

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди**

Факультет іноземної філології

**До 220-ої річниці
з дня заснування університету**

**НАУКОВІ РОЗВІДКИ СТУДЕНТІВ
ФАКУЛЬТЕТУ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ**

Збірник тез наукових доповідей

Випуск 5

Електронне видання

Харків – 2024

УДК 81'243
ББК 81.2
Н 34

Н34 Наукові розвідки студентів факультету іноземної філології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди [Електронне видання]: збірник тез наукових доповідей / За заг. редакцією канд. філол. наук, доц. Т. В. Подуфалової. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2024. Вип. 5. 82 с.

У збірнику представлено тези наукових доповідей здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти факультету іноземної філології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, присвячені актуальним проблемам іноземної філології та методики навчання іноземних мов.

Для науковців, викладачів і здобувачів вищої освіти філологічних спеціальностей.

УДК 81'243
ББК 81.2

Рекомендовано редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди
Протокол № 5 від 15.05.2024 р.

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди, 2024

ЗМІСТ

<i>Алексєєва Юлія</i> Концепція комічного в літературі постмодернізму	7
<i>Асєєв Тимур</i> Використання стилістичних засобів для створення образів персонажів	8
<i>Асєєва Анастасія</i> Викладання сучасної американської літератури засобами педагогічної технології двомовного навчання CLIL	9
<i>Букіна Ольга</i> Лінгвокомунікативні і прагматичні ознаки політичного дискурсу	11
<i>Бурикїна Дарїя</i> Лінгвокомунікативна стратегія генералізації та досвід її вивчення	13
<i>Вертипорох Валерїя</i> Алюзії та ремінісценції як засоби вираження категорії інтертекстуальності в літературі постмодернізму	14
<i>Ворона Дар'я</i> Види онімів і їх використання у творі Террі Пратчетта «Вільні малолюдці» (<i>The Wee Free Men</i>)	15
<i>Гавриков Сергій</i> Стилістичні засоби у передачі емоцій у романі Стівена Кінга “Green Mile”	17
<i>Галковська Тетяна</i> Виокремлення емотивності як текстової категорії	19
<i>Гмиря Захар</i> Міфологізація історичної реальності в романі С. Рудші «Опівнічні діти»	21
<i>Гречаний Володимир</i> Втілення міфу про Прометея в романі М. Шеллі «Франкенштейн, або сучасний Прометей»	22
<i>Григорова Олена</i> Вплив культури на розвиток сучасної англійської мови	23

<i>Гриценко Владислав</i>	
До поняття мови ворожнечі у сучасному мовознавстві	24
<i>Докка Галла</i>	
Термін як основа метамови наукового дискурсу	25
<i>Dolhoborodov, Dmytro</i>	
The Significance of Metaphors in TED Talks	26
<i>Дяченко Альона</i>	
Потенціал розширення педагогічного використання Canvas	28
<i>Єгорова Вероніка</i>	
Назви серіалів як особливий різновид онімів	29
<i>Заборовський Микола</i>	
Особливості графічного оформлення тексту та стилізація мови персонажів у романі Р. Кіплінга «Світло згасає»	31
<i>Івахно Світлана</i>	
Функціонально-комунікативні особливості газетного англomовного заголовка	32
<i>Івашко Наталія</i>	
Лексична репрезентація лінгвокультурних понять в англійській мові	34
<i>Капканець Олександра</i>	
Основні способи створення неологізмів у сфері ІТ у сучасній англійській мові	36
<i>Карімова Ангеліна</i>	
Інтертекстуальність у літературі постмодернізму	38
<i>Клочко Аліса</i>	
Термін як перекладознавча одиниця	39
<i>Кононенко Анна</i>	
Проблема відтворення онімів у процесі перекладу художніх творів	40
<i>Крат Євгенія</i>	
Актуальні проблеми та перспективи використання автентичних відеоматеріалів на уроках іноземної мови	42

Левчук Алла	43
Принципи навчання англомовної лексики учнів старшої школи	
Логачова Анастасія	45
Гумор у романі Джейн Остін «Нортенгерське абатство»	
Моторний Ігор	
Використання подкастів як інструменту підвищення мотивації учнів у навчанні іноземної мови	47
Надточа Ольга	
Феномен карновальності в романі Е. Хемінгуея «Фієста»	48
Нечитайло Єлизавета	
Потенціал використання штучного інтелекту для навчання аудіювання учнів основної школи	49
Остапенко Наталія	
Кольоративи твору Дж.Р.Р. Толкіна «Володар пернів»	51
Ошега Юлія	
Лексико-семантичні особливості концепту HORSE у британській лінгвокультурі	52
Павлій Анастасія	
Функціонування інтертексту в романі Айріс Мердок «Чорний принц»	53
Перевозчикова Камілла	
Концепти WEALTH/БАГАТСТВО та MONEY/ГРОШІ як об'єкт лінгвістичних досліджень	54
Radchenia, Iryna	
Gender and Sexism in Advertisements	57
Ракитянська Юлія	
Туристичний путівник як об'єкт перекладу: особливості	58
Руденко Анна	
Досвід і перспективи дослідження текстів жанру фентезі в сучасній філологічній парадигмі	59
Сауткіна Лілія	
Епіфанія як модерністський феномен	61

Сафонова Юлія	
Принципи формування англомовної прагматичної компетентності учнів старшої школи	62
Севрук Катерина	
Міф як об'єкт дослідження лінгвістики та суміжних наук	64
Слабкін Віталій	
Англомовні аббревіатури та скорочення у щоденному спілкуванні	66
Стрижко Віра	
Роль проксеміки як невербального засобу комунікації в художньому дискурсі	68
Точилін Ілля	
Гендерні ролі в літературі: еволюція та подолання стереотипів	69
Устич Олександр	
Міф і реальність у романі К. Воннегута «Бійня номер п'ять, або Хрестовий похід дітей»	71
Хорунжа Марина	
Мовна особистість автора в науковому дискурсі	72
Шабельник Вікторія	
До потрактування <i>концепту</i> в сучасному мовознавстві	73
Шерстюк Юлія	
Своєрідність концепту ISLAND у повсякденній свідомості англійців	74
Шип Софія	
Сучасні терміни та їх переклад	75
Щербакова Анна	
Сучасні підходи до вивчення мовної картини світу політичного дискурсу ...	77
Кійко Анна	
Структурні типи англійських і українських прагмонімів на позначення кондитерських виробів	78

КОНЦЕПЦІЯ КОМІЧНОГО В ЛІТЕРАТУРІ ПОСТМОДЕРНІЗМУ

Юлія АЛЕКСЄЄВА

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент О.С. Лазарева

Англійська література постмодерністського періоду відрізняється від вікторіанської тим, що в ній знижується емоційність та експресивність. Постмодерністські прояви літературної думки – це, насамперед, пародія, пастиш, фрагментарність.

У постмодерністській літературі комічне часто набуває різних форм, від сатири та іронії до абсурду та гротеску. Письменники цього напрямку грають з формою, стилем та мовою, руйнують традиційні уявлення про комічне. Пародія, пастиш, гіпербола – все це поширені прийоми, які використовуються для підкреслення абсурдності сучасного життя та домінуючих наративів.

Також характерними ознаками постмодернізму є багатошаровість та інтертекстуальність: автори цитують та реінтерпретують інші тексти, створюють своєрідний діалог із культурними контекстами. У результаті комічне постмодерністської літературі стає як джерелом розваги, так і засобом для критичного осмислення сучасності.

Сатира в британській постмодерністській літературі часто виражається через іронію, пародію та гротеск. Письменники цього напрямку використовують сатиричні засоби для критичного аналізу сучасного суспільства, політики, культури та історії. Вони часто підкреслюють абсурдність та протиріччя у різних аспектах британського суспільства, звертаючись до теми класових відмінностей, політичних скандалів, соціокультурних тенденцій та інших актуальних питань.

Гротеск грає ключову роль у творах Мартіна Еміса, Мюріела Спарка, Террі Прачетта та Сью Таусенд. У творах зазначених письменників поєднуються елементи чорного гумору, іронії та гротеску у зображенні сучасних явищ. Автори включаються в гру з традиційними літературними формами та жанрами, створюючи нові та несподівані змішані жанри, які відображають складну та багатогранну природу сучасної британської культури.

Чорний гумор у творах Сью Таусенд є інструментом для розкриття абсурдності повсякденного життя та поведінки людей. Письменниця викриває та висміює різні стереотипи та суспільні конвенції, навмисно створює комічний контраст з більш серйозними аспектами її сюжетів. У серії книг про Адріана Моула Таусенд вміло змішує комічні ситуації з серйозними темами, такими, як соціальна нерівність, політичні проблеми та проблеми розвитку особистості.

Сатира в британській постмодерністській літературі часто набуває форми дотепної іронії та критичного осмислення сучасного світу. Замість традиційного гумору сатира в постмодерністській літературі часто наголошує на розриві між заявленими цінностями та реальною поведінкою людей, а також нестабільністю та багатозначністю сенсу буття. Автори використовують алегорії, метафори, персоніфікації та інші літературні прийоми для створення сатиричних образів та ситуацій, які впливають на читача як дзеркало, що відображає абсурдність сучасних проблем.

Література

1. Nikolenko, O. The theory and history of the grotesque in the European literature (the dynamic of the notion). *Філологічні науки*. 2017. № 26. С. 18-25.
2. Sosyal, B. Menippean strategies in contemporary British fiction: John Fowles's *The Magus*. Nisan. 2013. P. 29-45.

ВИКОРИСТАННЯ СТИЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ОБРАЗІВ ПЕРСОНАЖІВ

Тимур АСЄЄВ

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент І.О. Подгурська

Питання створення художніх образів у творі є чи не найважливішим аспектом літературної творчості. Свідоме та ефективне використання мовних засобів для формування образу персонажа сприяє розумінню ідеї та авторського стилю твору. Своєю чергою вивчення експресивного, емоційного та оцінного потенціалу мовних символів може допомогти пояснити мовну природу портретів персонажів та їх концептуальне значення. А сам вибір засобів, що стають складовими компонентами портретної характеристики персонажа в художньому творі, визначає ставлення автора до нього.

Одним з ефективних засобів створення образу персонажа в художній літературі є використання стилістичних засобів. Вони допомагають читачеві увійти у світ літературного твору та зрозуміти авторський задум. Особливо важливими вважаються такі стилістичні прийоми, як: метафора, порівняння, епітет, метонімія. На першому місці за частотністю використання стоять порівняння та метафора, які безпосередньо беруть участь в описі зовнішності та характері людини. Так, введення в художній текст порівнянь дає змогу авторові створити у читача чітке уявлення про події, що описано у творі, охарактеризувати зовнішність героя, особливості його мовлення, рухів, передати фізичний чи психічний стан персонажів та їхні життєві ситуації [2, с. 75]. Епітет як засіб виразності, що базується на підкресленні певних якостей або особливостей зображуваного явища, образно визначає особистість персонажа, підкреслюючи його «найбільш характерну чи виняткову рису» [2, с. 43]. Гіпербола – це художній троп, що шляхом перебільшення покращує експресивність мовлення й дозволяє автору «підняти свого героя над іншими з метою виокремлення його особливих якостей» [2, с. 23].

Важливо зазначити, що для створення образу персонажа, використовують як експліцитні, так й імпліцитні стилістичні засоби і прийоми. До експліцитних відносять пряму вказівку на риси характеру, вік, національність, професію, освіту, соціальний статус персонажа тощо [3, с. 11]. Імпліцитні засоби – ширші, це різноманітні стилістичні засоби, використання функціонально забарвленої лексики, сленгу, діалекту та засобів, що потребують додаткової фонові інформації для інтерпретації читачем (наприклад, цитати, прецедентні тексти та імена) [3, с. 11].

У художніх творах саспенс літератури, репрезентація образу зображуваної особи чи предмета, напряду залежить від стилістичних засобів, що створюють у свідомості читача зоровий образ героя і формують відповідне емоційне враження. Автори таких художніх творів найчастіше використовують епітети, метафори та порівняння, які дозволяють створити незабутній художній образ як у зображенні зовнішності, так і у відтворенні особистісних рис персонажів, а також дозволяють досягти ефекту наративної напруги в тексті.

Література

1. Словник-довідник літературознавчих термінів / за редакцією О.В. Бобиря. Чернігів : ФОП Лозовий В.М., 2016. 132 с.
2. Бережна М. В. Відтворення мовленнєвої характеристики персонажів (на матеріалі англomовних художніх текстів та їх перекладів українською мовою) *Science and Education a New Dimension. Philology*. 2017. Т (34). С. 11–15.
3. Іващенко В. Л. Концептуальна репрезентація фрагментів знання в науково-мистецькій картині світу (на матеріалі української мистецтвознавчої термінології) : монографія. Київ : Академія, 2012. 328 с.

ВИКЛАДАННЯ СУЧАСНОЇ АМЕРИКАНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ЗАСОБАМИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ДВОМОВНОГО НАВЧАННЯ CLIL

Анастасія АСЕСВА

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент Т.М. Старостенко

У сучасному освітньому середовищі, де глобалізація визначає нові вимоги, педагогічні технології постійно еволюціонують, адаптуючись до змін у суспільстві та технологічному прогресі. Однією з інноваційних стратегій є двомовне навчання, а саме Content and Language Integrated Learning (CLIL) – викладання предметів іноземною мовою, що дозволяє створити учбовий процес, спрямований на одночасний розвиток мовленнєвих та інтелектуальних навичок.

Однією з ключових ідей CLIL є інтеграція мовного та змістового вивчення. У випадку викладання американської літератури це означає не лише аналіз текстів, а й розширення лінгвістичного арсеналу учнів через теми, пов'язані з культурою та історією Сполучених Штатів. Такий підхід уможливорює створення учбового середовища, де мовні навички розвиваються в контексті конкретних тем і сприяють глибшому розумінню предмету.

Інтеграція мовного та змістового вивчення має ряд переваг. Зокрема, цей підхід:

- Сприяє більш ефективному вивченню мови. Коли учні вивчають мову в контексті конкретного змісту, вони краще запам'ятовують мовні правила та форми.
- Робить навчання більш цікавим і захоплюючим. Учні, які вивчають мову в контексті змісту, зазвичай є більш мотивованими до навчання.

- Допомагає учням краще зрозуміти іншу культуру. Літературні твори часто відображають культуру, в якій вони були створені. Вивчення літературних творів в іноземній мові може допомогти учням краще зрозуміти культуру країни, мови якої вони вивчають.

Другий принцип – розвиток когнітивних навичок через мову. Під час вивчення американської літератури учні, взаємодіючи з текстами, не лише поліпшують свої комунікативні вміння, але й розвивають аналітичне мислення, критичний погляд та здатність до творчого самовираження. CLIL створює можливість для вивчення предмету, покращення мовних навичок та розвитку критичного мислення одночасно.

У педагогічній практиці викладання американської літератури за методологією CLIL може бути реалізованою через різноманітні педагогічні підходи. Перш за все, важливо вибрати літературні твори, які не лише цікаві для учнів, але й мають значущість для американської культури. Такі твори дозволяють створити захоплюючий контекст для вивчення мови.

Ось деякі приклади літературних творів, які можна використовувати для викладання американської літератури за методологією CLIL:

- Романи: «Великий Гетсбі» Ф. Скотта Фіцджеральда, «Лоліта» Володимира Набокова, «Над прірвою у житті» Джерома Селінджера,
  - Оповідання: «Людина в сірому костюмі» Річарда Бротігана, «Мобі Дік» Германа Мелвілла, «Коли я помру, поховай мене на західному березі» Джеймса Фенімора Купера.
  - Поезія: «Вільям Вільсон» Емілі Дікінсон, «Квіти темряви» Еллен Гінзберг, «Збірка віршів» Роберта Фроста, «Вірші» Уолта Вітмена.

Ці твори охоплюють широкий спектр тем і жанрів, що дозволяє вчителям вибрати твори, які будуть цікаві та актуальні для їхніх учнів. Вони також відображають різні аспекти американської культури, що може допомогти учням краще зрозуміти цю культуру.

Організація уроків також відіграє ключову роль. Використання інтерактивних методів, дискусій, групової роботи допомагає залучити учнів до процесу навчання та активізувати їхню участь. Взаємодія з текстами в різних форматах, таких як відео або аудіозаписи, дозволяє розширити можливості використання мовних навичок в різних ситуаціях.

Оцінюючи ефективність CLIL у викладанні американської літератури, можна відзначити позитивний вплив на засвоєння предмету та покращення комунікативних здібностей учнів. При цьому важливо зауважити, що CLIL дозволяє здійснювати перехід від формалізованого вивчення мови до її практичного використання в реальних ситуаціях, що є важливим в навчанні літературі.

CLIL має ряд переваг, які роблять його привабливим для викладання літератури. Зокрема, цей підхід:

- Сприяє розвитку когнітивних здібностей учнів. Коли учні вивчають літературу в рамках CLIL, вони повинні використовувати свої мовні навички, критичне мислення та творчість для розуміння та аналізу літературних творів.

- Допомагає учням краще зрозуміти іншу культуру. Літературні твори часто відображають культуру, в якій вони були створені. Вивчаючи літературу в рамках CLIL, учні можуть краще зрозуміти культуру країни, мови якої вони вивчають.

- Зроблює навчання більш цікавим і захоплюючим. CLIL дозволяє учням зануритися в іншу мову та культуру через літературні твори. Це може зробити навчання більш цікавим і захоплюючим для учнів.

Використання педагогічної технології CLIL для викладання американської літератури є перспективним напрямком в сучасній освіті. Цей метод сприяє не лише вивченню предмету та розвитку мовних навичок, а й формує ключові когнітивні навички, необхідні для успішної адаптації у глобальному суспільстві.

ЛІНГВОКОМУНІКАТИВНІ І ПРАГМАТИЧНІ ОЗНАКИ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ

Ольга БУКІНА

Науковий керівник – доктор філологічних наук, доцент Я.Ю. Сазонова

Політичний дискурс є відображенням суспільно-політичного життя країни, несе елементи її культури, загальні, національні специфічні та культурні цінності. Аналіз політичного дискурсу дозволяє виділити концепції, що є актуальними для певного етапу суспільного життя, вивчити тактики й стратегії спілкування, визначити особливості політичного дискурсу.

Політичний дискурс є багатоплановим явищем, основними компонентами якого є текст (в усній або письмовій формі), екстралінгвальний контекст (мета, обставини, ситуація, спосіб та час реалізації), наявність адресанта і адресата, які взаємодіють. Основною ознакою політичного дискурсу є його інституційність, а важливою рисою є його опосередкованість ЗМІ та засобами масової комунікації. Політичний дискурс як мовленнєвий процес вимагає ґрунтовного дослідження, тому що його складники постають дієвим засобом політичного впливу.

Жоден політичний режим не може існувати без комунікації. Мова необхідна для того, щоб переконувати, дати інформацію, накази тощо. Специфіка політики полягає переважно в її дискурсивному характері: більшість політичних дій є речовими діями за своєю природою. І тому не випадково ряд вчених розглядають політичну діяльність як мовленнєву.

На думку О. Шейгал, мова політики, політична комунікація, політичний дискурс – терміни, які в більшості робіт взаємопов'язані. О. Шейгал визначає політичний дискурс із соціометричних позицій, а саме: політичний дискурс являє собою знакове утворення, що має два виміри – реальний та віртуальний, водночас у реальному вимірі він розуміється як текст у конкретній ситуації політичного спілкування, а його віртуальний вимір включає вербальні і невербальні знаки, орієнтовані на обслуговування сфери політичної комунікації.

Л. Нагорна наголошує, що політичний аспект поняття «дискурс» найточніше віддзеркалює його визначення як різновиду мовної комунікації, а також семантичного простору, в якому проходять апробацію політичні смисли. У широкому розумінні дискурс може розглядатися як механізм узгодження персонального, соціального і культурного знання. У більш вузькому, прикладному аспекті, він зосереджується на аналізі мовного спілкування і окремих текстів, промов, інтерв'ю.

Н. Кондратенко, застосовуючи комунікативно-дискурсивний підхід, визначає політичний дискурс як конкретний вияв політичної комунікації, що передбачає актуалізацію політичного тексту в комунікативному акті взаємодії політичного суб'єкта (політика, політичної сили, влади) та об'єкта (аудиторії, електорату, виборця). Дослідниця уточнює і розширює перелік специфічних ознак політичного дискурсу. На думку Н. Кондратенко, основними його характеристиками є міфологічність, ритуальність, театральність і агональність, через які реалізується ігрова природа політичного дискурсу. Сюди ж необхідно додати сакралізацію, риторичність, маніпулятивність свідомістю реципієнтів, «мовну моду» або модні тенденції семіотичного характеру.

Головною функцією політичного дискурсу є його використання в якості інструменту політичної влади (боротьба за владу, заволодіння владою, її збереження, здійснення, стабілізація та перерозподіл). Характеризуючи політичний дискурс як різновид дискурсу, науковці визначають його мету, а саме: він розгортається для досягнення, збереження та здійснення політичної влади. Так, Н. Шевчук підкреслює, що основним наміром політичного дискурсу є потреба адресанта висловити своє бачення дійсності та переконати адресатів у тому, що таке бачення є єдино правильним. При цьому мовець оперує подіями майбутнього, тому вибір відповідних мовних засобів може відіграти вирішальну роль.

Стратегія переконання відіграє велику роль у будь-якому виді дискурсу, особливо велике її значення в політичній комунікації в умовах демократизації суспільства. Вивчення особливостей реалізації переконання в політичній комунікації є важливим і перспективним напрямом дослідження. Політичний дискурс виступає об'єктом посиленої уваги вчених. У цьому напрямку працювали відомі лінгвісти І. Бутова, М. Дорофєєва, І. Петренко, О. Чорна. Влада впливає на свідомість людей та їх переконання за допомогою мовного коду, символів, знаків. Для того, щоб переконання було ефективним і мало свій вплив, адресанту потрібно заздалегідь знати основні моменти, опорні пункти майбутньої бесіди, тобто знати свою стратегію.

Зростаюче значення питань когнітивної лінгвістики та дискурсознавства, яке забезпечує висвітлення різноманітних аспектів усної та текстової комунікації, а також спрямованість сучасних лінгвістичних досліджень на вивчення різних типів дискурсу обумовлюють актуальність різностороннього висвітлення питань політичного дискурсу і складають перспективу дослідження.

ЛІНГВОКОМУНІКАТИВНА СТРАТЕГІЯ ГЕНЕРАЛІЗАЦІЇ ТА ДОСВІД ЇЇ ВИВЧЕННЯ

Дарія БУРИКІНА

Науковий керівник – доктор філологічних наук, доцент Я.Ю. Сазонова

Основною ідеєю лінгвокомунікативної стратегії генералізації в описах опонента у сучасному політичному дискурсі є створення узагальнених, лаконічних характеристик, які емоційно або ідеологічно забарвлені, з метою впливу на сприйняття опонента громадськістю.

Головною метою у використанні генералізації у лінгвокомунікативному плані є спрощення та узагальнення характеристик опонента для підкреслення його негативних рис та створення негативного уявлення про нього в масовій свідомості, тобто для підсилення політичного впливу та маніпуляції громадською думкою. Лінгвістичні засоби генералізації – це мовні конструкції, такі як вживання загальних термінів, використання негативно забарвлених слів або використання абстракцій для створення враження про загальний характер групи осіб.

Дослідження ефективності лінгвокомунікативної стратегії генералізації вказує на її великий вплив на сприйняття опонента громадськістю. Ця стратегія може формувати негативне ставлення до опонента та викликати емоційну реакцію аудиторії. Прикладом того, як опонент змальовується в мовленні, є вчення та концепція, викладені у роботі Ервіна Гофманна «За лаштунками драми», опублікованій ще у 1959 році. Серед інших засновників комунікативного підходу до вивчення мовлення політиків або про політику окремо стоїть постать Ноама Хомського, одного із засновників сучасної лінгвістики та визначної постаті в аналітичній філософії. Різномісним висвітленням когнітивних аспектів мовленнєвого процесу та їхнього впливу на структуру висловлення про опонента є робота Ноама Хомського «Політологія та мовлення» (1965 р.). Більш сучасні дослідження вказують на те, що громадськість стає свідомою щодо використання лінгвокомунікативних стратегій у політиці. Громадяни активно висловлюють свої погляди та реакції на мовну поведінку політичних діячів на різноманітних медіа-платформах. Врахування впливу медійного середовища та його ролі у посиленні або зменшенні ефективності стратегії генералізації важливо для розуміння, як мовленнєві конструкції передаються та сприймаються через різноманітні медійні канали. Сучасні тенденції та приклади політичних кампаній та дебатів дозволяють проаналізувати застосування лінгвокомунікативної стратегії генералізації в реальних ситуаціях та визначити її актуальні тенденції.

Висновкуємо, що враховуючи сучасні реалії та швидкі темпи інформаційного обміну, лінгвокомунікативна стратегія генералізації виявляється необхідною для забезпечення ефективного сприйняття політичної інформації, зростання громадської уваги та підтримки. У цьому контексті, правильне та обачне використання генералізації може служити ключовим чинником для успіху політичних кампаній та формування довіри громадськості.

АЛЮЗІЇ ТА РЕМІНІСЦЕНЦІЇ ЯК ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ КАТЕГОРІЇ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ В ЛІТЕРАТУРІ ПОСТМОДЕРНІЗМУ

Валерія ВЕРТИПОРОХ

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент О.С. Лазарева

Інтертекстуальний аналіз художнього твору визначає ступінь співвідношення одного тексту з іншим, можливість охарактеризувати певні міжтекстові відносини, у які вступають різні твори. Наразі вивчення певних літературних елементів у творі, які були запозичені та інтерпретовані з інших текстів є актуальним у сучасному літературознавстві. Ю. Крістева ввела у науковий обіг цей термін та запропонувала дефініцію інтертекстуальності як – «текстової інтеракції в межах того самого тексту» [1, с. 309]. Подальший розвиток дослідження інтертексту отримало у наукових розвідках Ж. Дерріди, Ж. Женнет, Р. Барт І.В. Фоменка, К. Ковальнової. Кожен дослідник мав своє розуміння інтретекстуальності та остаточного єдиного означення цьому терміну надати не вдалося. Засобами вираження міжтекстових зв'язків є алюзії, ремінісценції, пародіювання, цитати, стилізація та мандрівні сюжети, римейки, парадигматика асоціацій.

Проблема вираження біблійних алюзії та ремінісценції у сучасному українському літературознавстві вимагає подальших досліджень, оскільки постмодернізму притаманне використання цих засобів вираження категорії інтертексту у широкому літературному контексті.

Алюзія, за визначенням Н. Фатеевої, уособлює запозичення певних елементів претексту, за якими відбувається його впізнавання у «тексті-реципієнті» [1]. Як форма інтертекстуальності алюзія є авторським відсиланням до іншого твору, образу, сюжету, події з реального життя. Сучасні автори використовують алюзії для створення певної атмосфери, для передачі імпліцитного сенсу конкретної події, для оригінальної авторської трактовки художнього образу світу та концепції людини у ньому.

Ремінісценція, у свою чергу, втілює згадку автором тексту про зміст іншого художнього твору та проявляється у схожості композиції та стилістики.

Інтертекстуальність є ознакою постмодерністських художніх текстів, вона використовується авторами як поєднання різночасових події або явищ для створення загального розуміння сюжету. З функціональної точки зору можна визначити такі типи інтертекстуальності: конструктивну, реконструктивну та змішану [2]. Конструктивний тип характеризується тим, що паралелізм інших текстів розкривається автором та через це читач бачить їх зв'язок або схожість. Реконструктивну інтертекстуальність вказує на реальний попередній текст. Змішаний тип – це поєднання двох попередніх типів.

Період постмодернізму в літературі характеризується кризою людської ідентичності. Численні твори, які були написані постмодерністами, у певній мірі були перейняті від попередників. Широке використання цитувань та запозичень, виключення автентики нартиву для літературної гри з масами – відмінні якості постмодерну.

Література

1. Літературознавчий словник-довідник. 2-ге вид., випр., допов. Київ: Академія, 2007. 751 с.
2. Черевченко В.В. Зарубіжна література ХХ ст. (епоха постмодернізму) : навч. пос. Умань : ВПЦ «Візаві», 2017. 104 с.

ВИДИ ОНІМІВ І ЇХ ВИКОРИСТАННЯ У ТВОРІ ТЕРРІ ПРАТЧЕТТА «ВІЛЬНІ МАЛОЛЮДЦІ» (*THE WEE FREE MEN*)

Дар'я ВОРОНА

Науковий керівник – кандидатка філологічних наук, доцентка Ю.О. Шпак

Ономастика – це наука, яка вивчає власні назви, або оніми, які означають індивідуальні об'єкти. Назва селища чи міста, ім'я людини чи кличка тварини, назва організації або навіть міфічної істоти – все це є власними назвами. В ономастиці виділяють різні типи власних назв, які відображають унікальність кожного об'єкту та роблять його назву особливою з-поміж інших схожих.

Серед власних назв виділяють такі види як топоніми, антропоніми, зооніми, теоніми, хрематоніми, ергоніми та хрононіми. Кожен вид цих назв має свою особливість й цінність та вивчається за критеріями відповідного підрозділу ономастики як науки.

Топоніми – це насамперед власні назви географічних об'єктів, таких як гори, міста, країни, річки, острови, протоки тощо. Наприклад, назва казкової країни *Harronia*, яка згадується у книзі Т. Пратчетта «Вільні малолюдці» (*The Wee Free Men*), означає географічну локацію та реалію. Топоніми допомагають знайти та ідентифікувати різні точки що позначені на карті та є одними з важливих елементів географічної ланки власних назв.

Антропоніми – це назви які позначають осіб людей, які можуть бути прізвищами та ім'ями. Наприклад, ім'я головної персонажки твору «Вільні малолюдці» *Tiffany* та її прізвище *Aching*. Ціль антропонімів полягає в ідентифікації людей та виокремлення їх серед інших.

Теоніми – це назви міфічних істот та божеств, які належать до релігійної чи міфологічної ланки. Наприклад, такі міфічні назви істот які згадуються у творі як *Trolls* та *Fairies* є теонімами, оскільки вони ідентифікують певних міфічних створінь чи істот. За допомогою теонімів ми можемо розпізнавати та класифікувати велику кількість міфологічних персонажів та божеств.

Зооніми – це назви які ми використовуємо для кличок тварин, вони можуть бути корисними для ідентифікації конкретної тварини. Наприклад, такі клички собак з твору Т. Пратчетта, як *Gaspode* та *Rover*, є видом зоонімів, оскільки вони називають певних домашніх улюбленців. Зооніми часто вживаються людьми до тварин у повсякденному житті та допомагають створити вербальний зв'язок між твариною та людиною.

Ергоніми – це назви для асоціацій, університетів виробничих або суспільних об'єднань, таких як фірми та компанії, громади, установи, спілки тощо. Наприклад, вигадана автором назва *Kvermsky College* є ергонімом,

оскільки вона означає певну навчальну установу. Ергоніми використовуються з метою виокремлення та ідентифікації різних установ один від одного за назвою.

Хрононіми – це назви які використовуються для означення певних відрізків часу та подій, які завжди мають конкретний початок та кінець. Наприклад, *Pig Night* – це хрононім з книги «Вільні малолюдці» Террі Пратчетта, який позначає ніч, яка розпочинається увечері та триває до ранку, коли часто відбуваються найбільш незвичайні і шалені події у містечку. Такі слова окреслюють рамки певних історичних подій. Хрононіми слугують для структуризації історичних подій та встановлюють хронологічні періоди між різними подіями у історії.

Хрематоніми – це назви які уособлюють предмети матеріальної та духовної культури, вони можуть бути корисними для ідентифікації різних об'єктів давньої культури. Наприклад, назви стародавнього вбрання яке не раз згадувалося у творі це *Kilt* та *Mantle*. Ці слова є культурними хрематонімами, оскільки вони означають певні об'єкти історичної культури народів. Хрематоніми використовують, коли мають на меті розпізнання та класифікацію різноманітних творів мистецтва та давніх артефактів.

Усі ці види власних назв є надзвичайно важливими складовими мови, тому що вони відображають унікальність та особливість кожного об'єкту мовлення. Вивчення ономастики допомагає нам досягнути глибину значення та етимологію власних назв, а також виявити зв'язки між ними та соціальними, культурними та історичними контекстами значень, в яких вони вживаються у мовленні.

Одним із ключових завдань ономастики як науки є аналіз походження та розвитку власних назв у мові, а також аналіз закономірностей та логіки їх вживання серед людей. Вивчення власних назв є важливим етапом для усвідомлення культурної спадщини та історичного прогресу суспільства, оскільки ці назви відображають своєрідність та особливість різних об'єктів у мисленні та мові людства.

Отже, власні назви, або оніми, є рушійним елементом мовної системи, за допомогою якого нам стає простіше розрізняти та відокремлювати конкретні об'єкти один від одного. Вивчення ономастики зміцнює тенденцію розкриття багатства та унікальності власних назв, а також сприяє розумінню їхньої ролі у формуванні мовної, історичної та культурної ідентичності суспільства.

СТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ У ПЕРЕДАЧІ ЕМОЦІЙ У РОМАНІ СТВЕНА КІНГА “GREEN MILE”

Сергій ГАВРИКОВ

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент О.В. Єгорова

Індивідуальний стиль Стівена Кінга перетворює його твори на багатий матеріал для дослідження. Стівен Кінг – не просто письменник, а провідник в таємний світ слів та емоцій, які викликають роздуми та занурюють в низини людської душі.

Багато літературних критиків, дослідників та академіків займалися вивченням творів Стівена Кінга, а саме: Тоні Магістрейл, Лайза Роугек, Майкл Коллінгз, Харольд Блум та інші. Крім того, було видано безліч книг, есе та наукових статей, присвячених його роботам та інтерпретації його творчості. Деякі з них акцентують увагу на літературних аспектах його творів, тоді як інші звертають увагу на психологічні, соціокультурні та жанрові аспекти творчості письменника. Це свідчить про різноманітність підходів до аналізу та розуміння літературних творів та їхнього впливу на читачів. Особливо дослідників творчості Кінга цікавить те, як він описує емоції та яку лексику і стилістичні засоби використовує, адже хорор є дуже емоційним жанром. Так, наприклад, Рейчел Вільямс є відомою дослідницею творчості Стівена Кінга, яка зосереджується на стилістичних аспектах його робіт, зокрема на ритмічності мови та використанні інтонації для створення настрою в тексті. Дослідження Рейчел часто відзначаються детальним аналізом мовлення та мовних засобів, які Кінг використовує для досягнення певних ефектів у своїх романах. Отже, можна побачити, що лінгвісти детально аналізують слова, фрази, інтонації, розглядаючи мовні вирази для відтінення емоцій. Вивчення емоцій важливе, адже мова відображає емоційний стан та впливає на мовленнєвий процес.

Стівен Кінг, безсумнівно, є майстром жахів, але його талант сягає значно далі, торкаючись глибинних психологічних аспектів людської природи. Емоції в його романах не просто лякають, а й змушують задуматися, співпереживати, занурюватися у вир людських переживань.

Кінг не обмежується лише страхом та жахом. Його твори рясніють описом цілої гами людських емоцій: від любові, ненависті та гніву до горя, розпачу та самотності. Він майстерно зображує, як ці емоції переплітаються, трансформуються та впливають на вчинки й долю персонажів.

Для опису емоцій Кінг використовує багатий арсенал лексичних та стилістичних засобів. Він вживає метафори, епітети, порівняння, алегорії, створюючи яскраві та образні картини внутрішнього світу своїх героїв.

Кінг не лише описує емоції, але й розкриває їхні причини, наслідки та вплив на поведінку персонажів. Він досліджує темні сторони людської психіки, травми, страхи та комплекси, які змушують людей діяти певним чином. Автор створює потужний емоційний зв'язок між читачем та текстом, роблячи історії ще більш захопливими та вражаючими.

Його майстерність у описі напруженої атмосфери здивовує та захоплює читача:

- "The heart triphammering in his chest, like a bird in a cage" ("The Shining") [1, с. 35].
- "She felt fear grip her heart like a cold hand" ("Misery") [2, с. 54].
- "The pain was enormous, brightly excruciating, he was seized by such anger that he could barely contain himself from destroying everything around him" ("The Cat from Hell") [3].

Як можна побачити з наведених прикладів, автор не тільки гарно маніпулює структурами речень, а й має високий рівень використання стилістичних засобів, які не залишають байдужими ні критиків, ні читачів. Стилiстичнi засоби виконують певнi функцiї з метою впливу на читача: по-перше, додається загальна емоцiйна експресiя до тексту, щоб передати глибокi почуття та емоцiї, якi Кiнг хоче перенести на читача. По-друге, автор акцентує увагу читача на конкретних моментах, вкладаючи в них особливу важливiсть, що дозволяє читачевi краще зрозумiти ключовi iдеї та тему. По-третє, автор впливає на сприйняття читача, формуючи його думки та вiдчуття стосовно представленогo матерiалу. Розглянемо зазначенi функцiї детальнiше на прикладах з роману Стiвена Кiнга "The Green mile":

Так, популярним стилістичним засобом, який підсилює емоційність персонажа, є гіпербола, яка за допомогою навмисного перебільшення надає емоційне забарвлення тому чи іншому явищу і допомагає автору точніше донести до читача свій задум: *"I stopped laughing all at once, suddenly **feeling cold through my flesh all the way to the bones**"* [4, с. 26]. Бачимо, що завдяки використанню цього засобу автор передає емоцію страху здатися смішним, недолугим.

Розглянемо інший приклад: *"Dean said, not quite laughing ... but laughing with his eyes. Well, when you get everything out this time, would you mind mopping the floor?"* [4, с. 36] – у цьому випадку Кінг розкриває більш негативну емоцію персонажа, який насміхається, словесно домінує. Крім того, Стівен Кінг підкреслює не пряму передачу емоції, а метафоричну – **laughing with his eyes**, начебто персонаж насміхається саме очима, а не просто сміється з героя.

Автор також використовує епітети для передачі емоцій: *"Do you have anything to say before sentence is carried out?" "Yeah," Toot said, **eyes gleaming, lips bunched in a toothless happy grin**"* [4, с. 44], таким чином підкреслюючи, що попри неминучу смерть, людина обирає насолоду та радість від останніх моментів життя.

Варто також сказати, що автор, використовуючи стилістичні засоби, підсилює їх інтонацією, що робить сприйняття ситуації потужнішим, акцентуючи увагу на експресивності моменту: *"**Hit him, Percy, hit him!**" Harry screamed, struggling to his feet. But Percy only stood there, hickory baton in hand, eyes as wide as soup-plates. Here was the chance he'd been looking for, you would have said, his golden opportunity to put that tallywhacker of his to good use, and he was too scared and confused to do it* [4, с. 64]. Підвищена інтонація тут виражена, по-перше, знаком оклику. По-друге, Кінг використовує повторення **hit him** з метою наголосити на дії, адже часто в паніці людина повторює декілька разів одну фразу, аби її неодмінно почули.

I, по-третє, використано слово **screamed**, яке надає ефекту експресії, прискореності, сильної емоційності. Знову бачимо використання метафори **eyes as wide as soup-plates**, що дає читачу розуміння того, що його очі були великими від страху – так сильно вони розширились, що нагадували миски для супу. Тобто Стівен Кінг примушує до відчуття страху завдяки підвищеної інтонації, повторень, стилістично забарвлених дієслів, метафор-порівнянь. Окрім прямої оповіді, де автор вказує на те, що герой злякався, ми можемо відчутти його страх завдяки стилістичним засобам, використаним для показу емоцій, що робить твір не сухим та безбарвним, а насиченим та реалістичним.

Література

1. King, S. The Shining [E-resource]. URL: https://archive.org/details/stephen-king_202206/Stephen%20King%20-%20The%20Shining%2001%20-%20The%20Shining/mode/2up
2. King, S. Misery. [E-resource] URL: https://archive.org/details/bwb_KR-492-829/page/n9/mode/2up
3. King, S. The Cat from Hell [E-resource]. URL: https://ia601208.us.archive.org/32/items/calibre_library_178.219.147.208/Stephen%20King%20-%20The%20Cat%20from%20He%20-%201977_4153.pdf
4. King, S. The Green Mile [E-resource]. URL: http://allking.club/books/the_green_mile/

ВИОКРЕМЛЕННЯ ЕМОТИВНОСТІ ЯК ТЕКСТОВОЇ КАТЕГОРІЇ

Тетяна ГАЛКОВСЬКА

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент Д.В. Колода

Текст є основним засобом передачі інформації, і використовується в різних сферах життя: в літературних творах, наукових дослідженнях, у комунікації, повідомленні інформації тощо. Вивчення тексту, його структури, мови та семантики є важливою складовою лінгвістики та наук, що вивчають комунікацію. У лінгвістичному словнику Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, виділяють поняття тексту таким чином: текст – «писемний або усний мовленнєвий масив, що становить лінійну послідовність висловлень, об'єднаних у ближчій перспективі смисловими і формально-граматичними зв'язками, а в загально композиційному, дистантному плані – спільною тематичною і сюжетною заданістю» (Баранник. УМЕ. С. 679).

Будь-який текст має неодмінні структурно-змістовні ознаки, які є текстовими категоріями. Деякі категорії не є обов'язковими для будь-якого тексту. Однією з таких категорій є емотивність.

Емотивність – це категорія тексту, що описує стан душевного хвилювання (Тлумачний словник української мови). Важливою темою для досліджень емоційної сфери спілкування є саме емотиви. В *емоційній комунікації* на перший план ставлять вираження емоційного стану учасників розмови, а в *емотивній комунікації*, навпаки, саме мовними засобами виникає певний емоційний стан у слухачів. Поняття емотивності в праці

В.І. Шаховського описано як «семантична властивість виражати системою своїх засобів, емоційність як факт психіки, відображений у семантиці мовних одиниць соціальні та індивідуальні емоції». Він також вважає, що на «мовному рівні емоції трансформуються в емотивність, тому емоційність – це психологічна категорія, а емотивність – мовна. Емоційність відображає психічний стан людини, в той час як емотивність – це вербалізація емоцій мовця».

Емотивність тексту може бути різна, це теплі та приємні емоції і негативні і тривожні мотиви почуттів. Деякі тексти можуть викликати у нас посмішку, інші страх і смуток, а іноді ми можемо відчувати почуття тривоги та напруженості весь час, поки читаємо текст.

Вчені у своїх працях описують фундаментальні дослідження, присвячені категорії емотивності (В.І. Шаховський, Л.Г. Бабенко, А.А. Залізник).

Емотивність пов'язана з психічною стороною людської діяльності. Так, наприклад, В.Н. Телія вважає, що категорія емотивності пов'язана з емоційною сферою психіки і співвідноситься із певними типами емоцій. В.І. Шаховський, О.В. Кунін та ін. визначають *емотивність як мовну категорію*, протиставляючи її емоційності, яка є категорією психологічною.

Чарльз Огден і Айверсон Річардсон, почали виділяти емотивність як категорію тексту, описують це у своїй праці «Семантичні аспекти мови та стилю», існують інші вчені, які також досліджували цю тему або внесли свій внесок у розвиток цієї ідеї.

Ульріх Келлер (Ulrich Keller) – німецький лінгвіст, який розробив теорію емотивної мови. Він досліджував, як емотивність впливає на мовлення та як мовлення виражає емоційний стан людини, яка говорить.

О. Селіванова розуміє під емотивністю у сучасній мовознавчій науці «складову конотативного компоненту у семантичній структурі мовної одиниці, який репрезентує емоційне ставлення носіїв мови до позначеного. Емотивність може формувати й денотат значення слова, що створює суперечність у розгляді денотата й конопата у встановлені межі між ними».

І.М. Літвінчук називає емотивністю «результат інтелектуальної інтерпретації емоційності, що транслюється в мові та мовленні».

М.В. Гамзюк розуміє під емотивністю мовне вираження емоцій. Автори словника *Kleines Wörterbuch der Stilkunde* виділяють поняття *Emotionalität*, яке відповідає українському «емоційність», під яким учені розуміють «можливе позначення суми емоційних, тобто пов'язаних з душевним переживанням, елементів тексту».

Дослідники зазначають, що саме детальний аналіз текстів дає змогу глибше проникнути в сутність емотивності.

Емотивом В.І. Шаховський вважає мовну одиницю, головна функція якої полягає у вираженні емоції мовця відображена в емотивному аспекті його лексичного значення. Шаховський ввів наукове поняття емосеми, як окремий вид сем, що співвідносяться з емоціями того, хто говорить. Ці семи виражаються у семантиці слова як сукупність семантичної ознаки «емоція» і семних конкретизаторів: «любов», «зневага», «приниження» тощо.

Підсумовуючи все вищесказане, робимо висновок, що емотивність є важливим компонентом будь-якого виду тексту. Емотивність проявляється на різних рівнях: лексичному, морфологічному, синтаксичному. Емотивність є важливою текстотвірною категорією, а також інструментом для виділення та підкреслення необхідних логічних зв'язків, переконання читачів та фокусування їхньої уваги на ключових моментах тексту.

МІФОЛОГІЗАЦІЯ ІСТОРИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РОМАНІ С. РУШДІ «ОПІВНІЧНІ ДІТИ»

Захар ГМИРЯ

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент Ж.О. Кононова

У романі Салмана Рушді «Опівнічні діти» виразно простежується міфологізація історичної діяльності, що відображає глибокі соціально-політичні зміни в Індії періоду набуття незалежності. Автор ефективно використовує міфологічні мотиви та символізм, переплітаючи їх із реальними історичними подіями, тим самим створюючи багатовимірний наратив, що висвітлює складність формування національної ідентичності.

Рушді перетворює історичні події на міф, вносячи в них елементи фантастики та надприродного. Це особливо помітно на прикладі головних героїв, які народились в момент проголошення незалежності Індії та отримали унікальні здібності. Цей прийом не лише надає твору глибини, але й дозволяє автору досліджувати ідеї долі, вибору та впливу історії на індивідуальну свідомість.

Рушді використовує символіку та архетипи для дослідження колективних надій, мрій та розчарувань. Персонажі роману символізують різні аспекти індійської ідентичності та соціально-політичних проблем, ставлячи питання про роль індивіда в історичних процесах.

Рушді вдається до міфологізації не лише як до художнього прийому, але й як до способу критичного осмислення історії. Він підкреслює, що історія не є монолітною та однозначною, а складається з різноманітних інтерпретацій та перспектив. Через це, роман виступає як майданчик для діалогу між реальністю та вигадкою, між історичною правдою та міфом.

«Опівнічні діти» Салмана Рушді є важливим літературним твором, що дозволяє глибше зрозуміти не лише історію Індії, але й процеси формування національної ідентичності в умовах постколоніального світу. Міфологізація історичної діяльності в романі відкриває нові перспективи для дослідження взаємодії між літературою, історією та культурою, підкреслюючи значення художньої уяви в процесі історичного осмислення.

ВТІЛЕННЯ МІФУ ПРО ПРОМЕТЕЯ В РОМАНІ М. ШЕЛЛІ «ФРАНКЕНШТЕЙН, АБО СУЧАСНИЙ ПРОМЕТЕЙ»

Володимир ГРЕЧАНИЙ

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент Ю.С. Гетман

Філософські, наукові та естетичні проблеми, підняті в романі М. Шеллі «Франкенштейн, або Сучасний Прометей», здавна хвилювали людство, але саме глибина їх розуміння привернула широку читацьку аудиторію. «Готична» таємниця, присутня у «Франкенштейні», для публіки йшла на другий план, а на перший план виступали споконвічні питання: як відбувається створення життя Землі, чи може людина втручатися в обряди природи, створюючи собі подібне?

Не залишилася поза увагою читачів і тема науково-технічного прогресу, пов'язана з протиріччями промислового перевороту Англії. «Франкенштейнівський» міф став приводом для тлумачення різних проблем людського буття минулого та сьогодення.

В образі Віктора Франкенштейна М. Шеллі розробляє збірний надтип вченого-ентузіаста, який прагне проникнути в таємниці світобудови і досягти феноменальних наукових результатів. Слід відмітити, що в заголовку роману, крім імені головного персонажа названий і герой давньогрецького міфу титан-борець Прометей.

Автор визначає образно-художній орієнтир твору – Прометея, який став одним із «вічних образів» у міфології та літературі. У зв'язку з ним виникло і поняття «прометеїзм», що символізує подвиг, свободу, надію, гідність, знання, мудрість, бунтарство, сміливу думку, незалежність, жертвовність і, нарешті, долю. Недарма образ Прометея спонукає письменників різних країн ще раз звертатися до нього.

Прометей давно став образом, носієм загальнолюдського ідеалу, нормою героїчної поведінки. До «вічного» міфологічного образу неодноразово зверталися західноєвропейські письменники, при цьому відбувалося його діяльне переосмислення та наповнення новим змістом.

В основі міфу лежить історія героїчного протистояння гуманізму та просвітництва Прометея і тиранії та відсталості верховного бога Зевса. За допомогу Зевсу в здобуття влади над світом Прометей отримує замість подяки ненависть. Могутній титан захищає та шкодує нещасних смертних людей, яких хоче занапастити бог. Викрадає для людей божественний вогонь, він вдихає у них надію, раніше їм невідому. Порушивши Якось волю Зевса, Прометей продовжує допомагати людям.

У романі «Франкенштейн, або Сучасний Прометей» представлена романтично-готична інтерпретація мотиву творця Прометея. Описуючи діяльність героя-вченого, М. Шеллі не ставить собі завдання докладного викладу наукових гіпотез минулого та сьогодення, а прагне показати, що становить основу складного характеру Франкенштейна.

ВПЛИВ КУЛЬТУРИ НА РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Олена ГРИГОРОВА

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент В.Л. Лаврухіна

Сучасна англійська мова визначається не лише як засіб комунікації, але і як важливий елемент культурної спадщини. Мова є фундаментальним аспектом людського існування, впливаючи на наш спосіб мислення, спілкування та взаємодії з навколишнім світом. Вона є відображенням культурної ідентичності та впливає на спосіб мислення. Вона виконує ряд функцій: комунікативну, експресивну, функцію соціального контролю, тощо. Комунікативна функція дозволяє людям ділитися інформацією та ідеями. Експресивна функція мови відображає почуття та емоції. Через мову можна виразити свої думки, переживання, навіть ідентичність. Функція соціального контролю мови пов'язана з установами та підтримкою соціального порядку, наприклад, через законодавчі норми або соціальні конвенції. Все це разом формує невід'ємну частину культурної тканини суспільства, підкреслюючи глибокий вплив мови на наше повсякденне життя та взаємодію.

Культура – це комплексний набір звичаїв, традицій, вірувань та мистецтва, який формує унікальний досвід та світогляд людини. Вона впливає на мову, визначаючи не тільки словниковий запас, але й способи вираження думок та емоцій. Культура визначає, які теми вважаються важливими або табу, як формуються ідіоми та фразеологізми, і навіть впливає на граматичні структури. Таким чином, мова, використовувана в рамках певної культури, не просто відображає інформацію, але й несе в собі культурні коди та контекст.

Лінгвокультурологія – це галузь, яка зосереджується на вивченні того, як культурні особливості та зміни впливають на розвиток мови. Вона досліджує, як історичні події, соціальні зміни, і навіть популярна культура впливають на мовні структури, лексику та способи використання мови. Це включає аналіз того, як культурні ідентичності та вірування впливають на мовні звички, створення нових слів, і навіть зміну значень існуючих слів. Цей напрямок досліджень підкреслює тісний зв'язок між мовою та культурою, демонструючи, що мова не лише відображає, але й формує культурний контекст.

Серед ключових постатей у галузі лінгвокультурології потрібно відзначити Едварда Сепіра, Бенджаміна Лі Ворфа, та Кліффорда Герца. Сепір та Ворф запропонували відому гіпотезу, що мова впливає на сприйняття світу. Їхні дослідження розглядали, як мовні структури і вирази відображають культурні відмінності та соціальні зміни. Кліффорд Герц, антрополог, досліджував символізм у культурі та його зв'язок з мовою. Дослідники Майкл Холлідей та Роберт Крейтс вперше впровадили поняття соціокультурної лінгвістики. Роберт Фрост звертає увагу на вплив глобалізації на англійську мову. Їхні теорії та роботи відіграли важливу роль у розумінні взаємозв'язку між мовою та культурою, підкреслюючи, що мова є не просто інструментом комунікації, а й відображенням культурного контексту.

Вивчення культурних кліше та мовних конвенцій сприяє розумінню, як культурні звичаї впливають на спосіб спілкування. Аналіз стандартів

ввічливості, вираженого через фразеологію та мовні структури, допомагає зрозуміти міжкультурні відмінності у спілкуванні.

Сучасні дослідження визначають глибокий внесок культури в систему мови. Вони не лише вивчають мовні прояви впливу, але і розглядають, як культурні цінності впливають на глибинний рівень мовних структур та сприйняття світу через мовленнєві конструкції.

Англійська мова, як важливий елемент світової культурної спадщини, розвивається під впливом різноманітних культур. Вивчення цього процесу допомагає не лише розкрити мовні відмінності, а й зрозуміти, як культурні особливості формують мову та взаємодіють із суспільством. Такий комплексний підхід важливий для глибшого розуміння еволюції англійської мови в глобальному контексті.

ДО ПОНЯТТЯ МОВИ ВОРОЖНЕЧІ У СУЧАСНОМУ МОВОЗНАВСТВІ

Владислав ГРИЦЕНКО

Науковий керівник – доктор філологічних наук, доцент Я.Ю. Сазонова

Протягом усієї історії існування людство постійно перебуває у стані суперечностей внутрішнього світу, усвідомлення мінливості власних бажань, прагнень і думок, часто неможливості їх реалізації, коливань, сумнівів, боротьби мотивів. Прийдешнє століття не стало винятком. Конкуренція, боротьба за владу, престиж і статус, безмежне прагнення багатства за будь-яку ціну нерідко змушує людей поступатися своїми принципами. Людина перестає поважати думку інших людей, «заглушає» голос власного сумління. Все це призводить до розпалювання конфліктів різного масштабу, міжнаціональної, міжетнічної та міждержавної ворожнечі. Процеси, які відбуваються в суспільстві – погрози, намір розпалити ненависть, очорнити за захищеною ознакою (вік, раса, релігія, стать, особливості людини) впливають на мову. «Мову ворожнечі» необхідно відрізнити від кривдження або лайки; про неї можна говорити тільки в тому випадку, коли агресивні слова стосуються належності особи до певної соціальної групи за будь-якими ознаками: етнічними, політичними, релігійними, соціальними. Із розвитком медіапростору та соціальних мереж «мова ворожнечі» набула стрімкого розвитку. Слова ненависті із шаленою швидкістю розповсюджуються в інформаційному просторі, миттєво охоплюючи широку аудиторію. Усе частіше «мова ворожнечі» стає виявленням булінгу в дитячих чи підліткових колективах, службових стосунках, що провокує агресію чи моральне пригнічення.

Перелічені суспільні явища призвели до того, що «мова ворожнечі» стала предметом міжнародного занепокоєння, пронизуючи як інституційні, так і непрофесійні дискусії. Термін «мова ворожнечі» з'явився в юридичних колах і в повсякденній мові його використовують для позначення недобррозичливих комунікативних актів. Із розвитком лінгвістичної науки із середини ХХ століття «мова ворожнечі» привертає увагу багатьох мовознавців. Це визнається дослідженнями нідерландського автора, наприклад, Тена Адріануса

ван Дейка або Габріелли Б. Клейн. У сучасному суспільстві «мова ворожнечі» розглядається в роботах лінгвістів Г. Прищепи, К. Рускевич, Т. Ісакової. За трактуванням Г. Прищепи, «мова ненависті» є технологією, спрямованою на зміну ціннісних установок різних цільових аудиторій, на формування уявлень як про ворога, так і про співгромадян, які потрапляють під категорії «інший», «чужий» і «незрозумілий». Т. Ісакова вважає, що «це поняття є частиною ширшого і складнішого феномена – комунікації, заснованої на упередженнях і дискримінації».

Підсумовуючи зазначимо, що «мова ворожнечі» має могутню руйнівну силу, створює небезпеку насильства і призводить до поляризації суспільства. Політична, соціальна та економічна дестабілізація сприяє її розповсюдженню. На сучасному етапі розвитку українського суспільства, в період війни та кризи людство більш, ніж коли-небудь, має зосередитись на пошуку способів виходу зі стану нестійкості, розробити стратегію боротьби з «мовою ворожнечі».

Особливої уваги заслуговує лінгвістична складова «мови ворожнечі», яка приймає різні форми, такі як дезінформація, пропаганда, використання стереотипів. Вона впливає на ставлення людей до інших груп, сприяє розділенню суспільства та може створювати негативний клімат. Дослідження лінгвістичної складової мови ворожнечі є важливим для створення конструктивного спілкування та, як наслідок, побудови толерантного суспільства. Отже, подальші дослідження в площині цього питання є вкрай актуальними.

ТЕРМІН ЯК ОСНОВА МЕТАМОВИ НАУКОВОГО ДИСКУРСУ

Галла ДОККА

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент В.А. Борисов

Терміни становлять сутнісно-понятійне ядро лексики, що обслуговує і оформлює будь-який професійний дискурс. На сьогодні у лінгвістиці виділяються такі ознаки терміна, як однозначність, тяжіння до точності і нейтральності, системність, мотивованість.

Значної уваги термінознавці приділяють питанню внутрішньої форми і мотивованості термінологічної лексики. Внутрішня форма є обов'язковою семантичною характеристикою будь-якого слова, терміна зокрема. Це співвіднесеність між його звуковою оболонкою та значенням, ознака, що покладена в основу вибору назви поняття. Т. Панько, І. Кочан та Г. Мацюк виділяють три типи мотивації термінолексики: семантичну, морфологічну, аналітичну. На думку дослідниць, усі терміни є мотивованими, а їх мотивованість зумовлена дефінітивною функцією. Мотивованість терміна має дворівневий (семантичний та формальний), або однорівневий (семантичний) характер.

Мотивація, на думку Т. Кияка, є цілеспрямованим процесом, а мотивованість – її бажаним результатом відображення певних ознак денотата. Мотивованість відіграє велику роль при вивченні змісту терміна. Загалом термінологічна мотивованість базується на тому, що лексична одиниця, стаючи

терміном, набуває мовної мотивованості, містить у собі термінологічне значення і посідає своє місце у системі термінів.

На думку дослідників, термінологія будь-якої галузі позначає не тільки цілісну систему понять, а систему понять конкретної теорії, оскільки йдеться про співіснування декількох терміносистем, які належать до однієї спеціальної галузі (наприклад, у лінгвістичній термінології: терміносистема комунікативної лінгвістики, терміносистема когнітивної лінгвістики та ін.). Галузева термінологія відбиває, з одного боку, її стан у вимірі діахронії і синхронії, а з іншого – є певним інструментом її розвитку. Функціонування галузевої термінології у фаховій комунікації, а відповідно і послуговування термінами, пов'язане не тільки з рівнем розвитку конкретної площини людських знань, а і з мовною компетентністю учасників комунікації.

Таким чином, термінолексика є основою метамови фахової комунікації, визначною рисою якої є семантична відокремленість термінів, що, на відміну від загальноживаних слів, є співвіднесеними з конкретними науковими поняттями. Функції терміна базуються на функціях загального лексичного фонду мови: номінативній, сигніфікативній, комунікативній, прагматичній.

THE SIGNIFICANCE OF METAPHORS IN TED TALKS

Dmytro DOLHOBORODOV

Research Adviser – Associate Professor Lada Krasovytska, PhD (Philology)

In the world of communication, metaphors are like dynamic tools that go beyond ordinary words, expressing deep meanings and creating vivid mental pictures. TED Talks, famous for spreading ideas and motivating people globally, use metaphors effectively to improve understanding, captivate audiences, and make ideas memorable. By weaving metaphors into their stories, speakers overcome language barriers, adding depth and emotion to their presentations. Metaphors act as pathways, simplifying complex ideas into understandable and familiar terms. With skillful use of metaphors, speakers navigate the complexity of ideas, transforming them into bite-sized pieces of insight.

The effectiveness of using metaphors in people's speech in general and in TED Talks in particular, is evident. However, the cognitive mechanisms behind this linguistic phenomenon are not quite clear. There are many theories behind the notion of metaphor. The most influential one is Conceptual metaphor theory (CMT), started with G. Lakoff and M. Johnson's book *Metaphors We Live By* in 1980. The theory defines conceptual metaphor as the understanding of abstract notions in terms of concrete concepts. For example, *time is money* is a metaphor that maps a target domain (abstract concept) *time* to a source domain (concrete concept) *money*, suggesting that time is valuable and can be spent or wasted [2].

Another theory aimed at defining the pragmatic use of metaphors is Relevance Theory (RT), developed by D. Sperber and D. Wilson [3]. According to this theory, while communicating, individuals convey information that is relevant to their audience's cognition. Understanding of ideas is crucial in communication, and the main goal of a speaker is to minimize their cognitive efforts to obtain the desirable

cognitive effects. One of the pragmatic tools of achieving this is the use of metaphors. Metaphors can allow listeners to perceive complex and abstract ideas in a vivid and imaginative way.

The cognitive mechanisms behind the understanding of metaphors are explained in Conceptual integration theory (Blending Theory), by G. Fauconnier and M. Turner [1]. In addition to the above-mentioned, there are many more theories behind the concept of metaphor.

Some speakers in TED Talks rely on conventional metaphors, others craft their own unique ones. These speech-related metaphors are not simply isolated linguistic expressions but rather a flexible use of language aimed at facilitating momentary conceptualization for better comprehension. However, determining which type of metaphor is more effective, conventional or novel, and identifying the rules and principles for creating impactful speech-related metaphors, are essential questions. Additionally, understanding how different topics influence the decision to employ metaphors is crucial. This inquiry is significant as persuasive and motivating speeches remain one of the most influential mediums for disseminating “ideas worth spreading”.

Our research aims to address questions related to metaphors, focusing on how they can be effectively used in talks, speeches, and everyday communication. Given the lack of a universally accepted theory explaining the mechanisms of understanding and creating metaphors, our study examines various theories to pave the way for the development of a comprehensive theory of metaphor.

The popularity of TED Talks and topic-related conferences, the importance of metaphors in speeches, and gaps in the theory of metaphor make this work relevant and important, and by filling those gaps, the research makes its contribution to the scientific background of the concept of metaphor and proper use of the latter in communication.

References

1. Fauconnier, G., Turner, M. *The Way We Think: Conceptual Blending and the Mind's Hidden Complexities*. Basic Books, 2003. 464 p.
2. Lakoff, G., Johnson, M. *Metaphors we live by*. Chicago, IL: University of Chicago Press. 2003. 256 p.
3. Wilson, D., Sperber, D. *Relevance Theory*. / Horn, L.R. & Ward, G. (Eds.) *The Handbook of Pragmatics*. Oxford. Blackwell, 2004. P. 607-632.

ПОТЕНЦІАЛ РОЗШИРЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ВИКОРИСТАННЯ CANVAS

Альона ДЯЧЕНКО

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент Т.М. Старостенко

Canvas – це новітня платформа для управління навчальним процесом, створена компанією Instructure. Ця платформа надає педагогам та здобувачам освіти універсальний онлайн-інструмент для ведення курсів. Складовими частинами Canvas є матеріали, завдання, обговорення, тести та інші аспекти освітнього процесу. Основні функції Canvas надають можливість створювати та редагувати курси, оцінювати завдання, спрощувати комунікацію між учасниками освітнього процесу, здійснювати онлайн-обговорення та інше.

Canvas використовується як в освітніх закладах, так і для корпоративної освіти, надаючи засоби для організації ефективного онлайн-навчання та полегшення взаємодії між учнями та викладачами. Використання спільного навчання в Canvas може бути розширене завдяки різноманітним можливостям платформи. Онлайн-форуми є основним засобом співпраці. Деякі курси використовують функцію «People» для організації груп та обговорень, а також спроби впровадження засобів зворотного зв'язку. Функція «Conferences» підтримує синхронну взаємодію під час навчальних заходів або завдань, що потребують обміну знанням «тут і зараз». Canvas сприяє різноманітній спільній діяльності, включаючи чати та проєкти, за допомогою функціоналу «People». Цей простір підтримує комунікацію, зберігання файлів, синхронну співпрацю та можливості для спільної діяльності (створення текстів, таблиць, презентацій тощо), що уможливорює комбіноване навчання, поєднання синхронної та асинхронної форми викладання.

Однією з проблем викладання є необхідність врахування різноманітних студентських інтересів і потреб. Кожен студент потребує індивідуального підходу і завдань. Функція MasteryPaths у Canvas розроблена для підтримки персоналізації освітнього процесу на основі результативності навчання. Це може бути використано для створення диференційованих завдань. Ця функція відповідає принципам індивідуального навчання і може сприяти розвитку компетенцій, неможливих за звичайних умов.

Аналітика навчання необхідна для підвищення якості викладання. Canvas надає можливості для створення інформаційних панелей з оглядами елементів курсу. Це дозволяє вчителям відслідковувати участь студентів і виявляти потребу у допомозі. Моніторинг досягнень студентів може надати вчителю інформацію про альтернативні шляхи навчання. Навчальну аналітику також можна інтегрувати в педагогічний дизайн, презентуючи учням аналіз освітніх даних і стимулюючи їх рефлексію та саморегуляцію.

Canvas надає можливість використовувати різноманітні інтерактивні платформи для великого спектру навчальних завдань, таких як:

- «мозковий штурм» та розробка ідей (Padlet);
- структурування знань – ментальні карти (Coogler);

- отримання зворотного зв'язку (ARC, Feedback Fruits);
- спільне написання робіт (Office Mix; EtherPad, HaikuDeck);
- опитування (OpinionStage, PollEverywhere, Kahoot);
- підтримка навчання (Quizlet);
- редагування та створення мультимедіа (AdobeSpark, Pixlr, Jing, Screencast).

Отже, Canvas – це потужна платформа для керування навчанням, яка спрощує ведення курсів та сприяє ефективній взаємодії між учасниками освітнього процесу. Canvas допомагає вчителям і студентам досягати високих результатів у навчанні. Використання різноманітних інтерактивних платформ дозволяє розширити можливості навчання та забезпечити залучення учасників курсу.

НАЗВИ СЕРІАЛІВ ЯК ОСОБЛИВИЙ РІЗНОВИД ОНІМІВ

Вероніка ЄГОРОВА

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент О.В. Зосімова

Номінації об'єктів у будь-якій мові поділяються на власні і загальні назви. Загальні є найменуваннями однорідних елементів дійсності, тоді як власні номінують і вирізняють унікальні, єдині у своєму роді об'єкти. Власні назви, або оніми, структура, семантика й функціонування яких є предметом ономастики, своєю чергою, поділяються на велику кількість типів залежно від об'єкту номінації, а саме: антропоніми (власні назви людей – імена, прізвища, по батькові, прізвиська, псевдоніми тощо), топоніми (географічні назви), космоніми (назви космічних об'єктів), ергоніми (назви об'єднань людей, зокрема ділових) та ін. Особливим різновидом власних назв є ідеоніми, лінгвістична специфіка яких досліджена значно меншою мірою в наукових розвідках з ономастики в порівнянні із зазначеними вище типами пропріальної лексики [4, с. 670].

Ідеоніми – це назви об'єктів духовної культури людства (на противагу прагмонімам, що номінують об'єкти матеріальної культури). До ідеонімів відносять власні назви творів мистецтва (артіоніми та бібліоніми), назви засобів масової інформації (гемероніми) святкових днів і пам'ятних дат (геортоніми), історично важливих для людства часових періодів (хрононіми) тощо [5, с. 110].

Артіоніми є одним із ключових складників ідеонімної лексики. Це власні назви творів мистецтва, які, своєю чергою, поділяються, на такі підгрупи: імажоніми (власні назви творів образотворчого мистецтва), сценоніми (власні назви сценічних творів), музиконіми (власні назви музичних творів), фільмоніми (власні назви фільмів) [5, с. 106] і телевізіоніми (власні назви телепередач) [1, с. 14]. Раніше до артіонімів відносили виключно твори образотворчого мистецтва, але на сьогодні до цієї категорії входять також найменування творів різних видів мистецтва, а саме театру, музики й кіно.

Об'єктом нашого дослідження є назви серіалів, які водночас можна віднести як до фільмонімів, так і телевізіонімів. Телесеріали за своєю суттю –

це багатосерійні фільми, які транслюються на телебаченні, тому їхні назви поєднують ознаки, а головне – функції, обох споріднених підгруп артіонімів.

Згідно з класифікацією Крістіан Норд, усім заголовкам притаманні такі комунікативні функції: розрізнявальна (за допомогою оригінального імені певний твір, зокрема фільм або серіал, вирізняється на тлі широкого загалу інших), метатекстова (за допомогою невербальних засобів, тобто місця розташування заголовка), фатична (стосується «довжини та мнемонічної якості» заголовка), референтна (за допомогою певних відомих референтів із різноманітних культур), експресивна (полягає у виразності заголовків) та називна (стосується привабливості номінацій) [6, с. 270–275]. Усі ці функції, на наш погляд, безпосередньо стосуються назв телесеріалів.

На думку О. Книш, надзвичайно важливою функцією фільмонімів є саме комунікативна. Прикметно, що дослідниця виокремлює функції цього різновиду артіонімів на основі теорії комунікативних актів: 1) комунікативна функція (фільмонім є фактично висловлюванням у комунікативній ситуації, що передає інформацію від відправника-адресанта глядачеві-адресату); референційна функція (уможливлює ідентифікацію об'єкта), інформаційно-прогностична (маркує ступінь готовності адресата зрозуміти інтенцію адресанта) та естетична (фільмоніми є виразником естетичних поглядів авторів) [3, с. 121–122].

Фільмоніми й телевізіоніми зазвичай індивідуальні, вмотивовані й оригінальні. Не тільки сам зміст телешоу «продає» себе, але також його найменування, саме тому в процесі створення назви номінатори зазвичай беруть до уваги ці критерії. Відповідність критеріям яскравості й рекламної привабливості назви є важливою передумовою ефективного перекладу фільмонімів і телевізіонімів. Нехтування цими критеріями може бути однією з причин того, що художній фільм, серіал або телешоу не буде користуватися попитом в іншій країні. Саме тому переклад їхніх назв не завжди є прямим [2; 7].

Отже, поза всяким сумнівом, різноаспектне вивчення телевізіонімів є актуальним напрямком лінгвістичних студій. Сьогодні фільми й серіали – це сучасний спосіб спілкування між митцем і глядачем, а назви цих творів також грають вельми важливу роль у забезпеченні цього процесу комунікації.

Література

1. Зосімова О. В., Лісна О. І. Мотивація назв британських телевізійних програм. *Лінгвістичні дослідження*: зб. наук. праць Харк. нац. пед. ун-ту імені Г.С. Сковороди. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2021. Вип. 55. С. 12–21. DOI: <https://doi.org/10.34142/23127546.2021.55.02>
2. Зосімова О. В. Способи перекладу назв американських і британських мультфільмів українською мовою. *Лінгвістичні дослідження*: збірник наук. праць Харківського нац. пед. ун-ту імені Г.С. Сковороди. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2017. Вип. 45. С. 206–212.
3. Карпенко О., Голубенко Л., Васильєва О. Функційне навантаження ідеонімів. *Записки з ономастики*. 2018. Вип. 21. С. 117–131.

4. Торчинський М. М. Власні назви телепередач: структура, словотвір, мотивація. *Записки з ономастики*. 2015. Вип. 18. С. 669–683.
5. Торчинський М. М. Структура онімного простору української мови: монографія. Хмельницький: Авіст, 2008. 548 с.
6. Nord, C. Text-functions in translation: Titles and headings as a case in point. *Target*. 1995. # 7(2). P. 261–284.
7. Zosimova, O., Kholodova, D. The main ways of translating the titles of adapted TV shows from English into Ukrainian. *На перетині культур: сучасні тенденції в міжнародній комунікації: тези доповідей Міжнародної науково-практичної дистантної конференції, Харків, 28 квітня 2023 р.* Харків: НЮУ імені Ярослава Мудрого, 2023. С. 40–45.

ОСОБЛИВОСТІ ГРАФІЧНОГО ОФОРМЛЕННЯ ТЕКСТУ ТА СТИЛІЗАЦІЯ МОВИ ПЕРСОНАЖІВ У РОМАНІ Р. КІПЛІНГА «СВІТЛО ЗГАСАЄ»

Микола ЗАБОРОВСЬКИЙ

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент Н.С. Алексеєва

Існують певні засоби графічного оформлення тексту у романі. Сюди належить, зокрема, курсив. Він використовується, щоб показати логічний та емоційний стрес: *Do you suppose we care?* У віршах може бути виділений цілий рядок, як, наприклад, в епіграфах. Яскравим прикладом може бути графічне виділення у «Присвяченні» – епіграфі до всього твору (*Dedication*):

If I were hanged on the highest hill,
Mother o' mine, O mother o' mine,
 I know whose love would be follow me still,
Mother o' mine, O mother o' mine!

Ця конструкція (Double Genitive) використовується, як у цьому випадку, заради емоційного посилення у поезіях та високій прозі. Відомо, що Кіплінг дуже любив свою матір, яка була для нього другом й порадиником.

Виділяються також власні назви, назви журналів та газет, але це традиційне виділення. Іноді виділені слова іншомовного походження, особливо французького, такі як *toilet, Monsieur*, латинське *paterfamilians* та інші.

Взагалі, Кіплінг часто використовує заголовні літери заради традиційних та стилістичних намірів. Так він позначає нові поняття та назви, такі як *Lascar, Fellaheen, Kismet*. Крім того, Кіплінг також часто стилістично обігрує заголовні літери, іноді з іронією, як, наприклад, *I will go home to do some Art*.

У творі вживаються також стилізоване мовлення іноземців та англійське просторіччя. Кіплінг примушує своїх персонажів розмовляти на "ти", використовуючи займенники другої особи однини – *thou* та усі його форми. Також у романі присутня архаїчна парадигма відмінювання дієслова. У тексті є закінчення другої особи однини *-st*, форми дієслів *to be, have, shall* та відповідно *art, hast, shalt*. Наприклад:

what dost thou do here? - what do you do here?
thou are well - you are well

thou shalt go - you shall go
no change of thine - no change in you etc.

Французька мова імітується також вживанням французького синтаксису та такими фігурами мовлення, як, наприклад, звертання у третій особі: *Monsieur needs a chair* etc.

Задля мовленнєвої характеристики персонажів, таких як слуги, солдати, Кіплінг використовує елементи народного мовлення, наприклад, пропуск фарингального фрикативного [h], на початку слова, заміна велярного носового на альвеолярний носовий [n].

З граматичних простомовних форм представлені такі основні варіанти:

- вживання дієслівної форми однини для множини, та множини для однини: *they was; You, gentlemen, does very much as you likes...*;
- вживання дієслівної форми першої особи для третьої особи: *it do not draw...*;
- вживання у заперечному реченні форми *ain't* замість особистої форми дієслова *to be* у теперішньому часі: *Ain't neither o' you gentlemen afraid of my bilking you?*;
- вживання подвійного заперечення, як то: *I had not nothing on..., is not nothin' going to happen?*;
- вживання форми *Tis/ Tisn't* замість *it is/ it isn't* та форми *Tain't*, наприклад: *Tisn't the right o' me to do this; Tain't my regular business*;
- вживання прикметника замість прислівника: *He do read beautiful...*;
- вживання особистого займенника *them* замість артикля *the*: *Take them muffins down, Liza ...*

Усі ці стилістичні засоби вживаються Кіплінгом з такою майстерністю, що вони, безумовно, надають твору неповторний колорит.

ФУНКЦІОНАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНІ ОСОБЛИВОСТІ ГАЗЕТНОГО АНГЛОМОВНОГО ЗАГОЛОВКА

Світлана ІВАХНО

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент А. Г. Шевченко

Невід'ємною частиною структури газетного тексту є заголовок, від якого значною мірою залежить ефективність публікації. Майстерно створений заголовок часто буває більш переконливим для читача, ніж, наприклад, різка стаття. Виділяючи тексти на шпалерах газет, заголовки не тільки інформують про зміст матеріалів, але й привертають увагу читача, визначають його точку зору. Дослідження психологів свідчать, що близько вісімдесяти відсотків читачів приділяють увагу виключно заголовкам, і, відповідно, газетні заголовки є стислою і часто єдиною інформацією для читача про зміст публікацій.

Дуже важливим, хоча і не дуже відомим фактом є те, що заголовки створюють не ті ж самі журналісти, які працюють над текстами статей. Заголовки розробляють помічники редактора та їхні команди, маючи на меті приваблювання якомога більшої кількості читачів [5].

Сучасна наука розглядає газетні заголовки не тільки у зв'язку з іншими проблемами, але й як самостійний предмет спеціального дослідження. Існує два основні напрями дослідження газетних заголовків: їх розглядають як структурні елементи тексту та як окремі акти комунікації.

Заголовок можна визначити як компонент тексту, що займає стилістично сильну позицію, називає текст та надає початкову інформацію про нього. При цьому заголовок є щільно зв'язаним з іншими компонентами тексту.

Газетний заголовок також має комунікативну спрямованість: читач із легкістю може зрозуміти, про що піде мова у статті завдяки назві, яка одночасно проінформує його про значення, характер та ступінь важливості подій, відображених у публікації.

У ході дослідження заголовків необхідно зупинитися на визначенні їх функцій. Традиційно, існує досить велика кількість різних класифікацій функцій газетних заголовків. Багато сучасних вчених визнають за заголовками дві основні функції: інформувати та спонукати. З одного боку, заголовок покликаний надавати читачеві основну інформацію, що міститься у тексті. З іншого боку, заголовок в той же час є «точкою входу» і найважливішим елементом тексту, тому він має не тільки інформувати, але й спонукати читача прочитати весь текст. Однак, редактор видання завжди обмежений розміром рядка та контекстом газети. Відповідно, газетні заголовки характеризуються особливим стилем; їм притаманна щільність інформації та семантичні характеристики телеграфного повідомлення. У заголовках також мають місце перебільшення, провокативні вирази, зухвалі твердження, що часто виділяються збільшеними та кольоровими літерами [4].

Спираючись на дослідження D. Dor та A. Gattani [1; 2], можна зазначити, що газетні заголовки виконують наступні функції (Таблиця 1):

Таблиця 1. Функції газетних заголовків (за Dor та Gattani)

Макрофункції заголовків	Мікрофункції заголовків
Інформаційна	Підсумування
Позначальна	Підсвічування Надання можливості вибору
Привернення уваги	Приваблення

Наукові дослідження найчастіше торкаються лінгвістичних особливостей заголовків. Обмеженість простору на шпалерах газет призвела до помітних лінгвістичних «наслідків», що проявляються у телеграфічній мові заголовків та у притаманній їм «економній» граматиці ('economy grammar') [3].

Дослідження вказують, що найчастіше у заголовках мають місце такі лінгвістичні особливості, як: пропуск артиклів, заміна дієслова іменником, вживання теперішнього часу, вживання дієслова 'to be', вживання інфінітивних форм дієслова (наприклад: *Musk to visit Auschwitz after 'foolish' backing of antisemitic theory* (The Independent, 22 January, 2024), широке використання метафор, вживання застарілих лексичних форм: "bid", "probe", "assail", "toll",

“pledge”, “axe”, “plea”, “irk”, “ire”, “mull” (наприклад: *Probe into industry welcomed by politicians and trade unions* – The Daily Telegraph, 7 March, 2007), активне використання акронімів та абревіатур (наприклад: *Uber to deliver NHS prescriptions* – The Telegraph, 29 January, 2024). Алітерація, асонанс, мовні кліше, обігрування відомих фраз, каламбури також є характерними рисами сучасних газетних заголовків (наприклад: *Overheating planet has turned America's winter into a freakshow* – The Independent, 25 January, 2024).

Таким чином, можна зазначити, що мовленнєві особливості газетних заголовків зумовлені їх функціональним призначенням — стисло викласти зміст публікації у максимально сенсаційній формі, щоб привернути найбільшу кількість читачів. Приведений огляд досліджень газетних заголовків надає необхідне теоретичне підґрунтя для наступного аналізу лінгвістичних особливостей заголовків сучасної британської преси.

Література

1. Dor, Daniel. On newspaper headlines as relevance optimizers. *Journal of Pragmatics*. 2003. №35. P. 695-721.
2. Gattani, Akshay. Maximum Entropy Discriminative Models for Headline Generation [E-resource]. URL: <https://www.scirp.org/reference/referencespapers/?Referenceid=3564370> (accessed 06/02/2024).
3. Halliday, Michael. *Grammar, Society and the Noun*. London: University College. 1967. 32 p.
4. Kronrod, A., Arit, E. Accessibility theory and referring expressions in newspaper headlines. *Journal of Pragmatics*. 2001. № 33. P. 683-699.
5. Shaeda, Isani. Of headlines & headlines: Towards distinctive linguistic and pragmatic genericity. *ASp*. 2011. №60. P. 81-102. URL: <http://journals.openedition.org/asp/2523> (accessed 06/02/2024).

ЛЕКСИЧНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ЛІНГВОКУЛЬТУРНИХ ПОНЯТЬ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Наталія ІВАШКО

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент А.Г. Шевченко

Лексична репрезентація – це процес словесного вираження, створення мовних зворотів або формулювань. Це поняття розуміється як процес перетворення зорових образів в слова або перетворення мислення первинних процесів в словесне мислення свідомості.

Вербальний – це той, що стосується мови та мовлення, словесний. Термін «вербалізація» використовують як у соціальному, так і лінгвістичному розумінні. У лінгвокультурології вербалізація розуміється як вираження концепту та окремих його ознак за допомогою мовних засобів.

Концепт – ідея, що містить в собі творчий сенс, є суперечливим і багатоаспектним феноменом. Під цим терміном розуміють оперативну одиницю людської свідомості, що має багатовимірну структуру і є

результатом пізнавальної діяльності особистості та суспільства. На сучасному етапі розвитку лінгвістики концепт досліджують із точки зору різних лінгвістичних парадигм, таких як: лінгвокультурологія, когнітивна лінгвістика та психолінгвістика. Ця одиниця може бути вербалізована різними способами в залежності від комунікативної ситуації та може бути закріплена в певній культурі в результаті її історичних наслідків. Слід розуміти, що концепт може бути вербалізований лише частково, бо як результат індивідуального пізнання він потребує комплекс засобів для його повного втілення. Неможливо повністю описати концепт, можна говорити лише про особливості його вербалізації на певному етапі розвитку суспільства та у певному типі дискурсу. Культурний концепт – це ментальна сутність, що має ім'я в мові та структурує культурне уявлення людини про світ. Лінгвокультурний концепт сам по собі може знаходитися в індивідуальній чи колективній свідомості. Саме там відбувається взаємодія мови та культури, тому будь-яке лінгвокультурне дослідження одночасно є когнітивним.

Питання вербалізації лінгвокультурного концепту не є до кінця вивченим у сучасній лінгвістиці. Лінгвокультурний концепт представлений як багатомірна сітка значень, які виражаються лексичними, фразеологічними одиницями, етикетними формулами та тактиками мовленнєвої поведінки, що відображають повторювані фрагменти соціального життя.

Лінгвокультурний концепт як носій та одиниця структурування культурно значущої інформації має трикомпонентну структуру, а саме: образну, поняттєву та ціннісну складові, де остання виступає його вирізняльною рисою. Існують різні класифікації лінгвокультурних концептів залежно від їхньої тематики, належності та функціонування. Лінгвокультурний концепт має широке коло засобів вербалізації, які дають можливість реконструювати ціннісні картини світу певної національно-етнічної спільноти.

Оскільки концепт є складним різно субстратним утворенням, функція якого – акумуляція та відображення індивідуального і колективного знання людини, є підстави говорити про його структуру як структуру складного об'єкта. У когнітивній лінгвістиці поширеною є польова модель концепту, описувана у номенах ядра і периферії. Ядро когнітивної структури концепту складають ознаки, що приймаються за обов'язкові для всіх сутностей даного класу, периферію – ознаки, що імплікаційно пов'язані з ядром.

Іменем концепту, як правило, виступає відповідна лексема як його мовна репрезентація, що найбільш повно передає його зміст. Ім'я концепту, поряд з членами його синонімічного ряду, виступають основними засобами вербалізації концепту, що віддзеркалюють наявність його інтенціональних ознак.

Аналіз лінгвокультурних концептів дозволяє відчуті тонкощі світосприйняття, виявити основні риси у способах мовної форми самовираження, проникнути в специфіку певної мови.

До прикладу, концепт *PRIVACY* може розглядатися як загальнолюдський концепт, притаманний усім цивілізованим суспільствам. У свідомості носіїв англійської мови асоціюється з двома сферами – простір та індивід, – структура яких включає у себе такі субконцепти: приватне життя, секретність, захищеність, право, недоступність зоровому та слуховому моніторингу, усамітнення, комфорт, автономність. Широкого розповсюдження концепт *PRIVACY* набув і в Америці. До нього ставляться як до необхідної умови життя. Американці наголошують, що *privacy* не має нічого спільного з егоїзмом, а її нестача призводить до стресу та неможливості самореалізації. Концепт *PRIVACY* чітко закріпився в усіх сферах життя англійського суспільства. Захист *privacy* виступає психологічною потребою самосвідомості в англійському середовищі. Важливість *PRIVACY* для англійців зумовила різноманітність мовних засобів репрезентації даного лінгвокультурного концепту, що є безперечним дослідницьким інтересом.

ОСНОВНІ СПОСОБИ СТВОРЕННЯ НЕОЛОГІЗМІВ У ГАЛУЗІ ІТ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Олександра КАПКАНЕЦЬ

Науковий керівник – доктор філософських наук, кандидат філологічних наук,
доцент Г.О. Крапівник

Сфера інформаційних технологій (ІТ) постійно розвивається і приводить до появи нових технологій, концепцій і термінів. Створення неологізмів у цій царині відображає не лише технологічний прогрес, але й розвиток мови. Цю розвідку присвячено основним способам формування англійських неологізмів у сфері ІТ.

Що таке «неологізм»? Провівши аналіз низки робіт, можна надати таке визначення: 1) неологізм є лексичною одиницею, що не використовувалася раніше у мовленні; 2) неологізм є тим, «що носії мови сприймають як нове, однак це – добре забуте (або не повністю забуте) старе» [2, с.17].

За словами Н. Князева, під «неологізмом» розуміють лексичну одиницю, що має новизну і створена за моделями словотвору уже наявними у мові, а також виникла і стала фактом мови через суспільний попит і може вийти з ужитку разом із змінами у цьому суспільстві [7, с. 264].

Серед продуктивних способів творення ІТ неологізмів можна назвати конверсію, що є одним з основних шляхів поповнення словникового складу сучасної англійської мови загалом. Це пояснюється тим, що у сучасній англійській мові майже відсутні морфологічні маркери на позначення частин мови. Корінь, основа і граматична форма слова можуть збігатися за формою, тобто бути однаковими за звучанням і написанням, і тільки внутрішні показники, наприклад артикль, допомагають виявити значення слів у реченні та визначити їхню функцію [4, с. 4].

Крім того, телескопія є таким типом словоскладання шляхом контамінації кількох основ, що перебувають у сурядному зв'язку. Згідно з визначенням

О. Сухорукової та Т. Астафурової, телескопія є самостійним способом творення слів в англійській мові, що передбачає злиття двох чи більше основ чи слів, а також злиття повного слова або основи з усіченим, у результаті утворюється нове слово – телескопічна одиниця, яка суміщає повністю чи частково значення всіх структурних компонентів, що в неї входять. Лаконічність та компактність слів-телескопів робить мовлення стислішим у викладі інформації та додає емоційного забарвлення, а спілкування стає логічнішим та ефективнішим [1, с.82].

Власне, словоскладання є ефективним у поповненні словника аналізованої галузі. Воно є важливішим способом словотворення і невід’ємним засобом поповнення словникового складу більшості мов світу. Складні слова формуються із двох чи більше основ у вигляді вільних форм. У складному слові його компоненти набувають цілісності та структурної єдності і можуть функціонувати як самостійні лексичні одиниці [8, 433]. Словоскладання, як спосіб словотворення, відображає специфіку мови, показує особливості, характерні тільки для конкретної мови. Аналітичний характер англійської мови, а також використання певного порядку слів, що виступає своєрідним засобом вираження лексико-граматичних відносин, пояснюють існування великої кількості складних слів, утворених без сполучних елементів і флексій [5, с.205]. Найбільше за обсягом і кількістю типів складних слів є складні прикметники та іменники, рідше зустрічаються складні прислівники та дієслова [6, с. 37].

Ще одним засобом утворення нових слів у галузі технологій є афіксація, найпоширеніший спосіб словотвору на цьому етапі розвитку англійської мови. Основним завданням афіксації є утворення нового слова або видозміни його значення, приєднуючи афікс до кореня або основ слова. Афіксація у сучасній англійській мові представлена трьома способами: суфіксацією, префіксацією і змішаною формою суфіксації-префіксації [5, с.208].

Значну роль відіграють і скорочення, як це невід’ємний спосіб словотвору в англійській мові. Мета цього способу полягає спростити складну мовну одиницю шляхом усічення або стягнення частини основи без зміни лексичного значення вихідної одиниці, у цьому випадку – скорочення. За таким принципом, лексичне новоутворення, що може бути відтворене різних формах частини скорочення, репрезентує зміст вихідного слова або цілого словосполучення [3, с.212].

Література

1. Галишин І. Телескопія як один із новітніх способів словотвору в англійській мові. *Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки. № 3 : Філологічні науки. Мовознавство*, Ч. 2. Луцьк, 2011. С. 82-87.
2. Довбня Л. Інноваційна суспільно-політична лексика України: семантико-словотвірна мотивація. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. Острог, 2015. Вип. 53. С. 103-107.

3. Коваленко К. Продуктивні способи утворення нових слів у сучасній англійській мові. *Актуальні проблеми сучасної медицини*. 2013. № 4. С. 211–214.
4. Марчук Л. Вербалізація оцінки в українській історичній прозі кінця ХХ – початку ХХІ ст. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. 2015. 207 с.
5. Семен Н., Тополук К. Інноваційна лексика в мові сучасних веб-медіа (на прикладі інтернет-варіанту газети «День»). *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Журналістські науки. 2020. Вип.4. С. 205-210.
6. Сенічева О. А. Оцінка як об'єкт лінгвістичного дослідження. *Нова філологія*, 2012. С. 154-156.
7. Сивак А. О. Способи утворення неологізмів, які використовуються при висвітленні подій, пов'язаних із пандемією Covid-19. Видавництво «Baltija Publishing», 2021. С. 263-267.

ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНІСТЬ У ЛІТЕРАТУРІ ПОСТМОДЕРНІЗМУ

Ангеліна КАРИМОВА

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент Ж.О. Кононова

У постмодерністській літературі інтертекст відіграє важливу роль у побудові складних, полісемантичних та інтерактивних текстових мереж. Термін «інтертекстуальність» походить від французького слова “intertexte” і означає взаємозалежність та взаємодію між текстами. У постмодерністській літературі це поняття набуло нових вимірів і значень.

Однією з головних ідей постмодернізму є відмова від ідей оригінальності та автентичності. Тексти в постмодернізмі часто взаємодіють один з одним, запозичуючи, модифікуючи та переосмислюючи елементи інших творів. Це включає в себе цитату, алюзію, парадокс, пародію та інші текстові стратегії.

Інтертекстуальність у постмодернізмі може набувати різних форм, зокрема:

- цитати та алюзії: автори використовують фрагменти тексту та цитати з інших творів для створення нових значень і контекстів;
- парадокси та каламбури: автор використовує суперечливі твердження, абсурдні ситуації та каламбури для створення нової текстової реальності;
- пародія: імітація стилю або жанру для створення комічного або іронічного ефекту;
- гіпертекстуальність: використання посилань або гіпертекстуальних зав'язків між різними частинами тексту або між різними артефактами.

Яскравими представниками постмодернізму вважаються Умберто Еко – італійський письменник, філософ, семіотик, автор книги «Ім'я троянди»; Джон Барт – американський письменник, один із засновників «школи чорного гумору»; Дон Делілло – американський письменник, автор роману «Білий шум»; Томас Пінчон – американський письменник, автор роману «Веселка

гравітації». Ці автори використовують різні постмодерністські прийоми, такі як інтертекстуальність, метафора, парадокс і самопізнання.

Отже, інтертекстуальність у постмодерністській літературі сприяє створенню поліфонічних і множинних текстів, які не обмежені жанровими чи стилістичними рамками. Вона допомагає вирішити проблеми причетності та авторства, а також підкреслює важливість читацької активності в розумінні та інтерпретації текстів.

ТЕРМІН ЯК ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧА ОДИНИЦЯ

Аліса КЛЮЧКО

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент І.М. Каминін

Термін – це слово чи словосполучення, що має закріплене в процесі історичного розвитку або за умовною домовленістю значення. Воно відображає певне поняття в спеціалізованій галузі. Будучи одиницею мови, термін узагальнює результати досвіду і практичної діяльності людей у певній області. Він фіксує професійні та наукові знання про властивості об'єкта, який ним позначається. За допомогою дефініції термін розкриває суттєві ознаки і виражає певне спеціальне поняття. Кожен термін має відносно стає значення та виконує функцію семантичного розрізнення понять у різних терміносистемах. Подібно до загальноживаних слів, терміни володіють потужним структурно-семантичним потенціалом, а їх словотвірні парадигми відкривають перспективи для подальших досліджень.

У перекладацькій практиці термін розуміється як слово чи словосполучення, що позначають конкретні предмети і поняття, які використовують фахівці в певній галузі. Термінами можуть бути як слова, що вживаються виключно в рамках науково-технічного стилю, так і загальноживані слова, які набувають специфічного значення в певній професійній галузі, зберігаючи при цьому основні значення, добре відомі широкому загалу. Тобто в ролі термінів виступає 1) вузькоспеціальна лексика, обмежена рамками професійного спілкування; 2) багатозначні загальноживані слова зі спеціальними значеннями в певних професійних контекстах.

Основним прийомом перекладу термінів є використання лексичних еквівалентів. Еквівалент – це стала відповідність між словами двох мов, що точно збігається за значенням. Терміни з наявними еквівалентами у мові перекладу відіграють важливу роль, адже саме вони є опорними у тексті. Переклад англійських термінів українською мовою вимагає обізнаності перекладача у тій галузі, якої стосується текст, розуміння значення англійських термінів та знання відповідної української термінології. Під час перекладу наукової літератури з англійської мови українською важливу роль відіграє взаємодія терміна з контекстом, завдяки чому проявляється й уточнюється значення слів. Тому для адекватної передачі англійських термінів українською перекладач повинен не лише знати термінологію обох мов, а й розуміти контекст, в якому використовується термін.

Переклад багатокomпонентних термінів включає два основні етапи – аналітичний та синтетичний. На аналітичному етапі відбувається розкладання терміна-словосполучення на складові компоненти та їх окремих переклад. Для цього необхідно чітко їх ідентифікувати. Важливо також з'ясувати семантичні зв'язки між частинами та їх відношення до головного компонента. Після детального аналізу структури й значення терміна можна переходити до синтетичного етапу – відтворення всього терміна мовою перекладу.

Отже, терміни є важливою складовою мови науки і техніки. Вони позначають конкретні поняття та об'єкти певної професійної галузі. Переклад термінів вимагає від перекладача ґрунтовних предметних знань, розуміння контексту та володіння терміносистемами обох мов. Основними труднощами при перекладі термінів є багатозначність, відсутність відповідників у мові перекладу, наявність різних підходів до тлумачення одного терміна. Для подолання цих складнощів перекладач застосовує такі основні прийоми: використання лексичних еквівалентів чи аналогів, описовий переклад, транскрипцію, калькування тощо. Усебічний аналіз лексико-семантичної структури й контекстних зв'язків термінів є запорукою адекватного відтворення їхніх значень мовою перекладу та досягнення еквівалентності спеціальних текстів.

ПРОБЛЕМА ВІДТВОРЕННЯ ОНІМІВ У ПРОЦЕСІ ПЕРЕКЛАДУ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ

Анна КОНОНЕНКО

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент О.В. Зосімова

Відтворення онімів у перекладі часто викликає певні труднощі. З огляду на специфіку функцій власних назв у процесі комунікації між людьми, їх переклад потребує особливого підходу, що може відрізнитися від підходів, які традиційно застосовують для відтворення засобами іноземної мови інших лексичних одиниць.

Основна й водночас універсальна функція власних назв полягає в індивідуальному ідентифікуванні окремих об'єктів. Разом із тим, оніми відображають специфічні реалії й належать до фонові лексики. Власні назви часто містять важливу інформацію, яка може бути незрозумілою для тих, хто не знайомий із відповідною культурою. У художньому творі – передусім літературному або ж творі кіномистецтва чи анімації, власні назви створюють особливий простір імен, або ономастикон художнього твору.

Ономастична лексика давно перебуває у фокусі уваги вчених. У працях сучасних лінгвістів аналізується семіотична природа власних назв, особливості їх семантики та інші аспекти. Дослідженню перекладу онімів присвятили свої праці, зокрема, М. Бережна [2], О. Бока [3], А. Гудманян [4], Л. Коломієць [6], О. Пеліна [7] та інші вчені. Більшість праць із перекладознавства фокусуються на перекладах у контексті англо-українського порівняння.

Ефективність використання онімів у художньому творі залежить від тісної взаємодії між автором і читачем / глядачем, який здатний розуміти

глибинний зміст на підставі власного досвіду та загальних знань. Художні оніми є насамперед носіями когнітивної інформації, що є результатом інтелектуальної праці письменників [3, с. 15]. Застосування відповідного підходу для тлумачення власної назви та її перекладу передбачає розкриття аксіологічного змісту оніма, який автор використовує для виокремлення суб'єктивно або об'єктивно важливих характеристик персонажів, географічних об'єктів та вираження їх як складника загальних знань про навколишній світ. Внутрішня форма імен героїв художнього твору дозволяє розподілити їх на звичайні («природні») і смислові («примовисті») імена, які виконують не лише номінативну, але й характеризувально-оцінну функцію [5, с. 124]

Л. Белей наголошує, що важливими для розкриття функцій оніма, а також, на нашу думку, для його перекладу, є такі аспекти, як мовна належність, мотивація, семантика апелювальної основи загалом, значення певного словотвірного форманта власної назви, граматична кореляція компонентів оніма, фонетичні особливості, а також ставлення комуніканта до позначуваного об'єкта чи особи [1, с. 33].

Труднощі насамперед виникають, коли перекладачеві доводиться відтворювати семантично насичені смислові імена, що є образними (наприклад, метафоричними), містять історичні або культурні алюзії тощо. Якісний переклад власних назв у художньому творі потребує відтворення загального задуму оригіналу, збереження національного колориту, що є важливим складником художнього образу. Досить складно перекласти вигадані автором імена чи географічні назви, які ґрунтуються на грі слів, які містять елементи архаїзмів чи діалектизмів. Перекладачеві в таких випадках доводиться застосовувати метод морфологічної модифікації, прагматичну адаптацію тощо.

Навіть у процесі відтворення звичайних («природних») імен перекладач художнього твору має уважно обирати, зокрема, між транскрипцією і транслітерацією залежно від форми самого імені, його традиції та контексту [5, с. 125].

Вибір стратегії перекладу власних назв підпорядковується не лише особистим уподобанням перекладача, але передусім об'єктивним факторам. До них Л. Коломієць відносить також цільову аудиторію перекладу, наявність раніше виконаних перекладів [6, с. 84].

Таким чином, вибір стратегії може бути зумовлений як мовними, так і позамовними факторами, кожен із яких впливає на вибір конкретного методу (або навіть кількох одночасно) на певному етапі перекладу. Переклад власних назв загалом є складним завданням, і єдиного «правильного» методу їх відтворення засобами іноземної мови не існує. У випадку художнього твору, де оніми часто є ключовими елементами його цілісної концепції, це завдання ще більш ускладнюється й вимагає від перекладача уважності, справжнього занурення в текст, творчих здібностей, а також, поза сумнівом, знань про культуру й менталітет народу, мовою якого створено оригінал твору, і водночас культуру й менталітет цільової аудиторії.

Література

1. Белей Л. Функціонально-стилістичні можливості української літературно-художньої антропонімії XIX–XX ст. Ужгород: б.в., 1995. 120 с.
2. Бережна М. В. Тринадцять етапів перекладу власних імен та назв. *Вісник Сумського державного університету. Серія Філологія*. 2007. Т. 2. № 1. С. 62–67.
3. Бока О. В. Власні імена як компресовані тексти-носії когнітивної інформації. *Вісник Сумського державного університету. Серія Філологія*. 2008. № 1. С. 15–19.
4. Гудманян А. Г. Відтворення власних назв у перекладі: автореф. дис. ... д-ра філол. наук: спец. 10.02.16 «Перекладознавство». Київ, 2000. 29 с.
5. Кияк Т. Р., Науменко А. М., Огуй О. Д. Перекладознавство (німецько-український напрям). Київ: ВПЦ «Київський університет», 2008. 543 с.
6. Коломієць Л. В. Концептуально-методологічні засади сучасного українського поетичного перекладу (на матеріалі перекладів з англійської, ірландської та американської поезії): монографія. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2004. 522 с.
7. Пеліна О. В. Особливості перекладу українських ідеонімів і прагматонімів англійською мовою: автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.16 «Перекладознавство». Одеса, 2014. 20 с.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ АВТЕНТИЧНИХ ВІДЕОМАТЕРІАЛІВ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Євгенія КРАТ

Науковий керівник – доктор філософії, доцент О.А. Чехратова

У сучасному освітньому процесі все більше уваги приділяється використанню різноманітних методів та засобів навчання, спрямованих на активізацію пізнавальної діяльності учнів для всебічного розвитку учня. І особливу місце займає саме вивчення іноземної мови. Розвиток міжнародних зв'язків і культурних обмінів надає англійській мові все більшого значення як інструменту комунікації та спілкування. Враховуючи ці причини методика навчання англійської мови постійно удосконалюється та адаптується, щоб відповідати сучасним вимогам. Більш традиційні методи не завжди стимулюють учнів до вивчення мови. Як наслідок, втрачається зацікавленість до предмету в цілому, практичні навички не розвиваються.

Один з ефективних інструментів навчання – використання автентичних відеоматеріалів під час проведення уроків. Потенціал автентичних відеоматеріалів залишається недооціненим, оскільки педагоги не завжди володіють необхідними ресурсами або підготовкою. Відеоматеріал є потужним інструментом для підвищення аудіовізуального сприйняття та формування компетентності в аудіюванні.

Автентичні відеоматеріали – це відеоролики, які не були спеціально створені для навчання і містять реальні ситуації, мовлення носіїв мови та

природні мовні особливості. Це можуть бути частини телевізійних програм, фільмів, документальних стрічок, рекламних роликів тощо. Перевагами використання відео на уроках на англійській мові є:

1. Використання принципу наочності. Візуалізація дозволяє сприймати інформацію в повному обсязі та підвищити смислове розуміння.
2. Імітацію ситуацій, які можуть зустрічатися в реальному житті. Також це змога зануритися в іншомовне середовище.
3. Автентичні відеоматеріали є авторитетним джерелом інформації, тому в учнів з'являється інтерес до пізнання інформації. Мимовільна увага переходить в довільну, інтенсивність пам'яті зростає.
4. Підвищення рівня культурної обізнаності. Відеоматеріали можуть включати елементи культурного контексту, що допомагає учням краще зрозуміти культурні особливості мови, яку вони вивчають.

Головні критерії вибору відеоматеріалів це – сучасність, автентичність, відповідність віку, функціональність та наявність різних форм мовлення.

Загалом, використання відеоматеріалів на уроках англійської мови може стати ефективним засобом залучення учнів до навчання та створення мотивуючого середовища для вивчення мови. Вчителю необхідно вміло підібрати матеріал, який буде відповідати темі уроку, рівню складності мовлення та інтересам учнів. Проте, для досягнення оптимальних результатів, важливо поєднувати відеоматеріали з іншими методами навчання, створюючи різноманітні та цікаві уроки, які відповідають потребам сучасних учнів.

ПРИНЦИПИ НАВЧАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИКИ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ

Алла ЛЕВЧУК

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент О.А. Чухно

В умовах глобалізації та інтернаціоналізації освіти знання англійської мови відкриває перед учнями широкі можливості для подальшої освіти та кар'єрного зростання. Оскільки лексична компетентність є одним із найважливіших складників іншомовної комунікативної компетентності, її ефективне формування має велике значення. Адаптація сучасних педагогічних підходів до особливостей сприйняття та вікових характеристик старшокласників може значно підвищити ефективність навчального процесу.

Метою розвідки є визначити основні принципи навчання англійської лексики, що сприятимуть підвищенню мотивації та ефективності навчання старшокласників.

Навчання англійської лексики учнів старшої школи потребує індивідуального підходу, що враховує когнітивний розвиток та інтереси учнів. Основними принципами формування лексичної компетентності в старшій школі є:

1. **Контекстуалізація.** Вивчення лексики має відбуватися в зрозумілих і цікавих для учнів контекстах. Для кращого запам'ятовування й розуміння

лексики можна використовувати реальні життєві ситуації, сучасні тексти та засоби масової інформації [2].

2. **Частота та актуальність.** Особливу увагу слід приділяти вивченню часто вживаних слів і фраз, які використовуються в повсякденному спілкуванні та академічних текстах [5].

3. **Взаємодія та співпраця.** Групові вправи, рольові ігри та проектна діяльність допомагають активно залучати учнів до процесу навчання, розвивати комунікативні навички та вміння працювати в команді [1].

4. **Використання сучасних цифрових технологій.** Цифрові ресурси, такі як онлайн-словники, мовні додатки та лінгвістичні корпуси, можуть значно поліпшити процес навчання, забезпечуючи швидкий доступ до інформації та інтерактивні вправи для закріплення матеріалу [3].

5. **Рефлексія та самооцінка.** Регулярна самооцінка та рефлексія власного прогресу у вивченні лексики сприяє розвитку автономії учнів та здатності до саморегуляції навчання [4].

Отже, ефективне навчання англійської лексики учнів старших класів ґрунтується на комплексному підході, який передбачає контекстуалізацію матеріалу, акцент на лексичних одиницях, що часто зустрічаються та є релевантними, заохочення до взаємодії та співробітництва, інтеграцію сучасних цифрових технологій у процес навчання та розвиток навичок самооцінки та рефлексії.

Література

1. Brame C. Group work: using cooperative learning groups effectively. *Vanderbilt University*. URL: <https://cft.vanderbilt.edu/guides-sub-pages/setting-up-and-facilitating-group-work-using-cooperative-learning-groups-effectively/> (дата звернення: 22.02.2024).
2. Contextualisation. *British Council*. URL: <https://www.teachingenglish.org.uk/professional-development/teachers/knowing-subject/c/contextualisation> (дата звернення: 22.02.2024).
3. Dalton B., Grisham D. L. EVoc strategies: 10 ways to use technology to build vocabulary. *The reading teacher*. 2011. Т. 64, № 5. С. 306–317. URL: <https://doi.org/10.1598/rt.64.5.1> (дата звернення: 22.02.2024).
4. Self and peer assessment | Principles of assessment for learning. *RSC Education*. URL: <https://edu.rsc.org/assessment-for-learning/self-and-peer-assessment-principles-of-assessment-for-learning/4012318.article> (дата звернення: 22.02.2024).
5. Teaching high frequency words: the science of reading's breakthrough instructional practice. *Reading Horizons*. URL: <https://www.readinghorizons.com/blog/teaching-high-frequency-words-the-science-of-readings-breakthrough-instructional-method/> (дата звернення: 22.02.2024).

ГУМОР У РОМАНІ ДЖЕЙН ОСТІН «НОРТЕНГЕРСЬКЕ АБАТСТВО»

Анастасія ЛОГАЧОВА

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент Я.В. Гуртова

Джейн Остін часто називають сатириком, хоча жанри її романів різноманітні. Її величким досягненням є те, що, на відміну від попередніх сатириків, таких як Поуп або Свіфт, її цілі є абсолютно досяжними. Вона не описує суспільство відповідно до моральних стандартів, як це робили вони. Навпаки, вона стверджує, що ідеали досяжні. Внаслідок цього її романи можна вважати дещо дидактичними. Вони показують читачам, що вони є поверхневими у ставленні до людей та як вони можуть позбутися цієї поверхневості. Пародія та гумор – це засіб, яким Джейн Остін користувалася для досягнення своєї сатири.

Гумор працює не лише одним, а кількома способами в "Нортенгерському Абатстві": один спосіб глобальний у своїх посиланнях поза сюжетом, інший контекстуальний та властивий персонажам, їх взаємодіям, діалогам і, що найважливіше, їх судженням одне про одного. Фактично можна стверджувати, що ці два підходи до гумору, хоча іноді можуть доповнювати одне одного, іноді можуть бути взаємовиключними. Критики давно вважають, що глави, присвячені в основному літературному бурлеску та пародії, утворюють віддільні блоки, і інші посилання на готичну літературу та роль Кетрін як 'героїні' легко могли б бути вставлені в оригінальну історію введення Кетрін у світ [2]. Але чи додано додатковий підсюжет пізніше чи ні, обидва види гумору підтверджують ті самі загальні уявлення, які ми вважаємо правдивими щодо персонажів і їх дій в історії.

Глобальний гумор виникає з відомого насмішливого відношення Джейн до готичних романістів свого часу, як у наступному уривку, де Кетрін і Генрі обговорюють готичну літературу.

"I never look at it," said Catherine, as they walked along the side of the river, "without ever thinking of the south of France."

"You have been abroad then?" said Henry, a little surprised.

"Oh, no, I only mean what I have read about it. It always puts me in mind of the country that Emily and her father travelled through in the 'Mysteries of Udolpho.'" [1].

Розглянемо приклад контекстуального гумору. Генрі Тілні – це справжній джентльмен. Він скромний, освічений, культурний та має відмінні манери. Як ми бачили в першій частині, він схожий на наставника для Кетрін. Він часто направляє її в навчанні життя та вчить, як використовувати мову більш адекватно. Наприклад, у чотирнадцятому розділі Генрі насміхається з надмірного використання Кетрін слова "nice":

"I am sure," cried Catherine, "I did not mean to say anything wrong; but it is a nice book, and why should not I call it so?" "very true", said Henry, "and this is a very nice day, and we are taking a very nice walk, and you are two very nice ladies. Oh! It is a very nice word indeed!— it does for everything [1].

Прийомом, який Джейн Остін також використовує у своїх романах, є іронія – фігура мови, яка передбачає протилежність того, що сприймається, таким чином даючи нам подвійне бачення ситуацій у протиріччі між словами та обставинами, між видимістю та реальністю. Подвійні значення створюють невизначеність і спонукають до сумнівів. Іронія, таким чином, є декларацією того, що ми не повинні приймати речі за чисту монету. Іронізуючи над персонажами та ситуаціями, Остін викриває лицемірство та ексцентричність і запрошує нас посміятися разом з нею над людською слабкістю та поставити під сумнів соціальні конвенції та переконання.

Іронія – засіб, який вона використовує для розваги, коли ставить під сумнів сприйняття. На самому початку, з веселим блиском в очах, вона каже нам, що збирається перетворити на свою героїню когось, хто не має великого потенціалу для цього:

“No one who had ever seen Catherine Morland in her infancy would have supposed her born to be a heroine.” [1].

Хоча ця вступна ремарка ставить під сумнів Кетрін, слово «героїня» автоматично викликає очікування виняткових якостей. Але за вступним реченням слідує каталог недоліків Кетрін. Вона не дуже вродлива, не любить вчитися, ненавидить грати на фортепіано, не вміє малювати, не працююча, досить наївна і, будучи дуже вразливою, сприймає речі за чисту монету. І вона любить читати сенсаційну літературу – готичні романи. Готичні романи апелюють до інстинкту і захоплюють шукачів гострих відчуттів, таких як Кетрін. Вони не вимагають об'єктивної оцінки, лише повної беззаперечної залученості в події. Однак Остін, як інтелектуалка, прагне залучити наш інтелект більше, ніж емоції. Тому вона звертається безпосередньо до нас, і оскільки її іронічний погляд дистанціює читача від подій і персонажів, читач не стає втягнутими в інтриги та махінації. Її мета – показати вплив сенсаційної літератури на вразливі, беззаперечні уми. Вона запрошує читачів стати поруч із нею, щоб спостерігати, як Кетрін намагається перетворити реальність на бездумний жах.

Джейн Остін, хоч і вважається сатириком, виявилася унікальною серед своїх попередників, таких як Поуп чи Свіфт. Її романи не лише розважають, а й мають важливий дидактичний компонент, де вона показує, що ідеали та високі моральні стандарти є досяжними. Гумор та пародія в «Нортенгерському Абатстві» використовуються як засіб для досягнення сатиричного ефекту. Глобальний гумор виникає з насмішливого ставлення Остін до готичних романів свого часу, водночас контекстуальний гумор виражається у взаємодії персонажів та судженнях одне про одного. Обидва типи гумору сприяють формуванню загального розуміння персонажів та подій у романі.

Література

1. Austen J. Northanger Abbey. URL: <https://www.janeausten.org/northanger-abbey>
2. Whately on Jane Austen 1821 /Jane Austen : the Critical Heritage. 2005. V. 1. P. 97.

ВИКОРИСТАННЯ ПОДКАСТІВ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ УЧНІВ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Ігор МОТОРНИЙ

Науковий керівник – доктор філософії, доцент О.А. Чехратова

У сучасному світі навчання іноземної мови є необхідним для успішної професійної та особистісної реалізації. Однак багато студентів відчують низьку мотивацію до вивчення мови, що негативно впливає на їхній рівень знань та навичок. Тому актуальним є пошук ефективних методів та засобів, які б сприяли підвищенню мотивації студентів до навчання іноземної мови.

Одним із новітніх методів, що набуває популярності серед педагогів та студентів, є використання подкастів у навчанні іноземних мов. Подкасти стають невід'ємною частиною сучасного освітнього середовища, сприяючи підвищенню мотивації учнів і студентів у вивченні іноземних мов. Подкасти – це аудіо- або відеофайли, які можна завантажити з Інтернету та прослухати або переглянути на будь-якому пристрої.

Перевагами використання подкастів як інструменту для підвищення мотивації студентів у навчанні іноземної мови є:

1. Сприяння аудіовізуальному навчанню: Подкасти надають можливість учнім поглибити свої знання через аудіо та візуальні матеріали. Вони можуть слухати носіїв мови, а також переглядати текстові матеріали одночасно. Це сприяє збагаченню лексичного запасу та покращенню розуміння інтонації та вимови.

2. Різноманітність тематики: Подкасти охоплюють широкий спектр тематики – від актуальних новин до культурних програм та літературних рецензій. Це дає можливість обирати теми, які відповідають інтересам, що в свою чергу стимулює мотивацію до вивчення мови.

3. Гнучкість у використанні: учні можуть слухати подкасти у будь-який час та в будь-якому місці, використовуючи для цього мобільні пристрої або комп'ютери. Це дозволяє їм інтегрувати навчання в розклад свого життя, зробивши процес більш комфортним та доступним.

4. Стимулювання мовленнєвої практики: Після прослуховування подкастів учні можуть брати участь у дискусіях, ділитися власними думками та враженнями. Це сприяє активній практиці мовлення та підвищує їхню впевненість у власних здібностях.

5. Підвищення мотивації: Завдяки цікавому та захопливому формату, який пропонують подкасти, учні відчують більшу мотивацію до навчання мови. Вони сприймають навчання як цікавий та захоплюючий процес, що робить їх більш впевненими та залученими до занять.

Отже, подкасти надають можливість самостійно обирати та слухати цікавий контент, адаптуватися до рівня та потреб, а також розвивати свої мовленнєві навички у реальних ситуаціях спілкування.

ФЕНОМЕН КАРНАВАЛЬНОСТІ В РОМАНІ Е. ХЕМІНГУЕЯ «ФІЄСТА»

Ольга НАДТОЧА

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент Н.С. Алексеева

Історія і походження терміну «карнавальність» у літературній критиці може бути цікавим та корисним для розуміння його використання та значення в літературних текстах. Значний внесок у розвиток концепції карнавалу у літературну критику зробив відомий літературознавець Михайло Бахтін. У своїх працях, зокрема «Рабстві і волі» та «Проблема тексту у філософії», він вивчав карнавальні традиції і їх вплив на культуру та літературу.

Карнавалізація означає результат впливу традицій середньовічного карнавалу на культуру і мислення Нового часу. Перенесення обрядово-символічної мови карнавального світосприймання на жанрово-стильову специфіку письменства (мистецтва), закоріненого у фольклорну обрядовість, у стихію низової народної сміхової культури. Дослідження історії карнавалу в різних культурах та епохах може розкрити різноманітність його форм та функцій. Карнавал як святкування веселощів, перевертень та зворотності має давні корені, що відображаються в літературі різних часів.

Дослідження робіт літературних критиків і теоретиків, які використовують термін «карнавальність», може розкрити різні підходи до його розуміння та застосування. Важливо враховувати контекст та традиції, в яких вони працюють. Карнавальність часто асоціюється з іншими культурними концепціями, такими як гротеск, ритуал, пародія тощо. Аналіз співвідношення та взаємодії цих концепцій може розкрити багатогранність їхнього значення. Аналіз історії та походження терміну «карнавальність» у літературній критиці відкриває глибину та різноманітність його тлумачень і допомагає краще зрозуміти його значення в контексті літературних творів.

Роль карнавальності у романі «Фієста» (*The Sun Also Rises*) Ернеста Хемінгуея відображається через кілька ключових аспектів, які допомагають розкрити глибинність персонажів, їхні відносини та моральні конфлікти. Наприклад, символіка святкування. Святкування та розваги в романі створюють атмосферу відчайдушності та втечі від реальності, що є характерним для багатьох персонажів. Карнавальні сцени відображають їхнє бажання втекти від важкості життя та знайти тимчасову розвагу.

Значну роль в реалізації теми карнавальності відіграє зображення моральних конфліктів. У святкових обставинах виявляються моральні конфлікти персонажів. Вони відображають свої внутрішні проблеми, намагаючись знайти сенс у світі, який здається безглуздим або пустим. Відносини між персонажами виходять за межі звичайних соціальних норм та взаємин, що створює напруженість та конфлікт між ними. Персонажі шукають втечі від своїх внутрішніх конфліктів у спокусливих райдугах карнавалу, але нічого не можуть знайти крім тимчасового втішання.

Усі ці елементи сприяють створенню глибокого й емоційного портрету епохи та образів персонажів роману «Фієста», а також допомагають читачеві краще зрозуміти їхні мотиви та дії.

Специфіка карнавальності в контексті епохи та культурного середовища в романі відображає особливості соціокультурного контексту 1920-х років та впливу Першої світової війни на психологію та поведінку людей. Це епоха, яка відома як епоха «втраченого покоління», коли люди намагалися забути про трагедії війни та насолодитися життям. Війна залишила за собою руйнівні наслідки для психології та моральності людей. Після війни суспільство опинилося в стані дезорієнтації та пошуку нових цінностей. Карнавальні сцени в романі відображають цю дезорієнтацію та потребу в розслабленні. Після війни багато людей втратили віру в традиційні цінності та моральні стандарти. Карнавальність у романі може розглядатися як спроба втекти від реальності та знайти хоча б тимчасове щастя.

Епоха 1920-х років була періодом культурної трансформації, коли старі конвенції були під сумнівом, а нові ідеї та цінності почали виникати. Карнавальність у «Фієсті» також може розглядатися як прояв культурної зміни та пошуку нових форм самовираження. Карнавальність у романі також служить вираженням пошуку вільності та індивідуальності в умовах загального відчуття втрати і безпорадності.

Ці аспекти карнавальності у «Фієсті» Хемінгуея допомагають відтворити атмосферу епохи та культурного середовища, які стали основою для розкриття глибинних конфліктів та внутрішніх перетворень героїв роману.

ПОТЕНЦІАЛ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ НАВЧАННЯ АУДІЮВАННЯ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ

Єлизавета НЕЧИТАЙЛО

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент О.А. Чухно

У сучасному динамічному освітньому середовищі інтеграція технологій, зокрема штучного інтелекту (ШІ), стала помітним каталізатором трансформаційних змін. У навчанні іноземної мови ШІ відіграє значну роль у формуванні складників іншомовної комунікативної компетентності. Особливо помітним вплив технологій на основі ШІ є у формуванні рецептивних умінь читання й аудіювання.

Важливість навчання аудіювання важко переоцінити, оскільки воно формує фундамент, на якому будується вся система вивчення мови: її розуміння та ефективне спілкування. Традиційно вміння аудіювання розвиваються за допомогою звичайних педагогічних методів, наприклад, прослуховування аудіоповідомлень й виконання вправ у підручнику. Актуальність дослідження зумовлена зростаючою увагою науковців до інтеграції ШІ в освітнє середовище, що створює унікальну можливість забезпечити персоналізований та інтерактивний досвід навчання, задовольняючи індивідуальні потреби учнів та оптимізуючи набуття необхідних умінь.

Метою розвідки є визначення потенціалу використання технологій на основі ШІ під час навчання іншомовного аудіювання учнів основної школи.

Останнім часом у навчанні іноземних мов все більше вчителів використовують он-лайн інструменти на основі ШІ. Застосування таких інструментів уможлиблює розв'язання багатьох освітніх проблем. Розглянемо основні переваги використання ШІ для навчання аудіювання учнів основної школи.

1. Залучення та інтерактивність. Учні активно взаємодіють із змістом за допомогою різноманітних інтерактивних он-лайн вправ, метою яких може бути перевірка розуміння як основної ідеї аудіоповідомлення, так і ключових деталей. Крім того, програми на основі ШІ сприяють захоплюючому навчанню за допомогою віртуальних персонажів і симуляції [2].

2. Персоналізація. ШІ дозволяє вчителям адаптувати контент відповідно до інтересів, уподобань і рівня знань своїх учнів. Персоналізовані історії та аудіозаписи, згенеровані ШІ, можуть відображати сценарії реального світу, культурні контексти та сучасні теми, пов'язані з життям учнів [1].

3. Різноманітний вибір вмісту. Учні мають можливість слухати історії, подкасти, інтерв'ю й виступи в різних предметних галузях, від літератури та історії до науки й поточних подій. Ця різноманітність не тільки привертає інтерес учнів, але й розширює їхні фонові знання й розуміння навколишнього світу [3].

4. Миттєвий фідбек. Використання технологій на основі ШІ надає можливість учням отримати миттєвий зворотній зв'язок після виконання вправ. Учні можуть побачити свої помилки й проаналізувати їхні причини.

5. Зниження впливу афективних факторів. Під час виконання вправ, згенерованих ШІ, учні взаємодіють із цифровим середовищем, а не з іншими людьми, що значно знижує їхній рівень тривожності. Крім того, кількість спроб для виконання вправ може бути не обмежена. Це створює сприятливі умови для формуального оцінювання, яке, на відміну від підсумкового, викликає в учнів менше негативних емоцій.

Отже, ШІ має значний потенціал для покращення результатів навчання, підвищення рівня залученості та підготовки учнів основної школи до майбутнього, у якому цифрова грамотність та ефективне спілкування є основними складниками успіху.

Література

1. Teaching with AI. URL: <https://openai.com/blog/teaching-with-ai> (дата звернення: 25.02.2024).
2. Examples of Artificial Intelligence in Education. URL: <https://onlinedegrees.sandiego.edu/artificial-intelligence-education/> (дата звернення: 25.02.2024).
3. The A-Z Guide to AI in Education 2024: *Almost Everything You Need to Know*. URL: <https://www.classpoint.io/blog/ai-in-education-guide> (дата звернення: 25.02.2024).

КОЛЬОРАТИВИ ТВОРУ ДЖ.Р.Р. ТОЛКІНА «ВОЛОДАР ПЕРСНІВ»

Наталія ОСТАПЕНКО

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент О.В. Єгорова

У відомому творі Дж.Р.Р. Толкіна «Володар перснів» кольори відіграють важливу роль як ключові елементи створення образів та атмосфери в уявному світі Середзем'я. Кожен колір й відтінок має свій унікальний сенс та символічне значення, що допомагає виразно передати емоції, створити живописні ландшафти і т.д. Таким чином автор використовує кольори для розкриття багатошарового та кольорового світу твору, присвоюючи символічне значення кожному кольору в залежності від контексту.

Аналіз твору, що досліджується, дає змогу зробити припущення про те, що чорний колір є символом півми, темряви, використовується для опису предметів, що належать злим магам, а також емоційних станів - злості, гніву та страху. Так, бачимо *"The Black Gates"* (Чорні ворота): Ворота Мордору, що ведуть до Сауронового царства темряви; *"The Black Riders"* (Чорні всадники): агенти Саурона (втілення зла), які полюють на персні. Автор використовує чорний колір для того, щоб виразити таємничість та додати драматизму сюжету ("In the darkness of the night, against the background of the gloom of the mountains, Gandalf rises, covered with a black cloak that unfolds like the wings of a night bird. His clothing is also black, reflecting the abyss of darkness that surrounds him").

Білий колір, навпаки, пов'язаний із добром та світлом. *"The White Council"* (Біла рада): об'єднання великих чарівників та вождів Середзем'я, що символізує добро; *"The White Tree of Gondor"* (Біле дерево Гондору): символ роду Денетора та Гондору (символ вічної надії та здатності до відродження). Білий у творі використовується для контрасту з чорним кольором, для характеристики чистоти, невинності. Наприклад, Еленділ, лідер Гондору, носив білу одягу, що характеризувало його благородство та праведність. Також, ведмідь Гендальфа зветься Скіпетр Білої Руки, що може вказувати на його світлу та благородну природу.

Червоний колір – це символ сили, влади, війни та важливих подій, які записані в книгу пригод, що наповнена історіями про ризик, небезпеку, кров, перебування на межі між життям та смертю. Так, *"The Red Book of Westmarch"* (Червона книга Західного округу) - це книга, в яку записані пригоди Фродо та його друзів (історії про войовничі пригоди, про силу та витривалість героїв). Також, *"The Red Eye"* (Червоне око) характеризує Саурона та його зловісну владу. З однієї сторони, це символ влади, війни, крові, а з іншої сторони, це символ відваги: "Eowyn had a red ribbon on her wrist" (вказує на мужність, жіночу силу та здатність до адаптації).

Зелений колір асоціюється із природою та лісовими ельфами. *"The Green Dragon Inn"* (Гостьовий зелений дракон – це назва таверни у всесвіті "Володар перснів"): місце проживання хобітів та ельфів); *"The Green Wood"* (Зелений ліс): також відомий як Мерквуд, місце пригод у книзі "Володар перснів". Тому зелений колір використовується автором для опису лісів, пагорбів, трави, щоб

показати, що це місце мешкання магічних персонажів, ельфів, тролів, берлогів, дворфів (охоронців, що захищали ліс зеленими плащами).

Сірий колір використовується для опису хмарного неба чи туману, особливо, коли йдеться про Сірі Гори "*The Grey Mountains*": гори на півночі Рованіону, які асоціюються з таємничістю та віддаленими землями. Також, сірий колір автор використовує для опису мудрості: "Gandalf wore a gray cloak" (вказує на мудрість, таємницю і велич), "Gimli had gray hair" (сіре волосся є характеристикою сили, мужності та стійкості героя).

Синій колір часто асоціюється із чистотою, спокоєм, чарівниками та суттєвими елементами. Край Галадрії, місце, де жили елфи, був описаний як "синє" місто Лорінд (blue city of Lorien), що може вказувати на його вишуканість та магічний характер. "*The Blue Wizards*" (Сині чарівники): чарівники, які подорожували на схід, "*The Blue Mountains*" (Сині гори): гори на заході Мітланнду (гори, що визначаються своєю магічною аурою та високим рівнем духовної енергії). Синій колір використовується для опису безмежності та безкрайності неба чи моря, відчуття захоплення та величі, що пов'язане з його спогляданням - "The sky was deep blue, like the ocean under a clear, starry canopy, and the sea splashed its waves with a silvery reflection on the rays of the sun".

Таким чином, зазначимо, що у творі «Володарі пернів» кольори відіграють важливу символічну роль, відображаючи конфлікт добра і зла, визначаючи характери персонажів та підкреслюючи атмосферу різних місць у вигаданому світі. Від червоного ока Саурона, яке символізує зло, до зелених лісів Лорієну, де кожен відтінок описує життя та красу, кольорова палітра у творі використовується з мистецькою майстерністю.

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОНЦЕПТУ HORSE У БРИТАНСЬКІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРІ

Юлія ОШЕГА

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор Я.Е. Левченко

Мовлення та культура являються неподільними складовими будь-якого суспільства, вони визнають його ідентичність та унікальність. Одним із головних елементів лінгвокультурного дослідження є аналіз механізму актуалізації концептів, які вкоренились в свідомості суспільства. Одним із таких концептів в англійській мові є концепт "HORSE", який займає особливе місце в британській лінгвокультурі і підлягає детальному аналізу та вивченню.

Концепт "HORSE" широко відображається в творчості, в тому числі літературних творах. Він вкоренився в різних фразеологізмах, ідіомах, словосполученнях та широко використовується британцями в повсякденному мовленні у прямому та переносному значеннях. Коні мають суттєвий вплив на культуру Британії, відіграють значну роль в історії Королівства. Королівська сім'я напряму пов'язана з кінним світом, має у володінні у своїх стайнях скакових коней та племінних кобил, королева Єлизавета особисто їздила верхи, розводила коней та була спонсором деяких кінних змагань. Їзда верхи, кінне

поло, скачки, полювання на конях, конкур та виїздка - різні види кінного спорту та кінних розваг були і залишаються до сьогодні популярними в Великій Британії та є символом аристократії. Тісний зв'язок кінного світу зі свідомістю британців суттєво впливає на мову та обумовлює важливість детального і глибокого вивчення цього концепту. Вивчення та розуміння використання концепту "HORSE" дає можливість глибшого пізнання історії та культури Великої Британії, їхнього впливу на мову, її формування та історію, зміну у використанні деяких слів, формування нових понять та вподобань у суспільстві.

Дослідження та вивчення даного концепту дасть можливість подальшого аналізу англійської мови, більш глибокого розуміння походження сталих виразів, словосполучень та фразеологізмів, що включають концепт "HORSE" та базуються на історії його використання, розширить розуміння метафоричного та образного вживання цього концепту, особливо в літературі, пояснить різноманітність значень та контекстів, в яких може вживатись концепт "HORSE".

Актуальність даної теми полягає в вивченні, яким чином суспільство змінило вживання та ставлення до концепту "HORSE", бо це дасть розуміння про наявні зміни у цінностях різних поколінь, відношення до спорту, кінного світу, а також вплив концепту "HORSE" на мову в цілому. Вивчення механізмів актуалізації концептів дозволить розкрити багатогранність їхніх значень, а також вплив на формування мовної картини світу в британській лінгвокультурі, дасть змогу порівнювати суспільство Британії з іншими народами та культурами.

ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНТЕРТЕКСТУ В РОМАНІ «ЧОРНИЙ ПРИНЦ»

Анастасія ПАВЛІЙ

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент Ж.О. Кононова

Інтертекстуальні зв'язки у романі Айріс Мердок «Чорний принц» досліджують літературознавці у всьому світі. Адже твір є прикладом влучного використання інтертексту. Мердок використовує шекспірівські алюзії у своєму романі, додатково демонструючи свої глибоко філософські ідеї.

Інтертекст за час панування постмодернізму перетворився з одного з прийомів на головний прийом та невід'ємну частину літературного дискурсу. Інтертекст в постмодерністських творах є засобом вираження комплексної, багатшарової природи сучасної літератури, де текст не існує окремо від інших, а є частиною ширшого літературного діалогу. Це сприяє зацікавленості читача, активному залученню до тексту і стимулює високий рівень роздумів та аналізу.

На перший погляд роман А. Мердок «Чорний принц» є переписуванням «Гамлета» В. Шекспіра. Але Айріс Мердок трансформувала шекспірівські ідеї таким чином, щоб сучасний читач зміг опанувати сенси, закладені в романі. Мердок зробила переоцінку персонажів, враховуючи основоположні зміни у суспільстві за майже 400 років.

Шекспірівська інтертекстуальність в романі «Чорний принц» починається з назви. Як було звичним у часи Шекспіра, назва п'єси охарактеризовувала

головного персонажа або події, які з ним відбудуться. Мердок імплементувала цей шекспірівський прийом у назву роману, яка відображає характер головного героя, Бредлі Пірсона, та характер подій у творі. Також у назві є відсилання до Гамлета, принца в його похмурих шатах.

На сюжетному рівні схожість мердоківського героя, Пірсона, та шекспірівського Гамлета проявляється у внутрішньому світі обох персонажів. Пірсон та Гамлет часто залишаються у своїх роздумах. Навколо обох відбуваються події, які змушують протагоністів з недовірою ставитись до оточуючих, ще більше закриваючись в собі. Образ Джуліан перекликається з образом Офелії через трагічність їхніх відносин з батьками та чоловіками.

Притаманною властивістю творів Шекспіра є вирішення долі героїв повністю, часто помираючи. П'єса «Гамлет» закінчується трагічно для усіх головних героїв. Роман «Чорний принц» сповнений трагізму у фіналі історії. Трагічна смерть Баффіна, звинувачення Бредлі в цьому та низка подій, що сталися з героями твору.

Отже, роман А. Мердок «Чорний принц» сповнений інтертекстуальними посиланнями на видатну п'єсу Шекспіра «Гамлет». Письменниця розглядає вічні проблеми кохання, моралі та етики, сенсу життя та зради. Мердок використовує інтертекстуальність за для глибшого розуміння тексту своїми читачами. Читачі мають змогу проводити паралелі між творами, аналізувати та знаходити свої сенси для формування своєї точки зору.

КОНЦЕПТИ WEALTH/БАГАТСТВО ТА MONEY/ГРОШІ ЯК ОБ'ЄКТ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Камілла ПЕРЕВОЗЧИКОВА

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент Т.В. Подуфалова

Концепти WEALTH/БАГАТСТВО та MONEY/ГРОШІ є центральними в різних лінгвістичних культурах, глибоко вкорінені в людській когнітивній свідомості й незмінно актуальні, про що свідчить низка досліджень у 21 столітті.

Мета роботи – здійснити огляд лінгвістичних досліджень із проблеми вербалізації взаємопов'язаних концептів WEALTH/БАГАТСТВО та MONEY/ГРОШІ.

М. Волошко визначає структуру лексико-семантичного поля концепту БАГАТСТВО в англосаксонській міфопоетичній картині світу, а саме в поемі «Беовульф», за допомогою фреймового аналізу [2]. У роботі виокремлено об'єктоцентричний фрейм як структурну модель поля концепту БАГАТСТВО та шляхом побудови цього фрейму визначено зв'язок концепту БАГАТСТВО з концептами ПОСУД, ПРИКРАСИ, ОДЯГ, ЗБРОЯ у досліджуваному творі та, відповідно, в англосаксонській лінгвокультурі [там само]. Також визначено підконцепти БАГАТСТВО МАТЕРІАЛЬНЕ і БАГАТСТВО ДУХОВНЕ, що свідчить про складну культурну оцінку багатства в англосаксонський період, яка охоплює як матеріальні цінності, так і нематеріальні, моральні чи інтелектуальні чесноти [там само].

О. Сурмач визначає основні засоби вербалізації ядерної зони концепту WEALTH, до яких належать лексеми *wealth* (ім'я концепту), *rich*, *money*, що є найчастотнішими за вживанням, а також *abundance*, *affluence*, *value*, *prosperity*, *profusion*, *money*, *assets*, *holdings*, *capital*, *much*, *plenty* [8]. У роботі наводяться численні синонімічні ряди лексем *wealth* і *rich* із різних словників [там само].

У різних українських дослідженнях проводиться компаративний аналіз концептів WEALTH і БАГАТСТВО та MONEY і ГРОШІ [1; 3; 5; 7; 9]. Установлюючи ідентичну ядерно-периферійну структуру фразеосемантичного поля концептів MONEY і ГРОШІ, М. Зеленцова зазначає і відмінності у сприйнятті багатства в англійській та українській лінгвокультурах, зафіксовані у фразеологізмах: матеріальна забезпеченість та володіння великою кількістю є головними складниками успішного англійця, тоді як для українців «багата людина» не є показником успіху [3].

Ю. Терещенко виявляє схожі відмінності в оцінці концептів WEALTH та БАГАТСТВО в англійській і українській лінгвокультурах відповідно, що відображено переважно в пареміях: українці схильні асоціювати багатство з неетичними способами його здобуття, тоді як для англійців воно вважається заслугою за працьовитість, особливо в протестантському контексті [9]. Обидві культури демонструють амбівалентне ставлення до багатства, розглядаючи його як джерело комфорту та одночасно предмет суспільного осуду, але із зовнішньою повагою до багатих [там само].

О. Панченко відзначає значну кількість фразеологічних зворотів із компонентом «гроші» в англійській та українській мовах, що демонструють як позитивне, так і негативне ставлення до грошей, але перше переважає [5]. Нею визначено зафіксовані у фразеологізмах, прислів'ях та приказках спільні риси українців і англійців: працьовитість та наполегливість, ощадливість, здатність швидко заробити гроші – та особливості сприйняття грошей українцями, до яких належать перевага нематеріальних цінностей (зокрема щастя) над матеріальними (грошима), розуміння грошей як легкого способу досягнення мети, уявлення про те, що володар грошей є правим [там само].

А. Болдирева та Л. Яровенко роблять висновок, що велика частина прислів'їв і приказок, як в англійській, так і в українській культурах, акцентують увагу на багатстві замість бідності [1]. Вони також зазначають, що англійська культура має трохи менше прислів'їв і приказок, які критикують багатство й виправдовують бідність, порівняно з українською [там само].

А. Сніжко визначає асоціативний зв'язок між концептами УСПІХ (SUCCESS) і БАГАТСТВО (WEALTH) у сучасних англійській і українській лінгвокультурах, вказуючи на позитивну асоціацію багатства з успішністю [7]. Виявлено, що успіх дедалі частіше розглядається не лише з точки зору фінансового чи соціального статусу, але і як особистісна реалізація та баланс у різних сферах життя [там само].

Г. Малиновська досліджує реалізацію концепту ГРОШІ в українських пареміях, висвітлюючи когнітивні ознаки, що складають структуру паремійного поля цього концепту, включаючи суспільні погляди на роль грошей у житті українців [4]. Визначено тяжіння української ментальності та

народної психології до моральної оцінки джерела придбання грошей і людей, які володіють чи не володіють ними, вищу оцінку духовних цінностей як морального багатства, ніж грошей як матеріального багатства при загальній позитивній оцінці поняття «гроші» [там само].

І. Патен аналізує слов'янські прислів'я про багатство і бідність, виявляючи загалом негативний погляд на багатство через його асоціації з аморальністю і нечесністю, тоді як перевага надається духовному багатству [6]. Визначено, що існує спільна зневага слов'янського суспільства до матеріального багатства, особливо серед поляків, на відміну від вищої оцінки духовного багатства українцями [там само].

Для визначення когнітивно-семантичної структури концептів WEALTH/БАГАТСТВО та MONEY/ГРОШІ в розглянутих вище роботах використовуються дефініційний та компонентний аналіз, польова методика, фреймовий аналіз, аналіз метафор та аналіз дискурсу як сфери актуалізації особливостей концепту.

Отже, серед лінгвістів спостерігається значний інтерес до дослідження мовного вираження концептів WEALTH/БАГАТСТВО та MONEY/ГРОШІ. Вони є невід'ємною частиною лінгвокультури, аналіз яких сприяє глибшому розумінню того, як мова відображає і формує людський досвід і ставлення до багатства та грошей.

Література

1. Болдирева А. Є., Яровенко Л. С. Прислів'я та приказки про багатство та бідність в англomовній та україномовній картинах світу. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського: Лінгвістичні науки*: зб. наук. праць. Одеса: Астропринт, 2023. № 36. С. 54–69.
2. Волошко М. Ю. Концепт БАГАТСТВО у англосаксонській міфопоетичній картині світу. *Вісник Сумського державного університету. Серія Філологічні науки*. 2005. Вип. 5 (77). С. 88–93.
3. Зеленцова М. Г. Аналіз фразеологічних номінацій концепту *гроші* (на матеріалі фразеологізмів та прислів'їв української, російської і англійської мов). *Лінгвістичні дослідження*. 2011. Вип. 32. С. 61–68.
4. Малиновська Г. Концепт «ГРОШІ» в українській мовній картині світу. *Українська мова*. 2010. №4. С. 75–83.
5. Панченко О.І. Концепт *гроші* в англійській та українській мовах. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Лінгвістика*. 2019. Вип. 36. С. 81–84. DOI: orcid.org/0000-0003-2217-5613
6. Патен І. Лінгвокультурологічні концепти «Багатство-Бідність» у слов'янській пареміології. *Рідне слово в етнокультурному вимірі*. 2018. Вип. 10. С. 59–66.
7. Сніжко А. М. Концепт УСПІШНА ЛЮДИНА в українській і англійській мовах. *Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур*. 2009. Вип. 10. С. 178–183.

8. Сурмач О. Компонентний аналіз синонімічного ряду імені концепту *багатство* в англійській мові. *Вісник Львівського університету. Серія іноземні мови*. 2013. Вип. 21. С. 101–106.
9. Терещенко Ю. Концепти *БАГАТСТВО* та *WEALTH* як виразники ціннісних домінант англійської та української лінгвоспільнот. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 28. Том 4. С. 38–44.

GENDER AND SEXISM IN ADVERTISEMENTS

Iryna RADCHENIA

Research Adviser – Professor Liliia Kornilieva

Sexism in advertising is a complex phenomenon. Many societies throughout history have been patriarchal, with men holding positions of power and authority. Until relatively recently, millions of women were denied the right to vote, own property, or pursue certain careers. Advertising, as a reflection of societal values, often perpetuated and reinforced these norms by portraying men as dominant figures while relegating women to subordinate roles.

Motherhood and child-rearing, have been glorified and idealized in advertising, further reinforcing gender stereotypes. Women were often depicted as nurturing and maternal, while men were portrayed as the primary providers, reinforcing the notion of separate spheres for men and women.

Throughout history, women have been objectified and sexualized in advertising, with their bodies used to sell products and services. This objectification reduces women to mere commodities and reinforces harmful stereotypes about their value being tied to their physical appearance and sexuality. The concept of the "male gaze," popularized by feminist film theorist Laura Mulvey, refers to the portrayal of women from a heterosexual male perspective, emphasizing their attractiveness and catering to male desires. This perspective has influenced advertising, leading to the objectification and sexualization of women to appeal to male consumers.

Just as women have been confined to traditional gender roles in advertising, men have often been portrayed in ways that reinforce stereotypes of masculinity. This can include depicting men as strong, dominant, and in control, while devaluing traits traditionally associated with femininity, such as vulnerability or emotional expression. Very often advertisements portray men in sexually suggestive ways, catering to the perceived desires of the female audiences. Advertisements targeting female consumers may also employ stereotypes that portray men as incompetent or foolish. These portrayals reinforce traditional gender roles by positioning women as superior or more capable than men in certain contexts.

It's also important to recognize that the impact of sexism in advertising can vary depending on intersecting factors such as race, ethnicity, sexual orientation, and socioeconomic status. Advertisements may perpetuate harmful stereotypes not only based on gender but also on other identity markers, further marginalizing certain groups within society.

Addressing sexism in advertising requires challenging and dismantling these historical power structures and stereotypes, promoting more equitable representations

of men and women, and advocating for greater diversity and inclusion in advertising campaigns.

ТУРИСТИЧНИЙ ПУТІВНИК ЯК ОБ'ЄКТ ПЕРЕКЛАДУ: ОСОБЛИВОСТІ

Юлія РАКИТЯНСЬКА

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент І.В. Жарковська

Туризм у сучасному світі відіграє значущу роль у житті суспільства, створюючи не лише економічні, а й культурні зв'язки між різними націями та регіонами. Одним із невід'ємних атрибутів подорожей є туристичні путівники, які допомагають мандрівникам орієнтуватися в незнайомих місцях та знайти цікаві розваги та екскурсії. Проте, варто зауважити, що туристичні путівники являють собою особливий об'єкт для перекладу, оскільки вони вимагають специфічного підходу та уваги до деталей, а саме збереження географічних та культурних назв і т.д. У нашому науковому дослідженні ми розглядаємо основні вимоги до перекладу туристичних путівників, звертаючи увагу на мовні, культурні та прагматичні аспекти, що впливають на якість та ефективність перекладу.

Туристичний путівник – це видання у формі друкованої книги, електронного чи аудіовізуального довідника, яке призначене для ознайомлення з певною країною або містом. Він містить інформацію про географічні, історичні, культурні особливості місцевості, пам'ятки, доступні види проживання, харчування, транспорту та розваги. Зазвичай такі путівники супроводжуються ілюстраціями, схемами та картами. Характерними рисами туристичних путівників є високий ступінь узагальнення, точність, інформативність та імперсональність [3].

Основною функцією туристичних путівників є надання корисної та цільової інформації про конкретний туристичний об'єкт або місцевість. Ця інформація може включати історичні дані, географічне положення, культурні особливості, архітектурні та природні пам'ятки, місця для розваг та відпочинку, рекомендації щодо проживання, харчування та транспортних засобів.

Щоб забезпечити якісний переклад у рамках інформативної функції, необхідно дотримуватися декількох ключових принципів. По-перше, це точність і достовірність тексту перекладу. Неправильна або неточна інтерпретація може призвести до непорозумінь або неправильного тлумачення інформації. По-друге, перекладений текст повинен бути зрозумілим для широкого кола читачів, чією рідною мовою не є мова оригіналу. А також, переклад має містити достатню кількість деталей, щоб читач міг уявити собі описаний туристичний об'єкт або місцевість. Важливо передати основні аспекти і характеристики об'єкта, щоб читач міг зробити обґрунтований вибір щодо відвідання.

Необхідно максимально точно відтворювати інформацію про культурні аспекти, такі як менталітет, побут, звичаї, традиції, а також національну кухню та особливості поведінки місцевого населення. Наприклад, у багатьох

англомовних країнах вживають термін "brunch". Це слово означає поєднання сніданку і обіду, яке зазвичай подають пізніше за звичайний сніданок, але раніше за обід. У нашій країні це може бути перекладено як "сніданобід", що підкреслить комбінований прийом їжі в середині дня або просто "обід". Також, щодо національних страв, якщо говорити про український борщ, краще використовувати термін "beet soup" для англomовної аудиторії, щоб уникнути непорозумінь [1].

Адаптація туристичних текстів до іншої культури може включати різні підходи до перекладу реалій. Розглянемо способи, які пропонує І.В. Корунець. Наприклад, це може бути транскрипція або транслітерація назв, щоб зберегти їх звучання чи написання. Також можливий описовий переклад, коли слова або фрази пояснюються, щоб передати їх значення. Інші методи включають калькування з поясненням або дослівний переклад, який може бути корисним у відтворенні конкретних термінів або фраз. Іноді перекладачу може бути складно знайти еквівалент для реалії в іншій культурі, але опущення цієї реалії може позбавити текст автентичності та знизити його художню цінність порівняно з оригіналом [2]. Таким чином, важливо знаходити баланс між збереженням оригінальних елементів і адаптацією до мовної та культурної специфіки перекладу.

Підсумовуючи, зазначаємо, що якісний переклад туристичних путівників вимагає комплексного підходу та уважної роботи з текстом з метою забезпечення якості, зрозумілості та відтворення усіх ключових аспектів туристичної інформації для читачів.

Література

1. Казак Г.Ю. Особливості перекладу туристичних текстів. *Студентські наукові студії*. 2013. Вип.1(32). С.17-19.
2. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). Вінниця: Нова Книга, 2003. 445 с.
3. Прима В.В. Англomовний путівник як різновид туристичного дискурсу. *Записки з романо-германської філології*. 2015. Вип. 2. С. 151-156.

ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕКСТІВ ЖАНРУ ФЕНТЕЗИ В СУЧАСНІЙ ФІЛОЛОГІЧНІЙ ПАРАДИГМІ

Анна РУДЕНКО

Науковий керівник – доктор філологічних наук, доцент Я.Ю. Сазонова

Останнім часом зростає популярність написання літературних творів про альтернативні світи з унікальним вигаданим простором і часом, сюжетною перспективою, культурним середовищем та власною мовою, де автор виступає як творець цього виняткового світу. Цей тренд проявляється у літературних жанрах, таких як наукова фантастика та фентезі.

Не зважаючи на давнє коріння у міфах, легендах та епічних оповідях різних народів, де міфологія стала ключовим джерелом натхнення для авторів для створення багатьох типових персонажів у фентезійному світі,

фентезі – це достатньо молодий жанр. Згідно з Ю. Ковалівим, термін «фентезі» виник в англomовній літературі у 20-30-ті роки ХХ століття, а сформувався як жанр лише у 60-ті роки. Поширеною є версія, що твором, який започаткував цей жанр є «Володар пернів» Дж. Р. Р. Толкіна. Також існує версія, що засновником фентезі є Р. Говард, оскільки його твори вплинули на Дж. Р. Р. Толкіна. В останні роки значний вклад в популяризацію та розвиток жанру фентезі внесла Дж. Роулінг та серія її книг про Гаррі Поттера. Безумовно, об'єднуючим фактором для всіх цих творів є епічність та масштабність авторського задуму, яка втілена у багатотомному тексті, прочитання і розуміння якого виключає вибірковість.

Цей новітній жанр художньої літератури став об'єктом наукових інтересів таких зарубіжних учених як Е. С. Рабкін, С. Мендела, Дж. Е. Слассер, А. Сапковський, Ш. Егоф, А. Свінфен; українських – О. Буйвол, Н. Висоцька.

На сучасному етапі літературознавці висловлюють різноманітні точки зору щодо визначення жанру фентезі, узагальнюючи які, можна зазначити, що фентезі – це жанр, який ілюструє явище вторинного синкретизму (поєднання жанрів в межах літератури фентезі) та на загальномистецькому рівні (функціонування жанру фентезі в межах синкретичного мистецтва). Жанр фентезі функціонує у трьох родах літератури (епос, лірика і драма), а також в багатьох видах мистецтва (література, живопис, графіка, скульптура, кінематограф, мультиплікація, музика).

Згідно з сучасним літературознавчим дискурсом, у фентезійній літературі можна виділити три основні елементи: есхатологічний, епічний та етнографічний. Есхатологічний елемент уявного світу фантазії відтворює концепції автора про кінець світу у цій альтернативній реальності. Епічний елемент характеризується величною розповіддю про важливі та значущі події. А етнографічний елемент має за свою основу ретельне вивчення середовища вторинного світу (ці думки висловлювали Террі Брукс, Роберт Джордан, Урсула Ле Гуїн, Джордж Мартін, Патрік Ротфусс, Девід Еддінгс).

Загалом, структура літературних творів жанру фентезі допускає існування будь-якого фантастичного елемента: він може бути прихованим, може переносити героїв у світ із саме такими елементами або може відбуватися у вигаданому світі, в якому такі елементи є невід'ємною частиною. По суті, фентезійний світ керується законами, які сам створює, дозволяючи використання магії та інших фантастичних прийомів, однак залишаючись внутрішньо цілісним.

Звертаючись до лінгвістичних особливостей творів жанру фентезі, можна зазначити, що для розкриття фантастичного елемента, який і робить фентезійну літературу привабливою для різноманітної аудиторії, письменники використовують у своїх текстах спеціальні мовні засоби, до складу яких треба віднести слова, якими вони описують реалії своїх вигаданих світів, як результат саме авторського «словотвору». Саме особливості такої номінації об'єктів, які не існують в реальному світі, та їхніх властивостей, що виявляються переважно на лексичному та словотворчому

рівнях, а також те, як вони функціонують у тексті, є предметом досліджень сучасних лінгвістів.

Також варто звернути увагу на важливу роль таких лінгвосеміотичних характеристик художніх текстів жанру фентезі, як топоніми й антропоніми, які створюють культурно-історичний контекст та сприяють урізноманітненню мовної свідомості автора через відображення місцезнаходження та характеристик персонажів. Цей підхід є актуальним для сучасного мовознавства, через його значення для визнання художніх текстів як додаткового джерела вивчення мови та людської культури.

Культурний світ, створений письменником та відображений в мові новими словами, що вигадані автором як лінгвокультурний компонент, є важливою частиною віртуального простору твору. Проте, у процесах сучасної неології можна помітити недостатній рівень теоретичного аналізу подібних фантастичних новоутворень, що заслуговують на більшу увагу дослідників.

Отже, у сучасному літературному світі фентезі набуло значної популярності завдяки тенденції створення альтернативних уявних світів, збагачених унікальною культурою, мовою та історією, де автор виступає творцем цього унікального простору. Подальші дослідження різноманітних аспектів фентезі, таких як мовні особливості, класифікаційні підходи та вивчення культурного контексту, є важливими для глибшого розуміння та аналізу цього жанру в літературному та лінгвістичному аспектах.

ЕПІФАНІЯ ЯК МОДЕРНІСТСЬКИЙ ФЕНОМЕН

Лілія САУТКІНА

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент Н.С. Алексєєва

Модернізм у мистецтві початку ХХ століття був не лише новаторським напрямом, а й історично значущим явищем, що відображав глибокі зміни у світосприйнятті та культурній парадигмі людства на порозі і після Першої світової війни. Цей період відзначався нестабільністю, руйнуванням традиційних цінностей та відчуттям втрати впевненості у звичайному житті. Мистецтво модернізму відображало цю реальність, а також почуття втрати, розчарування та руйнування, але разом з тим і прагнення до нового, відновлення та переосмислення.

Художники та письменники модернізму активно експериментували з формою, стилем та тематикою своїх творів. Вони відмовлялися від традиційних засобів виразності та створювали щось абсолютно нове, щоб краще відобразити нову, складну реальність. Це виражалося як у використанні нових технік та матеріалів у мистецтві, так і у новаторських літературних засобах.

Однією з ключових рис модернізму є епіфанія. Епіфанія (з грецької "прояв, одкровення") – це раптове осяяння, різке прозріння персонажа, зміна його поглядів на світ. Це може бути момент усвідомлення, пробудження, розуміння важливої істини або переосмислення життєвих цінностей.

Ірландський письменник Джеймс Джойс став одним із перших, хто визначив епіфанію, і це стало важливим кроком у розвитку модернізму. Відображаючи внутрішні монологи своїх персонажів, він зміг передати не лише їхні внутрішні конфлікти та роздуми, але й відтворити їхні раптові моменти пізнання та прозріння. Інтерпретацію модерністської природи епіфанії знаходимо у дослідниці найвідомішого представника модернізму Дж. Джойса Е. Гончаренко: епіфанія – це “розуміння на тлі сумнівів та незнання, спалах світла на тлі «непрозорості», і це відрізняє модерністських персонажів від героїв реалізму, осяяних рівним світлом авторського розуміння та знання” (Е. Гончаренко, 2000).

Ці моменти епіфанії стали ключовими елементами модерністських творів, які дозволяли читачам глибше розуміти як самого персонажа, так і контексту, в якому він існує. Це не лише робить твори більш доступними для аналізу та інтерпретації, але й підсилювало їхню актуальність і значущість у контексті епохи.

Епіфанія в модерністських творах також відіграє важливу роль, вона відображає зміни в цінностях та перетвореннях суспільства. Вона допомагала авторам аналізувати складність сучасного світу, його протиріччя та проблеми, змушуючи читачів переосмислити свої власні переконання та життєві цінності.

Отже, епіфанія виступає не лише як засіб вивчення персонажів, а й як механізм, що допомагає авторам аналізувати та розуміти соціальні та культурні трансформації епохи. Вона додає глибини та інтелектуальної складності модерністським творам, роблячи їх важливими свідками свого часу та значущими для подальшого розвитку літератури та мистецтва.

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ПРАГМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ

Юлія САФОНОВА

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент О.А. Чухно

У процесі навчання іноземної мови потрібно формувати здатність учнів розуміти чуже мовлення й вільно спілкуватися з іншими з врахуванням контексту, успішно досягаючи комунікативної мети. Для реалізації такого завдання учні повинні опанувати іншомовну прагматичну компетентність як компонент загальної комунікативної компетентності. Метою дослідження є визначення принципів формування англomовних прагматичних навичок і вмінь учнів старшої школи.

На думку науковців, прагматична компетентність включає: 1) здатність мовців використовувати мову для різних цілей; 2) здатність слухачів розуміти реальні інтенції мовця (непрямі мовленнєві акти, іронію, сарказм); 3) знання правил утворення дискурсу [3].

Серед принципів формування прагматичної компетентності можна виділити:

1. Розвиток прагматичної усвідомленості. Під прагматичною усвідомленістю розуміють здатність розпізнавати й використовувати мовні

засоби та комунікативні стратегії в різноманітних ситуаціях спілкування з урахуванням їхнього впливу на сприйняття, поведінку та взаємодію мовців. Оскільки прагматичний смисл передається мовними, мовленнєвими й позамовними засобами, необхідно розвивати здатність учнів розуміти й використовувати одиниці фонологічного, морфологічного, лексикосемантичного й синтаксичного рівнів, розпізнавати емоційний стан адресанта за використання ним наголосу, інтонації, тону, пауз та ін., розуміти й адекватно застосовувати паралінгвістичні засоби – жести, міміку, поставу тощо [1].

2. Покрокове формування прагматичної компетентності. В основі формування прагматичної компетентності лежить принцип «input – interaction – output» [4; 6]. «Input» – ознайомлення з мовленнєвим зразком, який включає прагматичні одиниці, й аналіз ситуації спілкування. «Interaction» – виконання вправ з використанням необхідних мовних/позамовних засобів із конкретною комунікативною метою. «Output» – самостійне створення учнями акту спілкування із використанням прагматичних знань і навичок [2].

3. Експліцитне навчання. Експліцитний, або традиційний, підхід передбачає пояснення вчителем правила використання конкретного прагматичного явища та його свідоме застосування учнями під час виконання тренувальних вправ. Знання за експліцитним підходом затримуються в пам'яті і відтворюються за вимоги конкретної мовленнєвої ситуації. Р. Шмідт наголошував на тому, що навіть під час вивчення дитиною рідної мови опанування прагматичними навичками неможливе без низки експліцитних стратегій, які використовують дорослі. Коли ж людина вивчає іноземну мову поза закладом освіти, вона отримує недостатній зворотній зв'язок, що негативно впливає на формування прагматичної компетентності [5].

Отже, розвитку англомовної прагматичної компетентності учнів сприятимуть експліцитне покрокове навчання й розвиток усвідомленого ставлення до виучуваних мовних і мовленнєвих одиниць.

Література

1. Бацевич Ф. С. Вступ до лінгвістичної прагматики: підручник. Київ: ВЦ «Академія», 2011. 304 с.
2. Маслова Т. Б. Прагматична складова іншомовної компетентності. *Іншомовна освіта педагога: виклики, проблеми, перспективи*: матеріали Міжнар. науково-практ. конф., 5 листопада 2015 р. / Київський університет імені Бориса Грінченка, Гуманітарний інститут. Київ: Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2015. С. 66-71.
3. Bialystok E. Symbolic representation and attentional control in pragmatic competence. In Kasper, G., & Blum-Kulka, S. (Eds.) *Interlanguage Pragmatics*. Oxford: Oxford University Press. 1993. pp. 43-57.
4. Rueda Y. Developing Pragmatic Competence in a Foreign Language. *Colombian Applied Linguistics Journal*. 2006. pp. 169-182.
5. Schmidt R. Consciousness, learning and interlanguage pragmatics. In G. Kasper & S. Blum-Kulka (Eds.), *Interlanguage pragmatics*. New York:

Oxford University Press. 1993. pp. 21-42.

6. The Importance of Developing Pragmatic Competence in the EFL Classroom.
URL: <https://corkenglishcollege.wordpress.com/2015/06/15/the-importance-of-developing-pragmatic-competence-in-the-efl-classroom/>

МІФ ЯК ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІНГВІСТИКИ ТА СУМІЖНИХ НАУК

Катерина СЕВРУК

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент Т.В. Подуфалова

Міф як міждисциплінарний феномен є об'єктом дослідження багатьох гуманітарних наук: мовознавства, літературознавства, антропології, психології, філософії та культурології. Багатоаспектне дослідження міфу в сучасній науці, зокрема лінгвістиці, є необхідним для поглиблення загальних наукових уявлень про міф та визначення екстралінгвальних чинників його мовної реалізації.

Мета цієї роботи – визначити основні напрями дослідження міфу в лінгвістиці та інших гуманітарних науках.

Упродовж XIX–XX століть відбувалося переосмислення та відродження поняття міфу в контексті науки. Цей період відзначився новими відкриттями у вивченні міфу та ймовірних причин його походження, а також розширенням та уточненням інтерпретацій та значень терміну. Цей процес здійснювався паралельно в різних наукових дисциплінах протягом XIX–XX та XX–XXI століть, тому основну увагу в нашій розвідці ми приділяємо саме цим проміжкам часу.

У філософії міф представлений як частина загального розвитку наукової думки. О. С. С'єдин у статті «Щодо реабілітації міфу та розширення меж розумного у філософській думці XIX–XX ст.» (2019) пропонує підхід, що не приймає ідею сприйняття міфу з позиції істинності чи його спростування. Замість цього він розглядає міф як самостійну реальність із власним смислом, відмінним від наукового. Дослідник виявляє «реабілітацію» міфу у філософсько-міфологічних розвідках Ф. Шеллінга, М. Мюллера, Е. Кассіра, С. Лангер як «міцну концептуальну основу для дослідження різноманітних міфологічних процесів». Е. Кассіра, зокрема, стверджував, що символ у міфах не лише описує реальність, але й формує її, надаючи унікальний спосіб переоформлення дійсності. Таким чином, міф не просто відтворює наявне, але й активно його трансформує.

Антропологи досліджують взаємозв'язок між міфом і структурою суспільства. К. Леві-Стросс відзначав, що міфи є складовою культури, у якій існують закономірності та взаємозв'язки. Науковець не сприймає ідею того, що міфи є випадковими, оскільки їхні сюжети повторюються на різних континентах. Дж. Фрейзер розглядав міф як один з етапів еволюції світогляду. На думку вченого, світобачення пройшло три стадії: магичну, релігійну і наукову.

Культурологія розглядає міфи як важливу складову цивілізаційної спадщини. У роботі «Тисячолікий герой» Дж. Кемпбелл розвиває концепцію

«мономіфу» – подорожі героя, який зіткнувся з різними випробуваннями. Основна ідея полягає в тому, що історії героїв повторюються в різних культурах, роблячи міфи універсальними. М. Еліаде у своїх дослідженнях вивчав взаємозв'язок між міфом та культурою, вказуючи на важливість сакрального часу та простору. Він вважав, що ритуали та дійства спільноти, мали особисте значення через свою святість, яка вплинула на формування культури людей.

Міф також є об'єктом досліджень у психології. У статті «Міфологія та міфологічний дискурс» Ю. Мединська наголошує на тому, що для повного розуміння міфу важливо відчутти його на власному досвіді. Якщо історія не знаходить відгуку всередині людини, вона розглядається як проста вигадка. К. Г. Юнг також підтримував цю думку, він розробив концепцію архетипів – універсальних символів та образів, присутніх у колективному несвідомому. Психолог припускав, що архетипи виникли як «відкладення» повторюваного досвіду людства. Дж. Ш. Болен зробила вагомий внесок у теорію К. Г. Юнга, запропонувавши ідею архетипів грецьких богинь, що представляють різні аспекти жіночої природи.

Важливим аспектом літературознавства в ХХ столітті став аналіз взаємодії міфології та літератури. У посібнику «Психологія літературної творчості» П. В. Білоус досліджує ідею про міфологічне коріння художньої літератури, підтримуючи погляди ряду вчених, як-от: Ф. Шеллінг, В. Грімм, Я. Грімм, М. І. Костомаров, О. О. Потебня, Дж. Фрейзер, К. Г. Юнг та Н. Фрай. Період Романтизму (початок ХІХ століття) викликав відродження інтересу до міфології, що призвело до становлення міфологічної школи в літературознавстві. У літературі стало загальноприйнятим використання міфів, легенд або міфологічних елементів, що утворило поняття міфологізму. Пізніше (у ХХ столітті) з'явився неоміфологізм, що полягає в переосмисленні міфологічних тем і елементів у сучасному контексті. Філологи Я. О. Павліщева та М. Еліаде розглядали явище неоміфологізму та реміфологізації в літературі. Вони вказують на те, що літературні герої сучасності створюють свою власну картину світу, базуючись на міфології та архетипах. Міфологічні сюжети використовуються для відображення актуальних тем.

Розвиток структуралізму, зокрема структурної лінгвістики, сприяв більш системному підходу до дослідження міфологічних текстів у мовознавстві. Ф. де Сосюр зробив значний внесок у розв'язання проблеми міфу. Його праці в галузі структурної лінгвістики, зокрема «Курс загальної лінгвістики», відкрили нові горизонти для подальших досліджень у цьому напрямку. М. Мюллер розширив розуміння міфу за допомогою «порівняльної міфології», використовуючи тексти з різних часів та мов, для виявлення змін та спільних коренів. «Хвороба мови» в міфології виявляється у спотворенні текстів через неправильну інтерпретацію символів, алегорій та метафор. Це призводить до втрати первинного значення та ускладнює розуміння при читанні. О. О. Потебня не заперечував ідеї, що міф є виявом світосприйняття, однак вважав, що архаїчні люди несвідомо переносили значення з одного об'єкта на інший. Дослідник пояснював виникнення метафори як обґрунтоване

перенесення, що можна пояснити порівнянням, тоді як міф виникає внаслідок недостатньої обізнаності та відсутності наукового пояснення.

В «Анатомії критики» (1957) канадський учений Н. Фрай пропонує інноваційне визначення міфу, розглядаючи його як синтез ритуалу та сновидіння, вираженого через словесну комунікацію. У роботі «Міф та мова» (1980) американський філолог А. Кук досліджує різні аспекти створення та передачі міфів через мову, а також вплив мови на наше сприйняття міфології. Основна праця Е. фон Хенді «Сучасна конструкція міфу» (2001) досліджує історію теорій міфу з XVIII по XX століття, визначаючи місце міфології в сучасному світі. Науковець аналізує процес формування, еволюцію та використання міфів у сучасному культурному контексті, зокрема їх вплив на літературу, кіно, мистецтво та інші аспекти культури.

Український дослідник О. С. Колесник у монографії «Мова та міф у вимірі міждисциплінарних студій» (2016) пропонує теорію міфологічно орієнтованого семіозису, що полягає у створенні альтернативного світу й моделюванні його концептуальної картини на підґрунті міфу. Відповідно до цієї теорії мовна реалізація міфу досліджується в термінах міфологічного простору як «вербально-інформаційного континууму», що складається з вербалізованих концептів-міфологем різних рівнів абстракції та узагальнення, об'єднаних у міфологічні сценарії.

Отже, здійснений огляд свідчить про актуальність міждисциплінарного підходу в дослідженні проблеми міфу. Аналіз міфу в різних гуманітарних науках вказує на те, що міф залишається не лише важливим елементом мови та культури, але й трансформується в сучасному світі, набуваючи нових сенсів, що створює передумови до подальших досліджень у цій галузі.

АНГЛОМОВНІ АБРЕВІАТУРИ ТА СКОРОЧЕННЯ У ЩОДЕННОМУ СПІЛКУВАННІ

Віталій СЛАБКІН

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент Ю.В. Лактіна

У сучасному світі інформаційних технологій та глобалізації використання англійських аббревіатур та скорочень непомітно стало невід'ємною складовою щоденного спілкування. Англіцизми проникають і закріплюються в українській мові, а аббревіатури, акроніми та скорочення набувають властивостей звичайних слів. Найбільш очевидний приклад цього – наше повсякденне спілкування.

У неформальному спілкуванні вони зустрічаються так часто, що ми можемо зовсім не приділяти цьому увагу і їх використання стає майже автоматичним. Наприклад, слово «ок», яке так часто використовується для позначення згоди, ймовірно, є скороченням виразу «all correct», і навіть саме позначення онлайн-повідомлень – смс – є аббревіатурою short message service – служба коротких повідомлень, а слово «онлайн» з'явилося з англ. on line – на лінії. Ці приклади свідчать про те, як англійські аббревіатури та скорочення легко становляться частиною нашої щоденної культури спілкування.

Настільки широке вживання англійських аббревіатур та скорочень у нашому мовленні впливає з різноманітних причин. По-перше – технічний прогрес, який змінює не лише нашу мову, але й те, як ми спілкуємося. З огляду на роль англійської мови як основного засобу комунікації, поява нового предмета чи явища в англомовному середовищі призводить до запозичення його назви іншими мовами світу. Вже наведені приклади демонструють саме такі випадки – заняття своєї ніші іншомовними словами та їх поступове інтегрування в українську мову. Крім того, розвиток технологій має вплив не тільки на сам факт спілкування, а й на те, як вона проходить, від чого, в свою чергу, теж залежить ступінь лояльності носіїв мови до використання нових аббревіатур, скорочень та позначень. Із переходом нашої мови в цифровий формат стало простіше написати в повідомленні «лол» (що є прямою калькою з англійської мови та є аббревіатурою від *laughing out loud* – дуже голосно сміюся), аніж власне писати «дуже голосно сміюся», коли є одномоментна, миттєва потреба висловити свої емоції тут і зараз. По-друге, важливу роль відіграє глобалізація, яка сприяє поширенню англійської мови як міжнародної спільної мови та впливає на культурні та мовні тенденції. Завдяки глобальним засобам масової інформації, таким як інтернет, телебачення, радіо та інші медіа, люди отримують доступ до різноманітної культурної інформації та впливають один на одного через цінності, традиції та мовні звичаї, які вони транслюють.

У сучасному світі, де спілкування все більше переходить в цифрове середовище, використання англійських аббревіатур та скорочень стає не лише зручністю, але й необхідністю. Соціальні мережі, месенджери, електронна пошта прискорюють ритм нашого життя, а використання аббревіатур та скорочень дозволяє економити час та зусилля на написання повідомлень. Вони стали не лише способом ефективного спілкування, але й своєрідним кодом, зрозумілим для всіх.

Узагальнюючи, можна додати, що така тенденція спостерігається не лише в повсякденній мові – в бізнес-середовищі та інформаційному технологічному середовищі вже давно нормалізувалося використання таких аббревіатур, як HR (Human Resources – відділ управління персоналом; використовується для позначення відділу, відповідального за роботу з персоналом та кадрами), CEO (Chief Executive Officer – головний виконавчий директор; вказує на керівника компанії, який приймає стратегічні рішення та визначає напрямки розвитку бізнесу), KPI (Key Performance Indicator – ключовий показник ефективності; використовується для вимірювання результативності роботи працівників), VIP (Very Important Person – дуже важлива особа; позначає особу або клієнта, які мають особливий статус), FAQ (Frequently Asked Questions – типові запитання; розділ на сайтах, в посадовій інструкції тощо що позначає найбільш розповсюджені запитання та відповіді на них). Іншомовні аббревіатури стають не лише зручним інструментом комунікації, але й символом розвитку технологій та глобальної взаємоінтеграції культур.

Підсумовуючи, можна сказати, що використання англійських аббревіатур та скорочень українською мовою має значний вплив на мовний простір. З одного боку, це сприяє впровадженню нових термінів та понять, що

відображають сучасні реалії технологічного та глобалізованого світу, але з іншого боку, може виникати ризик втрати унікальності мови через перевагу англійських термінів над українськими еквівалентами. Саме безпосередні носії мови визначають напрямок її розвитку та чистоту від іншомовних запозичень, тому важливо зберегти баланс між використанням іноземних та рідних мовних форм для збереження та розвитку української мови. Розповсюдженість використання іншомовних скорочень та аббревіатур визначає не лише ступінь технологічного розвитку та глобалізації, а й глибокі зміни у мовному просторі, які вимагають приділяти увагу до питання збереження і розвитку національної мови. І саме досягнення такого балансу дозволить зберегти її індивідуальність, забезпечуючи адаптацію одночасно до сучасних технологічних та міжнародних комунікаційних потреб.

РОЛЬ ПРОКСЕМІКИ ЯК НЕВЕРБАЛЬНОГО ЗАСОБУ КОМУНІКАЦІЇ В ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ

Віра СТРИЖКО

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, професор Н.В. Тучина

Невербальна комунікація не лише відображає внутрішні когнітивні процеси та психологічну природу людини, але і є ключовим елементом міжособистісних стосунків. Вона має інтердисциплінарний характер, оскільки виникає з концепцій взаємодії людини з навколишнім світом на рівні психічних процесів, об'єднуючи когнітивний та комунікативний підходи, та є непростюю в аналізі та розумінні через складність та неоднозначність. Багатокомпонентна невербальна комунікація збагачує мовлення та робить його виразнішим.

Трактування невербальних сигналів може варіюватися залежно від контексту, культурних та індивідуальних особливостей, що робить інтерпретацію цих сигналів викликом.

Виділяють шість основних галузей вивчення невербальних сигналів: кінесіку, окулесіку, гаптику, ольфакцію, хронеміку та проксеміку. Однак коректна інтерпретація таких сигналів потребує залучення максимально комплексного підходу. Простір (як фізичний, так і віртуальний), відстань, вісь, орієнтація, кут спілкування, рух, моделі поведінки – все це є різновидом проксемічних дій, які важливо враховувати для повноти розуміння сигналів, узгоджувати варіативність класифікацій, уникати узагальнень, звертати увагу на зміну контексту та культурний вплив.

Міжкультурна проксеміка виявляється у взаємодії через відстань і контакт, визначаючи соціокультурні особливості, такі як національність, вік, гендер та соціальний статус, що важливо враховувати у міжкультурному спілкуванні.

Проксеміка як наука про мову простору регулює взаємовідносини через управління особистим простором та соціальною взаємодією та відіграє ключову роль у різних сферах, включаючи художній дискурс.

Проксеміка в літературі має різноманітні функції: вона може сприяти як більш точній характеристиці героїв, так і використовуватись для відтворення

стосунків між ними, намагають підкреслити авторитарну позицію та застосування компромісних або конфліктних стратегій у спілкуванні. Опис рухів та положень тіл у просторі підкреслює динаміку сцен та драматургію, створюючи багатогранний образ просторових відносин у творі. Опис оточення та реакцій на фізичний контакт передає емоційні переживання. Метафори та символіка використовуються для вираження віддалення чи наближення героїв, їх адаптації до оточення, демонстрації розвитку взаємовідносин персонажів через відстеження динаміки їх просторових відносин.

Проксемічний компонент невербальної комунікації в літературі виявляється значущим засобом для розкриття глибинних сенсів художнього дискурсу щодо створення образів персонажів у їхній взаємодії, відзеркалення своєрідності національно-культурного контексту, на фоні якого відбувається спілкування, та відображення ставлення автора до своїх героїв.

ГЕНДЕРНІ РОЛІ В ЛІТЕРАТУРІ: ЕВОЛЮЦІЯ ТА ПОДОЛАННЯ СТЕРЕОТИПІВ

Ілля ТОЧИЛІН

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент Ж.О. Кононова

Століттями гендерні ролі були визначною темою в літературі. Зі зміною розуміння гендеру в суспільстві змінювалося й зображення гендерних ролей у літературі (А. Мердок, Д. Югенідеса).

Суспільні очікування, відомі як гендерні ролі, нав'язуються людям на основі їх біологічної статі. Література вже давно є платформою для дослідження та зображення цих ролей. У попередніх роботах жінки зазвичай зображувалися покірними та пасивними, тоді як чоловіки зображувалися могутніми та домінуючими. Однак у міру того, як суспільство сприйняло гендер, змінилося й зображення цих ролей у літературі. У сучасних літературних творах часто фігурують персонажі, які кидають виклик традиційним гендерним нормам і заглиблюються в складність небінарних ідентичностей. Ця зміна у представленні гендерних ролей у літературі відображає зміну ставлення до гендеру в суспільстві.

Спосіб, у який чоловічі та жіночі персонажі зображені в літературі, служить дзеркалом, що відображає суспільні погляди на гендер. Як правило, чоловічі персонажі представлені як наполегливі та авторитетні, тоді як жіночі персонажі зображені як турботливі та покірні. Ці загальноприйняті стереотипи мають значний вплив на розвиток персонажів і формують уявлення читачів про статі. Досліджуючи репрезентацію ролей у різних літературних творах, ми можемо досягти глибшого розуміння того, як гендер зображується в літературі та його наслідки для суспільства.

Заглиблюючись у сферу небінарних гендерних ідентичностей у царині літератури, ми можемо протистояти усталеним нормам гендеру та розширити наше розуміння цього багатогранного поняття. Персонажі дають нам глибше розуміння складної природи гендерної ідентичності та різноманітних способів

її вираження. Зображення цих ідентичностей має величезну силу у формуванні розвитку персонажа та впливу на сприйняття статі читачами.

Дослідження гендерних ролей у літературі було важливою сферою уваги для вчених, які прагнуть зрозуміти тонкощі гендерної ідентичності та самовираження в суспільстві. Відомим автором, який ставить під сумнів традиційні гендерні ролі в літературі, є А. Мердок, який у таких творах, як «Дзвін» і «Чорний принц», представляє персонажів, які відхиляються від очікувань суспільства. У «Дзвіночку» Тобі, молодий чоловік, якого часто висміюють за його невідповідність традиційним чоловічим ідеалам, є яскравим прикладом непокори Мердоку стереотипам. Зображуючи Тобі як багатовимірною персонажа, який бореться з власною ідентичністю та тиском суспільства, автор проливає світло на складність особистості та перешкоди, з якими стикаються ті, хто відмовляється дотримуватися встановлених норм. Подібним чином у романі «Чорний принц» є герой, який сміливо кидає виклик гендерним нормам, використовуючи жіночий одяг і манери, що ще більше підкреслює дослідження Мердок нетрадиційних гендерних ролей. Використовуючи героя Бредлі Пірсона як засіб, автор наважується поставити під сумнів загальноприйняті уявлення про маскуліність і жіночність, водночас пропонуючи спонукаючий до роздумів аналіз суспільних вимог до гендерних ролей. Це слугує потужною демонстрацією гнучкості статі та різноманітних способів, якими люди можуть автентично виражати свою власну унікальну ідентичність.

Внесок А. Мердок у сферу гендерних ролей у літературі є дуже цінним, оскільки вона представляє персонажів, які кидають виклик загальноприйнятими нормам і очікуванням. Цим авторка спонукає читачів критично оцінити суспільні очікування та заглибитися в складність гендерної ідентичності та самовираження. Ця галузь дослідження має велике значення, оскільки зображення ролей у літературі може значно вплинути на суспільство, або зміцнюючи. Тому для науковців надзвичайно важливо проаналізувати, як ці ролі зображені в літературі, щоб отримати глибше розуміння того, як вони формують і відображають суспільне ставлення до гендерної ідентичності та самовираження. Одним із прикладів роботи А. Мердок, можна знайти в її романі «Дзвін», який обертається навколо життя людей, які проживають у релігійній громаді під назвою «Imber Court». Історія розповідає про різних персонажів, включаючи Дору Грінфілд, яка вийшла заміж за чоловіка на ім'я Пол.

Джилліан, персонаж роману Джефрі Югенідеса «Middlesex», кидає виклик традиційним гендерним ролям як інтерсексуальна особистість, яка бореться з тим, щоб вписатися в рамки бінарності чоловіка чи жінки. Це зображення робить виклик суспільним нормам і проливає світло на тонкощі гендерної ідентичності та самовираження. Подібним чином Макс, персонаж дитячої книжки Флойда Купера «Макс і Місяць, що обертається», порушує традиційні гендерні ролі, не відповідаючи суспільним очікуванням, які покладаються на хлопчиків. Замість занять спортом і типових чоловічих справ, Макс захоплюється мистецтвом і мрією стати космонавтом. Це суперечить

поширеній думці, що хлопчики повинні займатися спортом, а дівчата – мистецтвом. Природа персонажа Макса є нагадуванням про те, що гендерні ролі не визначені або фіксовані, а залежать від суспільних сил і особистих цілей.

Отже, вивчення гендерних ролей у літературі має важливе значення для розуміння складності гендеру в суспільстві. Завдяки аналізу історичної та сучасної літератури ми можемо отримати уявлення про еволюцію ролей та їхній вплив на розвиток характеру та ставлення суспільства до гендеру. Зображення гендерних ролей у літературі може як кинути виклик, так і підкріпити традиційні ролі, відображаючи мінливе ставлення до статі та гендерної ідентичності в суспільстві. Майбутні дослідження ролей у літературі повинні продовжувати досліджувати взаємозв'язок гендеру з іншими ідентичностями та вивчати вплив літератури на наше розуміння гендерних ролей у суспільстві. Загалом, вивчення гендерних ролей у літературі має вирішальне значення для сприяння більш інклюзивному та тонкому розумінню гендеру в суспільстві.

МІФ І РЕАЛЬНІСТЬ У РОМАНІ К. ВОННЕГУТА «БІЙНЯ НОМЕР П'ЯТЬ, АБО ХРЕСТОВИЙ ПОХІД ДІТЕЙ»

Олександр УСТИЧ

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент Ю.С. Гетман

Курт Воннегут – американський письменник, який під час Другої світової війни став свідком однієї з найжахливіших катастроф ХХ ст. – бомбардування Дрездену, під час якої місто було знищене майже вщент. Ці спогади мали значний вплив на його психологічний стан, розвиток його творчості. Воннегут протягом життя боровся з посттравматичним стресовим розладом (ПТСР), що й стало одним із поштовхів до написання роману «Бійня номер п'ять, або хрестовий похід дітей».

Цей роман не є типовим для того часу, так як він не має нічого спільного з возвеличенням війни як чогось героїчного. Автор у своїй роботі показує, наскільки жахлива і безглузда війна, і те що вона не може бути виправдана ніякими великими цілями.

Сама назва цього роману є дуже символічна, так як «бойня номер п'ять» має буквально значення – це скотобійня, і навіть автор підкреслює це значення впродовж всього роману; але вже на рівні заголовка пронумерована «бойня» не сприймається буквально, перекреслює біблійний сенс «хрестового походу» і тим зумовлює трагічний результат «дітей».

У цьому романі Воннегут використовує такі засоби, як міфологічні образи та мотиви для підсилення жахливого враження від подій того часу. Наприклад, він описує бомбардування як «апокаліпсис», а сам Дрезден використовується як символ зруйнованого світу. А також є не менш важливим використанням автором теми часу, щоб показати, як війна руйнує не тільки фізичний світ, але й час.

Головним героєм цього роману є американець Біллі Пілігрим. Він може опинитися в будь-якому моменті свого життя, а також у минулому та майбутньому. Ця здатність робить його свідком багатьох трагічних подій, включаючи бомбардування Дрездена. Саме через те що він бачив жахливі наслідки війни і зрозумів, що люди здатні на велике зло, Біллі втратив віру в людство. Цей досвід зробив його цинічним і байдужим до життя.

Дивлячись на те що відбувається в нинішній час, ми можемо з легкістю зрозуміти, наскільки актуальна тема цього твору. «Бійня номер п'ять, або Хрестовий похід дітей» – це не просто роман про війну, а й глибоке роздуми про сенс життя, відповідальність людини та можливість зберегти людяність у жорстокому світі.

МОВНА ОСОБИСТІТЬ АВТОРА В НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ

Марина ХОРУНЖА

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент В.А. Борисов

Антропометрична парадигма у сучасному мовознавстві скеровує дослідницьку увагу на людину в усіх можливих її вимірах, а отже, зумовлює новий погляд на процеси текстотворення і текстосприймання у науковому дискурсі. Тож мовна особистість автора наукового тексту, вивчення його особистісних рис, виявів його мовної індивідуальності привертає увагу науковців сучасності.

До вивчення мовної особистості зверталось чимало відомих лінгвістів. Наприклад, у 60-х роках ХХ ст. до цього питання звертався Лео Вайсгебер, який розвивав ідеї В. фон Гумбольдта щодо нерозривного зв'язку з рідною мовою, але визначення мовної особистості ще не наводив. Обґрунтовуючи свій «закон рідної мови» та розглядаючи окрему особистість, Л. Вайсгебер стверджував, що рідна мова – процес мовного відображення світу. Вчений зазначав, що дієвість рідної мови можна простежити упродовж усього розвитку мовної особистості.

Перші роботи, присвячені вивченню мовної особистості науковця, з'явилися наприкінці 70-х рр. ХХ ст. Едвард Сепір та Бенджамін Лі Уорф є авторами концепції, відповідно до якої структура мови визначає структуру мислення та спосіб пізнання зовнішнього світу. Вивченням мовної особистості займався і Г.В. Ейгер, який відзначав творчий характер мовної особистості. До проблеми мовної особистості також зверталися такі лінгвісти, як Дж. Гамперц, Дж. Л. Фішер, Д. Хаймс, С. Єрвін-Тріп та ін.

М. Фуко, аналізуючи мовну особистість науковця, зазначає, що в кожному тексті знаходить своє відбиття авторське «я» науковця, що, звісно, має певні функції. Науковий текст – це акт комунікації, у якому важливі ролі мають як автор, так і реципієнт. Метою вченого є не лише здобуття нових знань, що експліковані в тексті, але й їхня інтерпретація, оцінка та прагнення повідомити суспільству, тобто когнітивна й комунікативна функції є взаємно пов'язаними.

Науковець як учасник наукового дискурсу проявляє свій лінгвальний рівень, мовні смаки та певну мовну орієнтованість на сторінках свого

наукового тексту. Усі ці вектори мовної особистості залежать від її концептуальної та мовної картин світу, її текстосприймання та підходів до текстотворення.

Мовна особистість – це поняття, яке визначає сукупність здібностей та характеристик людини, яка є автором і реципієнтом тексту. Мовна картина світу письменника передбачає готовність оперувати прецедентними текстами художньої літератури, а мовна картина світу науковця – прецедентними текстами наукової літератури, що є основою для продукування нового наукового тексту і нового наукового знання.

ДО ПОТРАКТУВАННЯ *КОНЦЕПТУ* В СУЧАСНОМУ *МОВОЗНАВСТВІ*

Вікторія ШАБЕЛЬНИК

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент В.А. Борисов

Поняття *концепт* перебуває у центрі уваги багатьох дослідників з 90-х років ХХ століття, оскільки відіграє значну роль у формуванні мовної свідомості людини. Відомо, що термін *концепт* походить з латинської мови від слова *conceptus*, що перекладається як *поняття*. Концепт потрапив до кола наукових інтересів українських і зарубіжних мовознавців, серед яких А. Загнітко, К. Голобородько, М. Дамметт, М. Джонсон, В. Жайворонок, В. Кононенко, В. Іващенко, Дж. Лакофф, Р. Лангакер, О. Селіванова, І. Серебрянська, Л. Талмі та ін. Наразі існує досить багато трактувань поняття *концепт*, але до сих пір не існує його універсального тлумачення. Однак більшість мовознавців схиляються до думки, що концепт характеризується досить складною і багатогранною структурою, в основі якої можна розрізнити як абстрактне, так і конкретне, як загальне (притаманне всьому народу та культурі), так і індивідуальне.

На сучасному етапі виділяють два найбільш поширені підходи до вивчення концепту: лінгвокогнітивний та лінгвокультурологічний. Ці підходи використовуються для аналізу концепту через призму картини світу, зокрема окремих її фрагментів, що пов'язані з ментальністю та культурою. Лінгвокогнітивний підхід розглядає концепт як ментальну структуру, що формує наше розуміння про навколишній світ. Учені (Дж. Лакофф, Р. Лангакер, А. Загнітко) розглядають концепт як структури, побудовані з досвіду, знань і процесів категоризації. Ці структури формують наш світогляд та знаходять своє відбиття у мові. У лінгвокультурології (А. Вежбицька, О. Селіванова) концепт аналізується як базова одиниця культури. В основу цього підходу покладено уявлення про кумулятивну (накопичувальну) функцію мови, завдяки якій вона відображає, зберігає і передає світогляд людей та їхні культурні знання. Використання цього підходу допомагає зрозуміти природу культурних концептів, сформованих у колективній свідомості, а також вивчити формування систем цінностей, на які впливає культурний, мовний або соціальний досвід людей.

Варто зауважити, що ці два підходи не виключають один одного. Концепт як ментальна структура в індивідуальній свідомості часто тісно пов'язаний із

культурою, а концепт як культурна одиниця фіксується в колективному досвіді та стає надбанням індивідів. Концепт охоплює вербальні і когнітивні компоненти, передаючи зміст того, що людина спостерігала або чула. Загалом кожна людина має свою концептуальну систему світосприйняття, яка постійно змінюється залежно від набутого досвіду та знань. Завдяки концептам людина може конкретизувати образи свого мислення та зіставляти єдине ціле зі своїх образів і думок.

СВОЄРІДНІСТЬ КОНЦЕПТУ ISLAND У ПОВСЯКДЕННІЙ СВІДОМОСТІ АНГЛІЙЦІВ

Юлія ШЕРСТЮК

Науковий керівник – професор, доктор педагогічних наук Я.Е. Левченко

Проблема мовної концептуалізації дійсності не знайшла однозначного рішення, що пояснюється комплексністю і багатоаспектністю лінгвістичного процесу. Однак, безсумнівно, єдиний шлях до осягнення сутності концепту проходить через дані мови, що представляють найбільш верифікований матеріал для опису концептів. Дослідження присвячене вивченню специфіки репрезентації концепту ISLAND у англійській мовній картині світу. Дослідження здійснено в рамках міждисциплінарного підходу, що виходить із розуміння концепту ISLAND як лінгвокогнітивного, лінгвокультурного та художнього феномену, представленого в англійській мовній картині світу, залученого до концептосфери британської культури та знаходить відображення в англомовній.

Актуальність обумовлена такими факторами: неослабним інтересом вчених на сучасному етапі розвитку науки до подальших досліджень концепту, що дозволяє розглянути під новим ракурсом проблему взаємодії мови, мислення та культури; необхідністю багатоаспектного аналізу концепту ISLAND з позиції когнітивної лінгвістики, лінгвокультурології; потребою розгляду концепту ISLAND як складного ментального конструкту, що має особливий онтологічний та аксіологічний статус у британській культурі; необхідністю звернення до питання щодо репрезентації концепту ISLAND в англійській мовній картині світу в цілому та його актуалізації в англійській художній картині, зокрема.

Об'єктом цього дослідження є концепт ISLAND в англійській мовній картині світу. Предметом вивчення є вербалізація концепту ISLAND у сучасній англійській мові. Метою даної є комплексний опис змісту і структури концепту ISLAND в англійській мовній картині світу. Необхідно розглянути поняття структури та змісту концепту та описати методику його дослідження. Дослідити репрезентацію концепту ISLAND в англійській мовній картині світу, спираючись на семантику мовних одиниць, які вербалізують досліджуваний концепт.

Концепт ISLAND є важливою онтологічною та аксіологічною категорією британської національної культури. Географічне розташування країни зумовило специфіку національного менталітету, світогляду та

культури, що знаходять відображення в англійській мовній картині світу та британській художній літературі. Специфіка британського, острівного, менталітету, на формування якого вплинуло географічне розташування країни, визначила мовну та культурну значущість в англійській картині світу концепту ISLAND. Наявність стійких оцінних когнітивних ознак у змісті концепту ISLAND дозволяє охарактеризувати його аксіологічний статус як ціннісну константу британської культури.

СУЧАСНІ ТЕРМІНИ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД

Софія ШИП

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент Ю.В. Лактіна

У сучасному світі швидкого технологічного розвитку роль штучного інтелекту надзвичайно важлива. З цього приводу виникає питання про утворення новітніх термінів у галузі штучного інтелекту та їх відтворення українськомовному середовищі.

Новітній термін – це слово або словосполучення, що з'являється в мові для позначення нового поняття, явища або процесу, пов'язаного з розвитком науки, техніки, суспільства. Термін з'явився в мові нещодавно, протягом останніх 5-10 років та має чітке та однозначне значення. Термін використовується в певній галузі знань (у даному випадку, в галузі ШІ) та органічно вписується в систему вже існуючих термінів у даній галузі. Не повинен мати емоційної забарвленості, тобто повинен бути нейтральним у стилістичному плані та має відображати загальні ознаки предмета, явища або процесу. Новітні терміни мають більш вузьке значення та часто мають іншомовне походження.

Функції терміна: номінативна – термін використовується для позначення поняття; комунікативна – використовується для спілкування фахівців у певній галузі знань; пізнавальна – використовується для пізнання світу; евристична – використовується для формулювання нових знань.

Види та підвиди термінів:

Класифікація термінів:

-За сферою вживання: Загальнонаукові, міжгалузеві, спеціальні.

-За походженням: Корінні, запозичені.

-За структурою: Прості, складні.

Підвиди термінів:

-За ознакою: Дескриптивні, номінативні.

-За функцією: Дефінітивні, експлікативні.

-За ступенем стилістичної нейтральності: Нейтральні, стилістично забарвлені.

Приклади новітніх термінів у галузі ШІ (штучний інтелект):

- *Глибоке навчання (Deep learning):* Тип машинного навчання, який використовує штучні нейронні мережі для аналізу даних.

- *Великі дані (Big data):* Великі масиви даних, які неможливо обробити за допомогою традиційних методів.

- *Машинне навчання (Machine learning)*: Алгоритми, які дозволяють комп'ютерам навчатися на даних без явного програмування.

- *Штучний загальний інтелект (Artificial general intelligence)*: Гіпотетичний тип штучного інтелекту, який володіє здібностями до розуміння та вирішення завдань на рівні людини.

- *Нейроморфні обчислення (Neuromorphic computing)*: Обчислювальні системи, які моделюють роботу людського мозку.

Основні моделі та тенденції утворення новітніх термінів:

- *Абревіація*: Створення термінів шляхом скорочення слів або словосполучень (наприклад, AI – Artificial Intelligence).

- *Транслітерація*: Запозичення термінів з інших мов з максимально точним відтворенням звучання (наприклад, нейронна мережа).

- *Калькування*: Створення термінів шляхом перекладу морфем або словосполучень з інших мов (наприклад, машинне навчання).

- *Словоскладання*: Створення термінів шляхом поєднання двох або більше слів (наприклад, штучний інтелект).

- *Семантична деривація*: Створення термінів шляхом надання нового значення вже існуючому слову (наприклад, мережа – нейронна мережа).

- *Афіксація*: Додавання до кореня слова префіксів, суфіксів, постфіксів.

Вибір моделі термінотворення залежить від: конкретного поняття, яке потрібно позначити; мовних норм та стилістичного контексту.

Методи перекладу новітніх термінів:

- *Переклад за значенням*: Перекладач шукає український еквівалент, який максимально точно передає значення англійського терміна.

- *Калькування*: Перекладач дослівно перекладає морфемі або словосполучення англійського терміна українською мовою.

- *Транслітерація*: Перекладач максимально точно відтворює звучання англійського терміна українською мовою.

- *Запозичення*: Перекладач використовує англійський термін без змін.

Вибір методу перекладу залежить від: контексту, в якому використовується термін; наявності українського еквівалента; стилістичної мети перекладу.

Проблеми перекладу новітніх термінів: -відсутність відповідних українських еквівалентів (для деяких новітніх термінів українською мовою просто не існує відповідних еквівалентів); -неоднозначність термінів (деякі новітні терміни можуть мати кілька значень, що може ускладнити їх переклад); -необхідність збереження семантичної та стилістичної відповідності (переклад новітніх термінів має не лише точно передавати значення, але й відповідати стилістичному контексту оригіналу)

Шляхи удосконалення перекладу новітніх термінів:

-Створення словників та глосаріїв новітніх термінів українською мовою допоможе перекладачам знаходити відповідні еквіваленти.

-Онлайн-ресурси, такі як корпуси текстів та термінологічні бази даних, можуть допомогти перекладачам знаходити інформацію про новітні терміни.

-Розробка єдиних стандартів термінології в галузі ШІ допоможе уникнути плутанини та непорозумінь.

Важливо зазначити, що тенденції утворення новітніх термінів постійно змінюються, у деяких випадках використовуються комбінації різних способів творення термінів та дійсно важливо правильно використовувати новітні терміни, щоб уникнути плутанини та непорозумінь.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ

Анна ЩЕРБАКОВА

Науковий керівник – доктор філологічних наук, доцент Я.Ю. Сазонова

Сьогодні в багатьох країнах світу гостро стоїть питання омовлення політичної картини світу. Особливо нагальною ця проблема є на теренах нашої держави. Через початок збройної агресії на нашій території припинили роботу більшість каналів. Також стало відомо про закриття деяких інтернет-видань з метою зменшення рівня розповсюдження дезінформації та ПІСО. В Туреччині, нещодавно було створено закон про протидію фейкам. Що стосується лінгвістичного аспекту питання, то тут спостерігається ряд проблем (використання штампів, надто жорстка редполітика видань, неточне формулювання викладеної думки та інше), що і зумовило актуальність нашої роботи.

Картина світу визнається науковцями як сукупність уявлень людини про навколишню об'єктивну дійсність, як цілісний глобальний образ світу, який лежить в основі світобачення людини, репрезентує основні властивості світу в людській свідомості і є результатом всієї духовної діяльності людини, тобто вона завжди має в собі риси людської суб'єктивності та специфічності. Цей своєрідний стрижень інтеграції людей і постає як суб'єктивний образ об'єктивної реальності, що опосередковує всі акти світосприйняття та світоуявлення людини, і в якому співіснує, переплітаючись, універсальне, загальнолюдське й особистісне. Такої думки дотримуються Гумбольдт В., Лисиченко Л. А., Хорошун О., Яремчук А. та інші дослідники.

Під політичною картиною світу більшість учених розуміє певний зріз маркованої дійсності, який існує за своїми правилами та працює, згідно з офіційно введеними нормами – політичною реальністю. Вона є неглобальною, динамічною, мінливою, антропоцентричною, цілісною та неадекватною.

На сьогоднішній день омовлення політичної картини світу залишається фрагментарним, адже по-перше, кожна країна існує в умовах власного дискурсу та частіше за все мешканці певної держави звикли довіряти своїм ЗМІ. Політичний дискурс частіше за все орієнтований на масову аудиторію, яка має певний тип цінностей та установок, завдяки яким вона об'єднується у групи та стає придатною для керування однією людиною або партією. Саме через специфіку цього явища і досі залишається відкритим питання стосовно того, до

чийого поля наукової діяльності краще віднести політичний дискурс: лінгвістів та політологів.

Для політологів основним питанням є вивчення мислення політиків. Тобто, як вони будують власні промови та чи не намагаються вони маніпулювати свідомістю свого електорату, а якщо намагаються, то яким чином. Для лінгвістів навпаки основним аспектом вивчення є мовна поведінка політиків. Вони розглядають те, як створюються політичні тексти, чи є в них художні тропи по типу алюзій, ремінісценцій і т.п. та акцентують увагу на мовних аспектах питання. Н. М. та Л. М. Мухарямові вважають, що політична лінгвістика є комплексною дисципліною, тому вона повинна вивчати як мовну політику, так і політику мови.

В. З. Дем'янков пише, що політичний дискурс можна розглядати з чотирьох точок зору: політологічної, лінгвістичної, соціо-психолінгвістичної та індивідуально-герменевтичної. Політологічна точка зору слугує підґрунтям для політичних висновків; філологічна інтерпретує політично-ідеологічні концепції; соціо-психолінгвістична досліджує ефективність досягнення прихованих та явних політичних цілей мовця; індивідуально-герменевтична вісь політичного дискурсу виявляє особистий зміст мовлення автора у певних обставинах.

Отже, можна зробити висновок, що в сучасній науці існує багато різних підходів до вивчення мовної картини світу у політичному дискурсі. Її вивчають на перетині лінгвістики з політологією, психологією, соціологією та іншими науками. Проте через те, що ця картина є динамічною, визначитись із тим, який саме підхід є більш продуктивним, досить непросто.

СТРУКТУРНІ ТИПИ АНГЛІЙСЬКИХ І УКРАЇНСЬКИХ ПРАГМОНІМІВ НА ПОЗНАЧЕННЯ КОНДИТЕРСЬКИХ ВИРОБІВ

Анна КІЙКО

Науковий керівник – доктор філософських наук, кандидат філологічних наук, доцент Г.О. Крапівник

Вступ. Найменування продуктів харчування фіксуються у свідомості носіїв мови і тим самим беруть участь у формуванні їхньої мовної картини світу. Актуальність даної теми визначається, з одного боку, появою нових типів найменувань у виробництві кондитерських виробів; з іншого боку, лінгвістичною проблемою – необхідністю подальшого вивчення прагмонімів.

Мета роботи – комплексне порівняльне дослідження структури комерційних назв кондитерських виробів конкретних виробників в англійській та українській мовах.

Завдання роботи:

- Зібрати та систематизувати корпус англійських і українських прагмонімів на позначення цукерок, використовуючи дані двох конкретних виробників
- Виявити та описати структурні типи цих назв, проаналізувати відмінності та подібності в їх структурній організації

Значний внесок у розробку теорії номінації зробили такі вчені, як Фердинан де Соссюр, Людвіг Вітгенштейн, Альфред Тарський, Саул Кріпке, Джон Серль. Зокрема, Фердинан де Соссюр досліджував співвідношення між номінацією та референцією, проаналізувавши зв'язок між знаком і позначуваним об'єктом [3]. Людвіг Вітгенштейн розглядав акти найменування як складові мовних ігор в межах своєї філософії [4]. Альфред Тарський на основі логічного аналізу побудував семантичну теорію номінації [1]. Саул Кріпке створив оригінальну теорію власних назв [2]. Джон Серль досліджував прагмоніми з позицій прагматики та теорії мовленнєвих актів [6]. В українському мовознавстві проблематикою номінації займається Олександр Тараненко [5].

Матеріалом дослідження є 62 омнімічних назв цукерок, 39 з яких складають українські назви, вибрані із офіційного каталогу продукції Корпорації «Бісквіт-Шоколад», а 23 – англійські назви, отримані із каталогу продукції на офіційному веб-сайті американської кондитерської компанії «Atkinson's Candy Company».

Виклад основного матеріалу дослідження. Проведена класифікація передбачала розподіл назв прагмонімів на одно- та багатокomпонентні, що дозволило виділити два основні структурні типи, які відрізняються за кількістю лексичних одиниць. Подальший аналіз було зосереджено саме на багатокomпонентних назвах, оскільки вони мають складнішу структуру та потребують детальнішої класифікації за типами компонентів, синтаксичними зв'язками тощо. Також було проведено порівняльний аналіз англійських та українських назв, статистичні підрахунки тощо.

1) **Однокомпонентні онімні одиниці:** 14 в українського виробника, що складає 35,8% від усієї кількості досліджуваних назв цього виробника: *Кураж, Scarlet, Randevu, Ажіотаж, Truffle, Renome, Perfetto, Raspberry, Cherry, Футбол, Прометей, Стріла, Муар, Найкоханіший*; Та 5 в іноземного виробника, що становить 21,7% від усієї кількості досліджуваних назв цього виробника): *Chickostick, Cinnamo, Leman's, Mint, Rainbow*.

2) **Багатокomпонентні.**

З подальшою класифікацією – за кількістю компонентів у назві. Двокомпонентні українські назви (16, що становить 41% від усіх назв): *Assorti Premium, Дзеркальний Струмінь, Вишня Заспиртована, Чорний Принц, Грильяз Східний, Сонячний Віночок, Золоте Яєчко, Таємна Ніч, Diamond Dreams, La Crema, Morning Star, Паризька Весна, Перлина Клеопатри, Грильяз Східний, Truffle Elite, Виноградна Лоза*;

Двокомпонентні англійські назви (11, що становить 47,8% від усіх назв): *Slo Poke, Sophie Mae, Rainbow Sticks, Rainbow Coconut, Peanut Butter, Mary Jane, Natural Mint, Long Boys, Fruitie Tootie, Black Cow, Crushed Mint*;

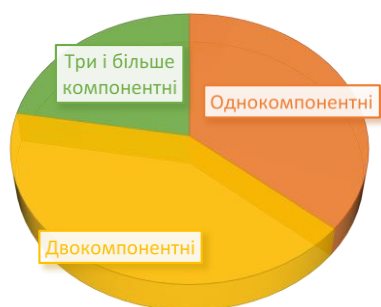
Три і більш компонентні українські назви (8, що становить 20,5% від усіх назв): *Cherry Selection With Alcohol, Троянда З Начинкою Крем-Брюле, Шоколадні Традиції Глорія, Шоколадні Традиції Делія, Шоколадні Традиції*

Еммі, Ніколь Зі Смаком Крем-Брюле, Виноград Заспиртований В Шоколаді, Вишня Заспиртована В Шоколадному Кремі;

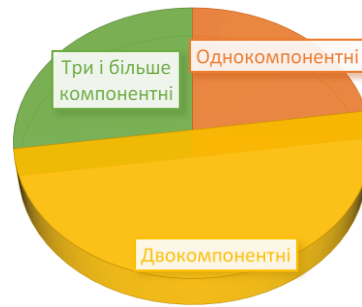
Три і більш компонентні англійські назви (6, що становить 26% від усіх назв): *Crushed Red And White Natural Mint, Long Boys Coconutcaramels, Red & White Mint, Red & White Natural Mint, Sugar Free Chickostick, Sugar Free Peanut Butter.*

Результатом статистичних підрахунків є відповідні діаграми, що графічно відображають викладений вище матеріал:

УКРАЇНСЬКІ НАЗВИ ЗА СТРУКТУРОЮ

АНГЛІЙСЬКІ НАЗВИ ЗА СТРУКТУРОЮ

Висновки. Проаналізувавши наявні дані, можна стверджувати, що український виробник використовує більше однокомпонентних назв (35,8% проти 21,7% у іноземного виробника). Це може свідчити про більшу схильність до лаконічних, запам'ятовуваних назв, у той час як іноземний виробник частіше використовує складні багатоконпонентні назви (26% проти 20,5% у українського). Можливо, це пов'язано з прагненням максимально точно передати смакові чи інші особливості продукту в назві. Однак, слід також зазначити, що обидва виробники надають перевагу двокомпонентним назвам (близько 40-50%), що є оптимальним поєднанням лаконічності та змістовності. Отже, при створенні назв кондитерських виробів спостерігаються певні відмінності між українським та іноземним підходами. Проте в цілому обидва підходи спрямовані на створення запам'ятовуваних, інформативних назв.

Література

1. Коваль А. Я. Основні теорії значення та їх критика з позицій постмодерністської філософії. *Гілея : науковий вісник*. 2019. № 143 (2). С. 72–78.
2. Петренко Ю. В. До питання про семантику власних назв у логіко-філософських вченнях. *«Сучасна гуманітаристика»* : Міжнар. науково-практ. інтернет-конф., м. Переяслав-Хмельницький, 28 квіт. 2017 р. С. 220–223.
3. Просяник О. П. Фердинанд де Соссюр: деміфологізація концепції: Монографія. Харків: Харківське історико-філологічне товариство, 2018. 276 с.

4. Сардак О. В. Аналіз концепції "мовних ігор" Л. Вітгенштейна. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2012. № 65. С. 204–206.
5. Тараненко О. Актуалізовані моделі в системі словотворення сучасної української мови : (кінець ХХ-початок ХХІ ст.) : Монографія. Київ : Вид. Дім Бураго, 2015. 248 с.
6. Шабат-Савка С. Т. Комунікативна інтенція і теорія мовленнєвих актів : лінгвістично-філософський контекст. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : Філологічні науки*. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2011. Вип. 28. С. 494–498.
7. Каталог продукції. «Бісквіт-Шоколад» – Харківська бісквітна фабрика : веб-сайт. URL: <https://biscuit.com.ua/produkcija>
8. The Candy Shop. *Atkinson Candy Co.* : веб-сайт. URL: <https://atkinsoncandy.com/collections/all?view=all>

Електронне наукове видання

**НАУКОВІ РОЗВІДКИ СТУДЕНТІВ
ФАКУЛЬТЕТУ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ**

Збірник тез наукових доповідей

Випуск 5

За загальною редакцією
кандидата філологічних наук, доцента,
координатора з наукової роботи факультету іноземної філології
Подуфалової Тетяни Володимирівни

Відповідальний за випуск: **Л. М. Корнільєва**

Комп'ютерна верстка: **Т. В. Подуфалова**

Коректор: **Т. В. Подуфалова**

Тези друкуються в авторській редакції.

**Відповідальність за дотримання вимог академічної доброчесності
та зміст несуть автори і наукові керівники.**

Підписано до друку 17.05.2024 р. Ум. друк. арк. 5,2

Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди
Україна, 61002, м. Харків, вул. Алчевських, 29